

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
פקודי -
החודש
תשפ"ה

Divrei
Torah

Parshah
Stories

Parshah
Riddles

Halachah
Challenges

Inyana
D'Yoma

לז"נ התינוק ירוחם בן ר' משה ע"ה

To receive weekly, call or text 732.301.4043 (opt. 8-3), or email shabboschayenu@gmail.com

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
פקודי -
החודש
תשפ"ה

PAGE CONTENT

3-4	Divrei Torah
5-7	Seuda Stories
8-9	Our Gedolim
10-16	Parsha Challenge
17-19	Life of Truth Story
20	Hilchos Shabbos Initiative
21-22	Halacha Q&A
23-33	Rav Kalman Krohn Story
34	Comic Story
35-39	Nefesh Shimshon

גליונות

40-41	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
42-43	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
44-45	הגר"ד אדלשטיין זצ"ל
46-47	הג"ר משה שטרנבוך שליט"א
48-49	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
50-51	הגר"ב ד פוברסקי שליט"א
52-53	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
54-55	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
56-57	הג"ר מאיר גריינימן
58-60	הג"ר דוד כהן שליט"א

SPONSOR A WEEK OF CHAYEINU WEEKLY!

Call or Text: 732-301-4043 opt. 8#-2

Email: chayeinuoffice@gmail.com Zelle: chayeinuoffice@gmail.com

דברי תורה לסעודת שבת

דברי תורה לסעודת שבת פרשת פקודי-החודש תשפ"ה

Collateral

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה עבדת ה' לומר בראהרן ה' (לח, כא)
רש"י: המשכן משכן - שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל:

Rashi explains that the reason why the *pasuk* repeats the word Mishkan two times is an allusion to the two times that the Bais Hamikdosh was destroyed, as a *mashkon* – a collateral – because of the sins of Klal Yisrael.

We see from Rashi that the Churban Bais Hamikdosh wasn't just a punishment, it was taken as a *mashkon* so that Klal Yisrael would do *teshuvah*. When a person borrows money, the lender will often take something precious from the borrower, such as an expensive piece of jewelry or family heirloom that he knows the borrower will not want to relinquish. This serves as a guarantee that the borrower will pay up and not let the lender keep the *mashkon*.

So too, the Bais Hamikdosh was destroyed in order to serve as a collateral. Klal Yisrael would never want to give up the Mishkan, and therefore, there is a guarantee that we will ultimately do *teshuvah* to get it back.

From this Rashi we see the importance of being *metzapeh* for the *geulah*. If Klal Yisrael at some point in *galus* would be *meyayesh* from getting back the Mikdash and would lose interest *ch"v*, then the taking of the Mishkan no longer serves as an incentive and it lost its value as a *mashkon*. In that case, the entire purpose of the Churban – to serve as a *mashkon* – has become irrelevant!

The Power of Self-Worth

ויעשו את אבני השם מסבת משבצת זהב מפתחת פתוחי חותם על שמות בני ישראל. וישם אתם על כתפת האבן אבני זכרון לבני ישראל כאשר צנה ה' את משה: (לס, ו-ז)

The Meshech Chochmah points out that לבני ישראל literally means that the *avnei miluim* serve as a reminder for *bnei Yisrael*, not of *Bnei Yisrael*. He explains that just as Yosef strengthened himself not to fall to the test of Eishes Potifar by reminding himself that he is destined to be inscribed in the *choshen*, so too the fact that the Shevatim are inscribed on the *choshen* is supposed to serve as a reminder to our *chashivus* and prevent us from sin.

The most powerful way for a person to stay away from *cheit* is through building up *erech atzmo*, realizing how *chashuve* and important you are in the eyes of Hashem. Rabbeinu Yonah, in his Sefer Shaarei Avodah writes that the first step in *avodas Hashem* is the recognition of *erech atzmo*. The fact that Klal Yisrael is inscribed in the *choshen* demonstrates our *chashivus* and when we recognize that, we can withstand all the *nisyonos* the Yetzer Hara throws at us, just like Yosef Hatzadik.

דברי תורה לסעודת שבת

Not “Himself”

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ כִּן עָשָׂה: (מ, טז)

Rav Tzvi Hersh Levenson, the son-in-law of the Chofetz Chaim was a tremendous tzaddik. Once, a bachur in Radin was conscripted to join the army in the middle of the winter. Noticing this bachur's torn and tattered shoes, Rav Hersh forced the bachur to switch shoes with him, leaving Rav Hersh's feet unprotected from the bitter winter cold. Soon after, Rav Hersh became sick, and never recovered. He was *niftar* shortly afterwards.

On the first Yartzeit, the Chofetz Chaim spoke. He asked why does the Torah repeat over and over again in Parshas Pekudei באשר צוה ה' את משה. The *pesukim* are clearly talking about Moshe, why can't it just say אותו, like Hashem commanded *him*?

The Chofetz Chaim answered because Moshe Rabbeinu had no “him”, no *Ani*, no *zich*. Moshe didn't have his own *ratzon*, he was completely dedicated to the *ratzon Hashem* and that is why the Torah specifically doesn't refer to Moshe Rabbeinu as “him.” Moshe related to himself in third person, as if Moshe was someone else, not himself.

The Rambam (*Hilchos Teshuvah* 5:2) writes יכול כל אדם להיות כמשה, anyone can become like Moshe Rabbeinu. The Chofetz Chaim explained that it means to this point, that a person can fully negate himself to the *ratzon Hashem* and completely be *mevatel* himself to *ratzon Hashem*, just like Moshe Rabbeinu. And this, added the Chofetz Chaim, was the level his son-in-law Rav Hersh had reached.

Seudah Stories

Pesach Stories about Rav Moshe Feinstein zt”l

He Before My Hiddurim

Rav Moshe Feinstein zt”l for many years would bake in the same bakery. One year he heard that a different bakery had more *hiddurim* so he said that he wants to bake there. When it came time to bake matzos, though, he went back to the original bakery. He explained that if he switches bakeries, then many others will do so as well and it will cause a loss of *parnassah* to the original bakery. And he would rather have *matzah* with less *hiddurim* and not cause someone a loss of *parnassah*.

Rav Moshe’s Seder

Rabbi Michael Shurkin, a former *talmid* of Rav Moshe describes how when he was in yeshiva, there was a homeless beggar who used to come by sometimes and ask for help. Once, before Pesach, he saw this individual approach Rav Moshe and ask “May I join you for the *seder*?” Rav Moshe replied that it should be okay, but he will check with his Rebbetzin. After Pesach, Rabbi Shurkin was very curious as to what ended up happening with this beggar and asked him how his *seder* went. The man replied “No one makes a *seder* like Rabbi Feinstein!”

Medication on Pesach

For many years on *erev Pesach* a certain elderly woman would call Rav Moshe to find out if her medication was *chametz* or she could take it on Pesach. One year the phone call didn’t come, and Rav Moshe picked up the phone and called the woman himself to let her know that she can take her medication.

Humble as Dust?

Rav Bentzion Abba Shaul zt”l related the following story:

There was a certain *yid* who finished burning his *chametz* on *erev Pesach*, and started to recite *Kol Chamirah*, which states that his *chametz* should be nullified and considered like the dust of the earth. Standing nearby was a *talmid chacham* who quickly turned to the man and said “You don’t really mean like the dust of the earth, right?” The man was confused; what did the *talmid chacham* mean, what was he trying to say?

The *talmid chacham* continued, “There is another place in *davening* where we say that something should be like dust – all the way at the end of *shemoneh esrei* we say that my *nefesh* should be like dust to everyone, ונפשי כעפר לכל תהיה. We ask Hashem that we should be humble like the dust which everybody steps on.”

“Yesterday, when you finished davening, I noticed that a person standing next to you accidentally stepped on your foot, and you got extremely upset with him and reacted with real anger. At that moment your reaction showed that you consider yourself to be *chashuv* and do not yet have true *anavah*. And if you say that your *nefesh* is like dust, then to you dust must be a *davar chashuv*.

Seudah Stories

"If so," concluded the *talmid chacham*, "How you how are you able to be *mevatei* your *chametz* by making make it like dust of the earth – a *davar chashuv* in your eyes?"

How We Baked *Matzah* in a Nazi Labor Camp

As thousands of Jews were being sent to their deaths on a daily basis, Yaakov Friedman, Moshe Goldstein, and Rav Yekusiel Halberstam (the Klausenburger Rebbe) had the bravery and presence of mind to secure matzah for Pesach of 1945.

Here is Moshe Goldstein's account of the amazing turn of events that afforded them the ability to observe the mitzvah of matzah amidst abysmal suffering and death:

"In the days preceding Pesach, the War was nearing its end. The relentless droning of American aircraft filled the German skies, followed by the whistling hail of bombs that pounded the Mühldorf railway complex into rubble.

Spared of destruction were the nearby forced labor camps where we toiled under the harshest conditions. We prisoners celebrated this mighty display of Allied destruction, but the anxiety of our German overseers ran high. The railway was vital to the war efforts, and orders were issued to immediately repair the damage. The Germans decided to send a group of 12 Jewish slaves to begin the cleanup.

I volunteered to go. I knew the work would be excruciating but I hoped that perhaps I would find some food amidst the rubble.

We arrived at a scene of utter devastation. Freight cars lay on their sides, smoke rising from gaping holes. Stretches of railing were ripped off the ground and tossed aside in twisted heaps. Nearly every building suffered extensive damage. It was clear some of the cars were unrepairable.

I managed to disappear between the rows of trains that were still upright. It took a while, but I eventually found a boxcar from Hungary loaded with wheat in burlap sacks. Wheat! And so close to Pesach! Hashem had granted us a good start, but how could I possibly smuggle the wheat into the camp?

I knew I did not have much time and I needed to think of a way to bring in as much wheat as possible without the guards knowing. Lugging the sacks through the main gates didn't even occur to me; the wheat would be confiscated and I would be shot without a second thought.

I rummaged around some more, and discovered two pairs of pants. I put them on and cinched the bottoms around my ankles with some rope. I was then able to pour a small quantity of wheat into the space between the two pairs of pants. Once my legs were filled with as much wheat as I dared carry, I began the long walk back to the camp.

The bombings left the Germans rattled and fearful, and for the initial days following the air raid, the inspection of prisoners at camp gates was enforced almost half-heartedly. I was thus able to smuggle in a fairly large amount of wheat.

We had wheat, but now what?

Seudah Stories

R' Sender Direnfeld, a fellow inmate and a Belzer Chassid, offered to hide the wheat, and amazingly, he managed to keep it away from prying German eyes.

Later, an old mill was procured from somewhere. We ground the wheat in the dead of night, and using a clean piece of cloth, sifted the flour from grit.

Next, we needed fuel for a fire.

During one stint in the field, I asked everyone to find a stick and carry it back to the camp. The branches were conspicuous and caught the attention of a German guard. He motioned me over.

"Why is everyone with a stick?"

"What difference does it make? People want to walk around with a stick," I answered.

We had flour and we had fuel. We were ready to bake *matzah*.

One night just before Passover, we set about baking *matzah*. Near the barrack door stood a prisoner, standing guard with fearful eyes.

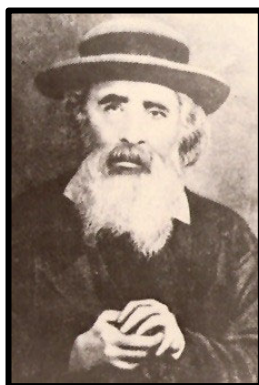
We lit a fire under a metal can which functioned as our oven, and the *matzah* baking—under Nazi noses—began. The Rebbe, Rav Yaakov, and I mixed the flour and kneaded the dough. We worked quickly, not only because of the strict eighteen-minute limit, but also because of the ever-present danger of being caught. We ended up with twenty small *matzahs*.

On Pesach night, after returning from work, our small group sat down for the *seder*. On wooden slats around us lay sleeping bodies, exhausted from the relentless work. For those celebrating, the hardships of the Holocaust and daily camp life melted away as we experienced the *geulah* from Mitzrayim. Unable to sit for long, we each ate a *kezayis* of *matzah*, the taste of tears mingling with the *matzah* crumbs in our mouths.

We could not sit leisurely and recite the *Haggadah*, but in those moments we each *davened*—more fervently than ever before or ever since—the words that still ring in my ears: "*L'shanah Habah B'Yerushalayim.*"

Compiled by Tzvi Schultz chinuchchaburah@gmail.com. Details of stories have not been confirmed.

Our Gedolim

The Saraph of Brisk

Rav Yehoshua Leib Diskin zt"l (1818 - 1898)

ב"ט טבת יארטzeit

Continued from last week...

Rav Yehoshua Leib accorded the utmost respect to yeshiva students. In Lomza, he assured that they were assigned to eat their meals at the homes of people who respected and appreciated *talmidei chachomim*. Upon learning that one host was not treating his student-guest with the proper deference, he summoned the man to his home and scolded him accordingly. One of the communal leaders of Yerushalayim was once sitting at Rav Yehoshua Leib's table, when a poor, shabbily dressed young *kollel* student entered the room. Rav Yehoshua Leib stood up while the other man remained seated. Rav Yehoshua Leib objected and told him, "Stand up for this *ben yeshiva*!"

He fully participated in the pain of every individual Jew, literally fulfilling the commandment of loving one's neighbor as oneself. An impoverished woman once came to Rav Yehoshua Leib to ask him to daven for her young son, who was in critical condition. He agreed, and asked her to update him on her son's progress. When the boy began improving, the woman returned to him. Before she had even reached his door, the neighbors rushed up to her to ask how her son was feeling. She replied joyfully that he was much better. Apparently, the matter was of such import to the Rav that even the neighbors knew of his concern for the boy's welfare. When Rav Yehoshua Leib heard the good news, he raised his hands toward Heaven and cried out, "Blessed is He and blessed is His Name!" A beggar once came to ask him to daven for his daughter who had become deaf. Rav Yehoshua Leib lifted his eyes heavenward and sighed deeply, "Don't inflict a double burden."

R' Yechezkel was a devout and upright Jew who merited the privilege of supplying Rav Yehoshua Leib with vegetables. R' Yechezkel contracted tuberculosis, and the illness sapped his strength. His business dwindled to nothing. To the family's

Our Gedolim

surprise, the Yerushalmi milk man offered to bring them a quantity of fresh goats' milk, known to be especially beneficial for tuberculosis patients. The milkman continued to supply the daily milk for a longtime, without accepting a penny. On the day that Rav Yehoshua Leib passed away, the supply stopped. He had anonymously been paying for the milk from his own pocket.

He was especially careful not to cause people even a hint of embarrassment or pain. Once, his attendant inadvertently put salt instead of sugar into Rav Yehoshua Leib's tea. Since the doctor had prescribed that the Rav use large quantities of sugar to increase his energy, the attendant put several heaping spoons of salt into the glass he served to the Rav after his Motzei Shabbos shiur. Rav Yehoshua Leib sipped the tea without showing the slightest sign of distaste. When the Rebbitzen discovered the error, she quickly cleared away his glass. She later asked him how he could ingest such a salty drink which could be harmful to his health. He answered, "What? And shame a Jew in public?"

R' Leib, an elderly Yerushalmi, ate his meals for a period of time at Rav Yehoshua Leib's home. R' Leib found it difficult to eat, for most of his teeth were missing. Rav Yehoshua Leib sat next to him, separating the soft part of the bread from the crust, giving it to R' Leib, slice after slice, with fatherly concern. One of Rav Yehoshua Leib's *talmidim* was charged with guarding the wheat which the Rav used for matzos. One year the *talmid* passed away, and Rav Yehoshua Leib's relatives suggested that he transfer the wheat to another *talmid's* home for safekeeping. Rav Yehoshua Leib would not hear of it; such an act, he explained, would add to the bereaved widow's already painful loss. Rav Yehoshua Leib once learned that R' Zevulun Charlap, the administrator of the Suvalk Kollel, was living in dire poverty and refused to accept wages for his work. Rav Yehoshua Leib summoned R' Zevulun and commanded him to take a monthly salary. Otherwise, he warned, he, too, would forfeit his monthly stipend. Upon hearing this, R' Zevulun agreed to accept a salary.

To be continued...

Reprinted with permission from "The Weekly Vort" by E. Lerner

PARSHA CHALLENGE

פרשת פקודי

1. Which measurement, found in this week's פרשה, is only used in one instance the תורה?
2. What weighed more, the מנורה or one of the אדנים?¹
3. What in the משכן was made from תכלת, ארגמן and שני but not שש?
4. Where is פרשה's name found in this week's פרשה?² (R' S. Deutsch)
5. To which part of the משכן did all of כלל ישראל contribute equally?
 - a. Explain the mathematical calculation how the contribution of 600,000 Yidden equaled the amount needed.
 - b. What do the פורים מחצית השקל have to do with פורים?
 - c. Bonus: How do the שקלים of בני ישראל equal to the 10,000 המן of ככר כסף?³
6. I am an object of value,⁴
 In ספר בראשית, I was given once,
 In the מגילה, I was given twice,
 I am found numerous times in the משכן,
 I am mentioned in this week's פרשה,
 Who am I?
7. I was the last of four,
 then I was the last of two,
 but I was first to receive a position of honor,
 Even so, it was the third that was given the greatest honor.
 I am mentioned in this week's פרשה.
 Who am I?

Need a hint?

¹ The weight of the אדנים are found in this week's פרשה. The weight of the מנורה is found in פרשת תרומה.

² with different נקודות

³ עי תוס מגילה דף טז. ובהב"ח שם

⁴ I am an object of חשיבות

Answers

1. A זרת. It is the measurement of the חושן. (It used four times to describe the חושן. Twice this week's פרשה and twice in תצוה)
2. At first glance it seems they weighed the same. Each אחד weighed a ככר as it says ככר לאדן. However, if one analyzes the פסוק it says (לח, כז). By the מנורה it also says it weighed a ככר (כח, לט). However, if one analyzes the פסוק it says **together** with its כלים. If so the מנורה was less than a ככר. (However the רמב"ן based on the גמ' learns the מנורה itself was a ככר)
3. The מעיל of the רמונים.
4. ושתי טבעת זהב (לט, טז)
5. The אדנים.
 - a) There were 100 אדנים
 - Every yid gave a מחצית השקל. This means they gave a total of 300,000 שקלים.
 - Every one of the אדנים weighed a ככר which equaled 3,000 שקלים.
 - 100 אדנים x 3,000 שקלים = 300,000 שקלים
 - b) The גמ' says אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל. The counteracted the שקלים that המן gave to אחשורוש. לפיכך הקדים שקליהן לשקליו.
 - c) בני ישראל gave 100 ככר of שקלים (as explained by the ב"ח) in תז. The שקלים were given by men 20 years and older. A person lives on average 70 years (וימי שנותינו שבעים שנה). This means כלל ישראל which was 600,000 men gave 100 ככר x 50 years = 5,000 ככר. The שקל הקודש which is double regular שקלים. Therefore their 5,000 ככר equal 10,000 regular ככר.
6. I am an object of value,
In ספר בראשית, I was given once,
In the מגילה, I was given twice,
I am found numerous times in the משכן,
I am mentioned in this week's פרשה,
Who am I?
7. Next week....

Last week's riddle:

We were first mentioned in חוילה,	- when describing the rivers that branched out of גן עדן (ב, יב)
Two of us were famously used for the כהונה,	- on the shoulders
But in truth three of us were used.	- a third was in the חושן (כח, כ)
We are mentioned in this week's פרשה.	
Who are we?	- אבני שהם

רפואה שלמה – אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,
לע"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל
For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com
Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.
© כל הזכויות שמורות

Pischei Parsha – Pekudei – HaChodesh

Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

How did the *choshen* save someone from an *aveirah*, before it was even made?

When the wife of Potifar tried to convince Yosef to sin, he saw an image of Yaakov saying, "Do you want your name to be erased from the *choshen*?"¹

Name 3 things that the *Kohein Gadol* wore on his head.

- *Tzitz*
- *Mitznefes*
- *Tefillin shel rosh*²

On what date were the items of the *mishkan* completed (but not yet assembled), and how is this hinted to in the phrase, "ותכל כל עבודת משכן,"³ "All the work of the *mishkan* was completed"?

The *gematria* of this phrase equals that of, "בעשרים וחמשה בכסלו נגמר," "On the 25th of Kislev it was completed."⁴

Why would HAVING the *mishkan* perhaps make Bnei Yisrael MORE likely to do *aveiros*?

They might do *aveiros*, and rely on the *mishkan* to get *kaparah*. After already mentioning that we followed Moshe's charge to build the *mishkan*, the Torah repeats that we followed Moshe's instructions, to stress that even when we had access to a means of *kaparah*, we did not rely on it, rather, we continued following everything that Moshe told us.⁵

Chazak Chazak V'Nischazeik! – Take a guess: Sefer Shemos contains how many...

- *pesukim*? (1209)
- *parshios*? (11)
- *sedarim*? (29) (*Sedarim* reflect a system of dividing *Tanach* which predates the secular introduction of the commonly used "*perakim*," and which relates to the 3 year *laining* cycle which existed in Eretz Yisrael, mentioned in *Megillah* 29b.⁶)
- *pesuchos*? (69)
- *sesumos*? (95)

JUST CURIOUS

Compare the *mishkan*, the first *Beis HaMikdash*, and the second *Beis HaMikdash*. Which had the most expensive construction? Which had the greatest level of *Hashra'as HaShechina* (presence of Hashem)?

When analyzing the Torah's careful accounting of the contributions made towards the *mishkan*, we notice that although much precious metal was included in its construction, it was far surpassed by the amount used to build the first *Beis HaMikdash*, which was then eclipsed by the physical magnificence of the second *Beis HaMikdash*. Yet, the *Shechina* was more present in the *mishkan* than in the first *Beis HaMikdash*, and wasn't present at all in the second. Clearly, it is not the physical grandeur of a building which attracts the presence of Hashem, but rather the level of those who congregate there.⁷

¹ סוטה ל"ו:

² רש"י ל"ט ל"א

³ ל"ט ל"ב

⁴ בעה"ט

⁵ אמרי שפר מר' שלמה קלוגר ל"ט ל"ב

⁶ ע"ה הקדמה לתנ"ך מהדורת קורן

⁷ ספורנו ל"ח כ"ד

How did they make thread out of gold, for the *bigdei kehunah*?

They would hammer the gold to form extremely thin sheets, and then slice extremely skinny pieces, which could be used like thread.⁸

The phrase “קדש ליהוה,” “Holy to Hashem,” was written on the *tzitz* in 2 lines, with Hashem’s name on the TOP line, and the phrase, “קדש ל” on the BOTTOM line. Why was it written “out of order”?⁹

- This arrangement enabled us to avoid putting a word before the name of Hashem.¹⁰
- This arrangement indicates that Hashem is above everything.¹¹
- The *choshen* and the *tzitz* are read together, as one sentence, from the BOTTOM UP, stating that the *shevatim* (whose names were on the *choshen*) are *kodesh* to Hashem.¹²

The phrase “*Kodesh LaShem*” was written on the *tzitz*. To whom or what does that phrase refer – who or what was “*kodesh*”?

- The *Kohein Gadol*.¹³
- The *shevatim*, whose names are on the *choshen*.¹⁴
- The *Kohein Gadol*’s mind and *neshama*: the *tzitz* rested in proximity to his sense of vision and ability to hear, which should all be *kodesh* and dedicated to Hashem.¹⁵
- The *korbanos*: in case they become *tamei*, the *tzitz* “fixes” them and makes them “קדש לה.”¹⁶

Regarding the *tzitz*, the *Chachamim* hold that the phrase, “*Kodesh LaShem*” was written on two lines. Rebbe Eliezer argued, and held that this phrase was written on one line, because he SAW it that way on the *tzitz* which was being held in Rome. How could anyone disagree with him, if he actually SAW it?

- Although “*Kodesh LaShem*” is SUPPOSED to be written on 2 lines, *b’dieved*, the *tzitz* is acceptable if they wrote it on one line, and this occasionally occurred.¹⁷
- The *Chachamim* did not diverge from what they knew to be the correct *halacha*, despite a witness to the contrary in practice.¹⁸

No one was able to assemble the *mishkan*, until Moshe did it himself. Why didn’t the *Leviim* do it as a team, like they did every time they camped?

The assembly of the *mishkan* was supposed to parallel the creation of the world: just like Hashem did so alone, before the creation of any *malachim*, He wanted Moshe to assemble the *mishkan* unassisted.¹⁹

Why does the word “*maseches*” mean a section of the *Torah SheBe’al Peh*? What is the root of this word?

- It is derived from the term, “מסך הכניסה,”²⁰ which describes the curtain placed in the entrance of the *mishkan*, because *Torah SheBe’al Peh* allows one entrance to the *Torah SheBiksav*.²¹
- It is derived from the term, “סככת על הארון,”²² which describes the *paroches* which protected the *aron* and the *luchos* within it, because the *Torah SheBe’al Peh* protects one from erring in his understanding of

⁸ רש"י ל"ט ג'

⁹ עי' שבת ס"ג; סוכה ה., רמב"ם הל' כלי המקדש ט' א', ויש כמה דעות באופן כתיבתו

¹⁰ מהרש"א סוכה שם

¹¹ רלב"ג כ"ח ל"ו

¹² רש"י סוכה ה.

¹³ ר' אברהם בן הרמב"ם כ"ח ל"ו

¹⁴ רש"י סוכה ה., עי' לעיל

¹⁵ מהרש"א שבת ס"ג;

¹⁶ רשב"ם כ"ח ל"ו, עי' ס' מלאכת בגדי כהונה מר' אשר דוד מייערס ע' רל"ט

¹⁷ רמב"ם הל' כלי המקדש ט' א' וכו' שם, אוה"ח כ"ח ל"ו

¹⁸ מאירי שבת ס"ג;

¹⁹ אזנים לתורה ל"ט ל"ג

²⁰ מ' ה'

²¹ הערת הרמ"ז על דברי התו"ט בפתיחתו למס' ברכות, בשם לקט הקמח

²² מ' ג'

Torah SheBiksav. Also, one must pass through the *paroches* to access the *Shechina* within the *Kodesh HaKodoshim*, and one must likewise learn *Torah SheBe'al Peh* in order to receive the *Shechina* in *olam haba*.²³

- It is derived from the term “מִסְכָּה יִינָה,”²⁴ which means “mixing wine,” because every *masechta* is a mixture of different *dinim*, which are interdependent, shed light on each other, and are best understood when learned in this context.²⁵
- It is derived from the term, “אֵם תִּאָרְגֵי...עִם הַמִּסְכָּה,”²⁶ which relates to weaving, because all the *dinim* of a given topic are woven together into a single *masechta*.²⁷
- It is derived from the term, “וַיִּסָּךְ בְּדִלְתֵימָם יָם,”²⁸ which means “covered,” because the *Mishna* is “covered” and can only be understood by learning the *Gemara*.²⁹
- It is derived from the term, “הִסְכָּת וַשְּׁמַע יִשְׂרָאֵל,”³⁰ which means, “listen,” because *Torah SheBe'al Peh* was handed down orally.³¹
- It is derived from the term, “וְלִנְסָךְ מִסְכָּה,”³² which indicates royalty, and refers to the regal nature of *talmidei chachamim*.³³

Where did they put the *luchos* before the *aron* was ready?

Moshe kept them in a wooden box, in his tent.³⁴

The *pesukim* say that Moshe set up the *mizbeach hazahav*, brought *ketores*³⁵, set up the *mizbeach hachitzon*, brought a *korban olah* and a *korban mincha*³⁶, and THEN set up the *kiyor* and the *chatzeir* of the *mishkan*. How could he do those *avodos* before the *mishkan* was even finished?

The *pesukim* mean that he set up the *mizbechos* upon which he would LATER do these *avodos*, but he did not do any *avodah* yet, for it would be like doing *avodah* outside of the *mishkan*.³⁷

IN YOUR OPINION

Is it bad to waste time? Why? What about wasting money?

From the careful “accounting” of the materials collected for the *mishkan*, we learn to make an accounting regarding the resources which Hashem gave us. Are we using all of our time, money, and abilities to serve Hashem, or are we *chas v'shalom* wasting these precious gifts on “investments” that don't have much meaningful return?³⁸

Imagine if your teacher or employer would hang up your picture with the words, “Student/Employee of the Month.” How would this affect your performance?

The stones of the *choshen* are called “*avnei zikaron liBnei Yisrael*,” “Stones of remembering for Bnei Yisrael,” because WE are supposed to remember that our names are engraved before Hashem. This will help us recognize our greatness, cling to Hashem, and feel embarrassed to do *aveiros*.³⁹

²³ צל"ח בהקדמתו

²⁴ משלי ט' ב'

²⁵ תוי"ט בפתיחה למס' ברכות

²⁶ שופטים ט"ז י"ג

²⁷ תוי"ט שם בשם ספר חסידים תתקכ"ט, ועיי"ש הערת הרמ"ז

²⁸ איוב ל"ח ח'

²⁹ רמ"ז שם ועיי"ש עוד

³⁰ דברים כ"ז ט'

³¹ הערת הראשון לציון על התוי"ט שם, בשם מוסף הערוך

³² ישעיהו ל' א'

³³ קול הרמ"ז ריש ברכות, ועיי"ש עוד

³⁴ רמב"ן מ' כ'

³⁵ מ' כ"ז

³⁶ כ"ט

³⁷ רמב"ן מ' י"ז, עיי"ש

³⁸ דרש משה ל"ח כ"א

³⁹ משך חכמה ל"ט ז'

If generous donors contribute to the construction of a shul or yeshiva, and a celebratory dinner is held, who should give the “thank you” speech?

Really, the donors should thank the institution for giving them the opportunity to partner in such a worthwhile project. The Torah stresses that despite this reality, Moshe gave a *beracha* to the donors, Bnei Yisrael, that the *Shechina* should dwell in the *mishkan* which they funded.⁴⁰

Did you ever work very hard on a project, and eventually you “finished,” but you still felt that really there was more that could be done?

The Torah describes the completion of the individual parts of the *mishkan*, and also describes that Moshe finished assembling the *mishkan* as a whole. In both cases, the Torah uses the *shoresh*, “כלה.”⁴¹ Regarding the PARTS of the *mishkan*, Unkelos translates this word as meaning, “שלים,” indicating that they were “whole” and perfect, having been designed by Hashem. However, regarding Moshe’s involvement, Unkelos uses the term, “שיצו,” “cut,” indicating that Moshe ceased to work despite not totally completing his task. As limited humans, we eventually conclude our involvement with a project, but can never say that we have perfected every possible aspect of it.⁴²

Have you ever gotten stuck and frustrated by something, which, in the end, wound up actually helping you?

When Bnei Yisrael stopped and camped, the Torah calls it “traveling,” because each stop led to the next stage of their journey.⁴³

⁴⁰ אֲזַנִּים לַתּוֹרָה ל"ט מ"ג

⁴¹ "וְתָכַל" (ל"ט ל"ב); "וַיִּכַּל" (מ' ל"ג)

⁴² Yesodos of Sefer Shemos by Rabbi Moshe Einstadter

⁴³ רַש"י מ' ל"ח

Parshas HaChodesh

“Mishenichnas Adar marbim b’simcha” – “When Adar begins, we increase our *simcha*.” When does this end?

The *simcha* at this time of year is due to the miraculous days of *Purim* AND *Pesach*.⁴⁴ Sounds like we still have time left!

Although *Pesach* isn’t until the 15th of *Nissan*, the beginning of *Nissan* contains *yomim tovim* as well. How so?

During the inauguration of the *mishkan*, the *nesiim* brought their *korbanos* throughout the first 12 days of *Nissan*. When each *nasi* brought his *korban*, that day was a *yom tov* for him. Therefore, we don’t say *tachanun* on these days. When one considers the additional omission of *tachanun* on *Erev Pesach*, *Pesach*, and *Isru Chag*, it turns out that *tachanun* is omitted during most of *Nissan*, so we make the whole month *kadosh* and omit *tachanun* throughout the entire month.⁴⁵

On Shabbos morning, we will reference *Rosh Chodesh Nissan* 3 times during *laining*. When?

- The *mishkan* was assembled on *Rosh Chodesh Nissan* of Bnei Yisrael’s second year in the *midbar*.⁴⁶
- *Parshas HaChodesh* was said to Moshe and Aharon on *Rosh Chodesh Nissan* in *Mitzrayim*.⁴⁷
- The *haftarah* of *Parshas HaChodesh* describes the inauguration of the third *Bais Hamikdash*, which will occur on *Rosh Chodesh Nissan*.⁴⁸

The year which spanned from the *Rosh Chodesh Nissan* described in *Parshas HaChodesh*, to the one described in *Parshas Pekudei*, was a very intense year for Bnei Yisrael. Can you name all the events which occurred?

- *Korban Pesach*
- *Makkas bechoros*
- *Yetzias mitzrayim*
- *Krias Yam Suf*
- Hashem sweetened the water in *Marah* for Bnei Yisrael
- We received some *mitzvos* in *Marah*
- We received the *mann* and the *slav*
- We received water in *Masa U'Mriva*
- *Milchemes Amaleik*
- *Maamad Har Sinai*
- *Chet HaEigel*
- Moshe appointed judges
- The collection for, and building of, the *mishkan*

⁴⁴ רש"י תענית כ"ט.

⁴⁵ מ"ב תכ"ט ס"ק ז'

⁴⁶ שמות מ' ב'

⁴⁷ שמות י"ב ב', ועי' רש"י ב' וג'

⁴⁸ יחזקאל מ"ה י"ח

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

Recap: Mendy was a ten-year-old boy who grew up in Russia during the times of the Cantonist Decrees. To avoid being *chapped*, he pretended to be deranged. His ruse worked, and he received the appropriate official certificate. הוא, רצה הקדוש ברוך הוא, and a gentile neighbor, Akadi, who bared a grudge against Mendy's father, was determined to get Mendy snatched. Mendy went into hiding in the countryside a few hours away from where he lived.

Mendy's father, Yosef Ber, had a friendly gentile neighbor named Boris, who was a worker of his. Boris appreciated Yosef Ber's generous pay, and the respectful way in which Yosef Ber treated him. In turn, he considered Yosef Ber a friend, and despised the Czar's cruel persecution towards the Jews. He tried to convince Akadi to stop obsessing about Mendy. It was a very brave move, and Akadi considered him a traitor for it. Pesach was coming, and Akadi was still waiting for an opportunity to trap Mendy. אור לארבעה עשר, Yosef Ber had just done his חמץ, and he stepped out of his house for a moment.¹ Boris approached him. Yosef Ber smiled. "Boris, how are you? I am happy to see you. Actually, I can use your help. Do you have some extra time tonight? Of course, I'll pay you for your time." "Yosef Ber, you pay me plenty. You don't have to pay me for my time." "No, no, no. I insist on paying. There's no reason you have to do me any favors for free. I want to bring out my boat." "Oh yes!" Boris exclaimed, "It is before Pesach, I forgot! You always go to your Rebbe, the rabbi of Sanz, right?" Yosef Ber nodded, "Yes, Boris. I just need some help getting my boat out of the shed, and bringing it over to the river's edge. Will you come along with me and help me, Boris?" Boris smiled, "It is not necessary, Yosef Ber. I will do it myself. I am going fishing with some of my friends. I will take your boat out of the shed, put it into the water, and tie it to the dock." "Thank you, Boris. Thank you. You are a true friend." "So are you. By the way... *let me just check to make sure no one's listening* – if your son Mendy plans to come home for Pesach, I would be extra careful. You see, Akadi is..." Yosef Ber rejoined, "I know. He's standing by the window just waiting to see my son, and then..." "Well, we know what he wants to do. I just thought I would warn you." "Thank you very much Boris. That was very brave of you. I appreciate your friendship." Yosef Ber shook his head from side to side. *Boris is right, that Akadi hasn't moved from the window. He's just waiting for Mendy to come back and be trapped. Meanwhile, I will see how Mendy is doing.*

Yosef Ber rode over to Mendy's hiding place and announced his presence, "Mendy, please come out! It's me, your father." "Oh, father, how are you, and how is mother? I miss you so much! I'm sure that you're going to Sanz like you do every year to get מצות for the סדר. Will you be going again this year?" His father sighed heavily. "No. I have to stay home." "Why?" asked Mendy. "Listen to me Mendy," Yosef Ber said. There was a faraway look in his eyes. "Things are too dangerous at home for me to go away, but I want you to go. You will take the boat to Sanz." Mendy's lips trembled, "But I'm frightened, father, I don't know how to handle the boat on my own." Gazing lovingly at his son, Reb Yosef Ber said, "I will teach you. Please do this for me. Akadi is staring out the window just waiting to trap you. I want you to go to Sanz and to stay there for a while. You will go to the Rebbe, the דברי חיים,² and ask him for the three מצות. You will tell him the whole story, and you will eat the מצות for me in Sanz." Mendy cried, "But father, I'm going to miss you and Mommy by the סדר!" Reb Yosef Ber hugged his son, "I know, we will miss you as well, but you know something, Mendy? A Yid has to be מקבל whatever the מצב is at the moment. This is the way it is, so it's the רצון השם, and let's be happy with that." Reb Yosef Ber accompanied Mendy to the river side. By the time they got there it was morning. Yosef Ber bade his son, "Good bye, Mendy. Don't be frightened about being alone on the water." Mendy seemed to relax, and he took a deep breath, "The רבנו של עולם is on the water as well." "Yes, Mendy," Reb Yosef Ber nodded, "A *freilechen* Pesach."

¹ Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim* #427, Dial-A-Shiur

² גדול האדמו"רים was the רבי חיים הלפרנטס מצנז in the Poland and Galitzia of his time. He was known for his *gaon* in Torah. Great Talmidai Chachamim and Rabbanim would come from all over to talk with him in learning. His Torah is published in the ספרים דברי חיים, and his descendants became the Rebbes of the Bobov, and Kloisenburg dynasties.

Mendy sailed across the river, and arrived in Sanz. After tying up his boat, he joined the line waiting for the דברי חיים. There were a lot of חסידים, and officially, the Rebbe only distributed מצות to the older חסידים. Mendy told the *gabbai* who his father was, and the *gabbai* became excited and introduced him to the Rebbe. Mendy told the Rebbe his story, and the דברי חיים gave him the three מצות. Tears started rolling down Mendy's cheeks, "Holy Rebbe, there are so many צרות coming in so many different directions. I don't know how I can handle it." The Rebbe gave Mendy a warm smile. "Mendy, whatever happens in this world is השגחה פרטית. Sometimes, when צרות come from different directions, if we recognize the השגחה, that the world is not הפקר, then what you think are צרות in different places are actually ישועות. A צרה coming from one direction is the ישועה for a problem coming from a different direction, and a צרה coming from the other direction is the ישועה for that problem." A long line of חסידים had developed behind Mendy, so the *gabbai* ushered Mendy to move on. As he walked away, Mendy thought to himself, *the Rebbe has given me so much חזק. It's true. I have to believe that all of these צרות are just the seeds for the ישועה.*

Mendy should have taken the מצות, and found out where he was supposed to go in Sanz. Staying by the Rebbe for פסח was a beautiful thing. But Mendy was an only son, and he felt a tremendous urge to sail back home. He knew it was a foolish thing to do. After all, his father told him not to go back. But Mendy knew that his father had never gone through a פסח without the Rebbe's מצות. To him, the Rebbe's מצות were larger than life, and it was inconceivable that his father shouldn't have them for the seder. Of course, when he had mentioned that to the Rebbe, the Rebbe told him that it was okay. Reb Yosef Ber was an עהרלכט איד, and the Rebbe was sure that he would do everything within his power to think only about גאולה, and שמיחת יום טוב, and Mendy would as well. But Mendy was a ten-year-old boy, and he had trouble digesting that. Suddenly, Mendy had made his decision; he was going to return home for the סדר. What about Akadi? Akadi wouldn't see him. Mendy would sneak home through the trees behind his house. Mendy walked to the river front. The Rebbe's *gabbai* called after him, "Where are you going? I arranged a place for you to stay over here in Sanz." Mendy responded, "I decided to go back to my father." "But wait!" the *gabbai* called out, "didn't your father say it's a סכנה?" Mendy wasn't listening. "Hey Mendy! Where are you going?! Wait! Come back!" It was too late. Mendy had sailed away. The *gabbai* looked on muttering to himself, *Oy, the yungerlite today, they think they're smarter than everyone. I hope he doesn't get into trouble over there. ...but Mendy did get into trouble.* As Mendy set out across the river, the weather changed and it started to rain. Then, it started raining harder, and the wind tossed the boat back and forth. The boat began to spin, and then, suddenly, the boat sprung a leak. Mendy didn't know what to do. Soon, the boat had turned over, and Mendy was finding it hard to hold on to the boat. Mendy struggled, but the boat began to drift away. As he tried to keep his head above the water, he was quickly becoming overwhelmed. With his last ounce of strength, he shouted, "שמע! שוּרָא! Oh, רבנו של עולם, I know you're going to help me..." then, he blacked out.

The empty boat continued on its own merry way to the other side of the river. Boris had spent some time fishing, and now, when the storm had erupted, he realized that it was time to forget the fish and make it back home. Anyway, it was dark already. As he picked up his lantern and turned to go, he noticed something floating in the water. When it came closer, he realized that it was his boss' boat. *That's strange. No one is on the boat.* He threw out a rope and pulled it in. *Mendy was supposed to tie the boat up,* Boris thought to himself, *well, at least he stayed in Sanz.* The rain was beginning to get to his bones, so Boris hurried home. He would visit Yosef Ber later and tell him what he had seen. By the time Boris went over, Yosef Ber had just come home from *shul*, and was preparing for the seder. He saw someone coming to the door and sighed, "Oy vey, רבנו של עולם, don't tell me the soldiers are coming again to check the papers." He was relieved to see that it was his friend Boris. Yosef Ber opened the door, "Boris, what's the matter? You're soaked from head to toe! You look a little concerned. Come inside." "Actually, I'm concerned about you." "About me? What's the matter? What's happening?" "I'm concerned about your son, Mendy. I was fishing all day, and just about an hour ago I saw your boat." Rivka heard a commotion by the door, and she called out, "What's the matter, is everything alright?" "Yes, yes, yes," Yosef Ber answered, "I have to take care of something, I'll be right back." Yosef Ber made sure his wife was okay, and he walked out with Boris into the rain. When they came to some bushes, Boris said, "I think this is where I tied your boat. It's hard to see in the rain." Yosef Ber took a look, and right away said, "That's my boat." Then, all of the sudden, he couldn't control

his tears, “That’s my boat! If the boat came back empty, there’s only one explanation!” Boris didn’t know what his boss was so excited about. “Don’t cry! Please! He must have tied the boat in Sanz, and somehow it got loose and with the driving rain it drifted back.” Yosef Ber wasn’t convinced. “The boat without a driver made its way back here?!” Yosef Ber cried, “He must have fallen off the boat! He must have fallen off the boat and drowned!” Yosef Ber was beside himself. Boris tried to calm him down. He thanked Boris, and told himself, “Whatever the *נְשֵׁל עוֹלָם* does is good. I must be *מְקַבֵּל* everything *בְּאַהֲבָה*. Even though I am walking over here in the storm... there can’t be any other explanation... I’m coming up to my house... I’m going to warm my feet over here in the hall. It’s *יּוֹם טוֹב*. I cannot *נְשַׁטְעַר* the holiness or *קְדוּשָׁה* of the *יּוֹם טוֹב*. I’ll go inside. I’ll just wipe my eyes. I won’t tell my wife. I don’t want to disturb her *יּוֹם טוֹב*... Oh, oh, oh,” Yosef Ber wailed quietly, “it can’t be that the boat just came back... Mendy must have fallen off the boat. *Nebach... oy oy...*”

Yosef Ber tried to put on a happy face. He apologized to his wife for the disturbance, and tried to begin his *סִדָּר*. However, there was no way he could hide his somber mood from his wife. He told his wife, “It’s just that it’s hard without Mendy, and it’s taking its toll on me. It’s alright. Let’s start the *סִדָּר*. It’s our *מִצְוָה*, you know, to have...” Yosef Ber paused to let out a cough, “to have *יּוֹם טוֹב* *נְשַׁמְחָת* despite the difficulty. Let’s begin. *שְׂקֵדֵשׁ*!” As if on cue, there was a pounding on the door. Yosef Ber sighed, “*Oy gevalt*. Now what?” “Please don’t say that,” Rivka encouraged him, “Whatever the *נְשֵׁל עוֹלָם* wants, that’s what’s going to be.” “You’re right, I’m sorry.” He got up to get the door. “Who’s there?” “Open up! In the name of the Czar!” Yosef Ber opened the door. A couple of soldiers were there. They explained the reason for their visit. “Your papers say that your son is deranged, but we have evidence otherwise. I am losing my patience, and I don’t want to get into trouble with this case. Where is your son? Tell me right now.” Yosef Ber took a step back, and the tears started coming again. “I don’t know where my son is. I sent him to Sanz for Yom Tov in a boat, and he ran away and sank!” Rivka cried, “*Oy, נְשֵׁל עוֹלָם*, so that’s why you were crying.” Yosef Ber continued, “I know my son drowned! Leave me alone!” “In that case,” the officer sneered, “so, you knew where your son was, and you lied to us saying that you don’t know where he is. Since when does someone send a son across the water with a boat if he doesn’t have as much sense as you claim. You are under arrest. You are coming with us into prison.” The soldiers hurried Yosef Ber away. Rivka wanted to send some *מִצָּה* and wine with him, but of course, they refused. Right after the soldiers left, Boris came to the door. “I saw what happened. It’s horrible! Please! Missus, give me the *מִצָּה*, I’ll get it into the prison. The guard owes me a favor.” Rivka thanked Boris, gave him the package, and he left.

Yosef Ber was thrown into a cell with a bunch of hardened criminals. He was crying, and worn out. Shortly after he arrived, the door opened up and a package was thrown in. The prisoners backed away. “Why are you all panicking like this?” one of them shouted, “It’s just some crackers. Someone threw it in for the Jew.” Yosef Ber saw what it was, and said, “Give me that please! I don’t know who brought it to me. I think it was a *מְלֶאֶךָ הַשָּׁם*. I’ll be able to perform the *מִצְוָה* of eating *מִצָּה* even in prison, even on a night like this.” Suddenly, Yosef Ber heard a friendly voice, “*Anshuldiks*, do you mind if I share a little bit of your *מִצָּה*? *אֵיד בֵּין אוֹיֵךְ אֶ אֵיד*.” “What? Who are you? What is your name?” “My name is Reb Shmuel, Reb Shmuel Kulchkelav.” Reb Yosef Ber thought for a moment. “That name sounds familiar. Shmuel... Wait. Reb Shmuel Kuchkelav, you’re from the town of Denetzk, aren’t you?” “Yes. Although, it’s been many months since I have seen my family. Tell me something. Someone brought you *מִצָּה*, does that mean that tonight is *פֶּסַח*?” “*Gevalt!*” Yosef Ber exclaimed, “You’ve been here so long that you don’t know that tonight is *פֶּסַח*. Let’s sit down together, and we’ll have a *סִדָּר* together. We must do what we can to be *מְחַזְקִים* ourselves even under such circumstances.

וְנִשְׁמַח we will continue this story. The *פְּסוּקָה* in *יִרְמְיָהוּ* (ל: ז) says: *וְנִשְׁמַח וְנִשְׁמְחָה וְנִשְׁמְחָה וְנִשְׁמְחָה*. When we go through challenging times, we must always remember the second part of the *פְּסוּקָה*, that our *יְשׁוּעָה* is on its way. Let’s take an example from our friends in this story, who always kept in mind that one day they would have their *מִצְוָה*.

Hilchos Shabbos Initiative

What is the proper way to look for one's coat in a disorganized stack of coats?

One should not take the other coats out of the mixture. Rather, one should go through the pile leaving the other coats partially mixed in. Even though it is permissible to remove unwanted items from a pile to get to the wanted item (as by books, above), some *Poskim* rule that this leniency applies only when the wanted item is clearly visible under the unwanted items and not when it is mixed into a pile.

If a pile of clothing is mixed together in the laundry, is it permissible to remove some clothing from the top to have access to a garment on the bottom?

If the laundry is not in a neat pile, one should not remove unwanted items to access a specific item that is mixed into the pile of laundry. However, it is permissible to move the other clothing around within the pile without removing them from the mixture to reach the desired item. Alternatively, one may turn the whole pile upside down to reach the desired item on the bottom.

If the laundry is folded in a neat pile, one may remove the top items to reach those on the bottom.

If clothing is randomly removed from a clean pile of laundry and folded (folding in a permitted manner only, i.e. not on the clothing's creases), is it permissible to place it where it belongs (i.e. on its proper shelf or in its proper drawer)?

According to many *Poskim*, once a specific item was separated as a consequence of being folded and not merely for the purpose of putting it in its proper place, it may be placed in its proper place.¹

¹ This applies as well when washing/drying dishes.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....
אז תתענג
...והאכלתיך נחלת יעקב אבין

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

VOL II WEEK 22

ע' ש"ע ש"ח-ג', ביאור"ל סי' שמ"ג, משנ"ב רע"ז-ז"א

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

I woke up שבת morning a few minutes before the alarm on my cellphone rings. Can I take the phone out of my room so it doesn't wake anyone up?

QUESTION 2

The alarm in my child's room must have gotten reset, because it starting ringing at midnight! Can I tell my child to shut it off? There's no גוי available so late at night.

QUESTION 3

The food that was sitting in the oven got a little burned, causing the smoke detector to ring. Can we open the door to let fresh air in or fan the smoke with a towel? It usually works right away to get rid of the smoke and stop the ringing.

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

I served a meat board by the סעודה, and I want to put it away by packaging the different meats in separate bags. Is there a בורר issue?

Answer: In order for something to have a בורר problem, it needs to be a Halachic mixture. While the word "mixture" implies items that are actually mixed together, the רמ"א (ש"ס-ג') writes that if there are pieces of meat or fish, even just large pieces, that are together on a platter, it is considered a possible mixture and may have a בורר issue. The משנה ברורה (יד) writes that this is only when they are haphazardly placed on the platter, as opposed to each type being in a separate part of the platter. Many meat platters are set in a way where the different types of meat are separate, but usually there is an overlap where the two types are very close or touching. Therefore, one can remove the meat that is isolated from the other types to put it away, but may not sort the meats in the area that they overlap for later use.

continued....

**FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM**

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

There is a big pile of ספרים on my table and I want to use one that is closer to the bottom. Can I take the top ones off to get to the bottom one?

Answer: If a person is trying to get to the bottom of a pile in order to use that item for immediate use, the (ד"ה לאכול) writes that one may remove the items on top to get to the bottom. Since the items are not really mixed together but rather piled, and one is just trying to remove the items from blocking his ability to get to the bottom, it is allowed. If the items were actually mixed together (clothing in a laundry basket), it would then not be allowed.

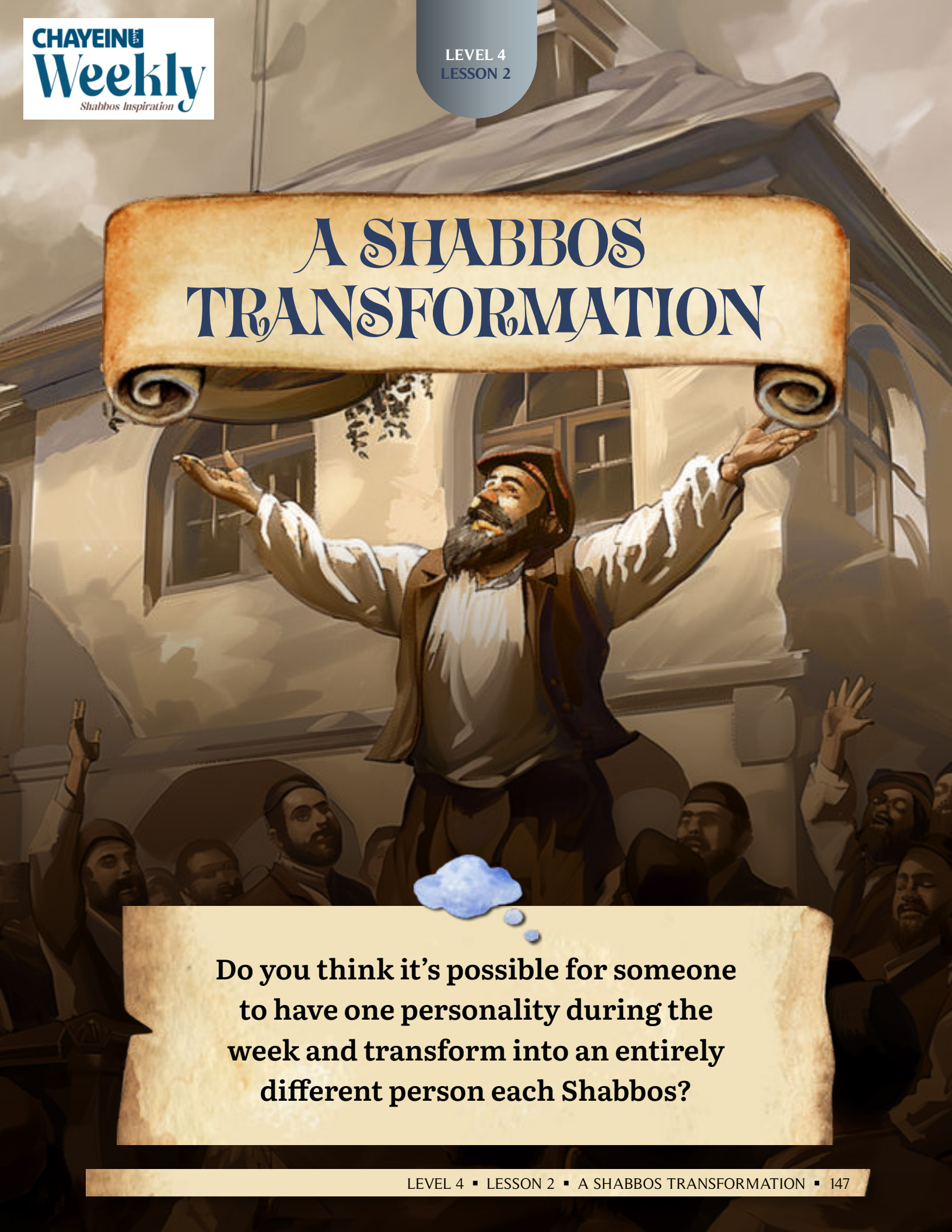
QUESTION 3

I have a mess of different pieces from different games mixed together. Can I randomly take things out of the pile and put them back in their correct places?

Answer: The (ד"ה היו) writes that sorting different pieces from different games is a form of בורר, even though there is technically no "good" or "bad". The fact that one is just picking from the mixture randomly does not help, as ultimately one has sorted all the pieces. It is therefore not allowed.

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

A SHABBOS TRANSFORMATION

**Do you think it's possible for someone
to have one personality during the
week and transform into an entirely
different person each Shabbos?**

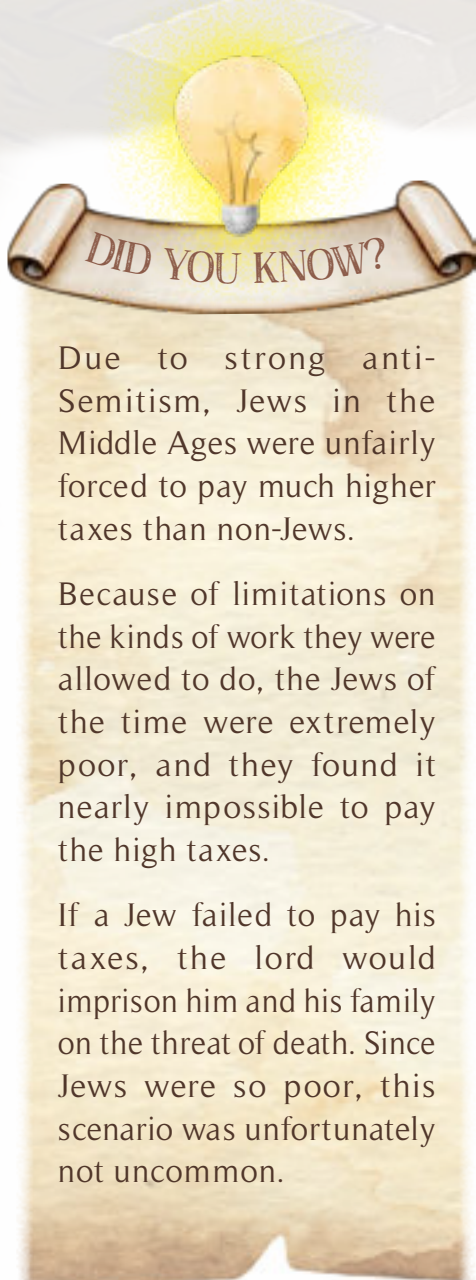

HERSHEL THE HORSE DEALER WAS A CLOWN; THERE WAS SIMPLY NO OTHER way to describe him. The man didn't have a serious bone in his body. His stall at the market was always crowded with people; not just by those interested in purchasing a horse, but with throngs of shoppers who came to be entertained by his wisecracks.

Though Hershel didn't mean it as a marketing ploy, the crowds he drew with his humor ensured that he always had plenty of business. He earned a reputation as a trustworthy dealer with good business sense who could always be counted upon to uplift his customers along with their transaction.

Hershel was an expert on horses. A few times a year, he would travel to the main animal fair to restock his inventory. After so many years in the business, he could sniff out potential problems in the horses available for purchase, and he knew which ones would earn him the highest resale return.

With the biannual fair just days away, Hershel set out on the journey to the fair. He drove a wagon connected to a large, empty trailer and carried with him a tremendous amount

Due to strong anti-Semitism, Jews in the Middle Ages were unfairly forced to pay much higher taxes than non-Jews.

Because of limitations on the kinds of work they were allowed to do, the Jews of the time were extremely poor, and they found it nearly impossible to pay the high taxes.

If a Jew failed to pay his taxes, the lord would imprison him and his family on the threat of death. Since Jews were so poor, this scenario was unfortunately not uncommon.

of money. If all went well at the fair, he would make the return trip home with a trailer full of livestock and a far slimmer wallet.

The fair was loud and colorful. Hershel made his way around the square, stopping at stalls and examining the horses. Spotting an **acquaintance**¹ heading in his direction, he called out an amusing greeting. The man, and a few others within earshot, laughed aloud.

Enjoying his audience, Hershel continued cracking jokes. Just like at the market back home, his humorous quips and **anecdotes**² drew crowds. Soon, a swarm of people were surrounding him, laughing and joking together.

When a carriage pulled up in the middle of the square, the group clowning around with Hershel didn't pay any attention to it. Then, the door of the carriage opened, and a man with a long white beard emerged, his face glowing with holiness. It was the Toldos Yaakov Yosef, grandson of the Baal Shem Tov.

His very presence silenced the crowd. No one dared crack jokes with the *Rebbe* standing before them. They stood in awe, waiting for him to speak.

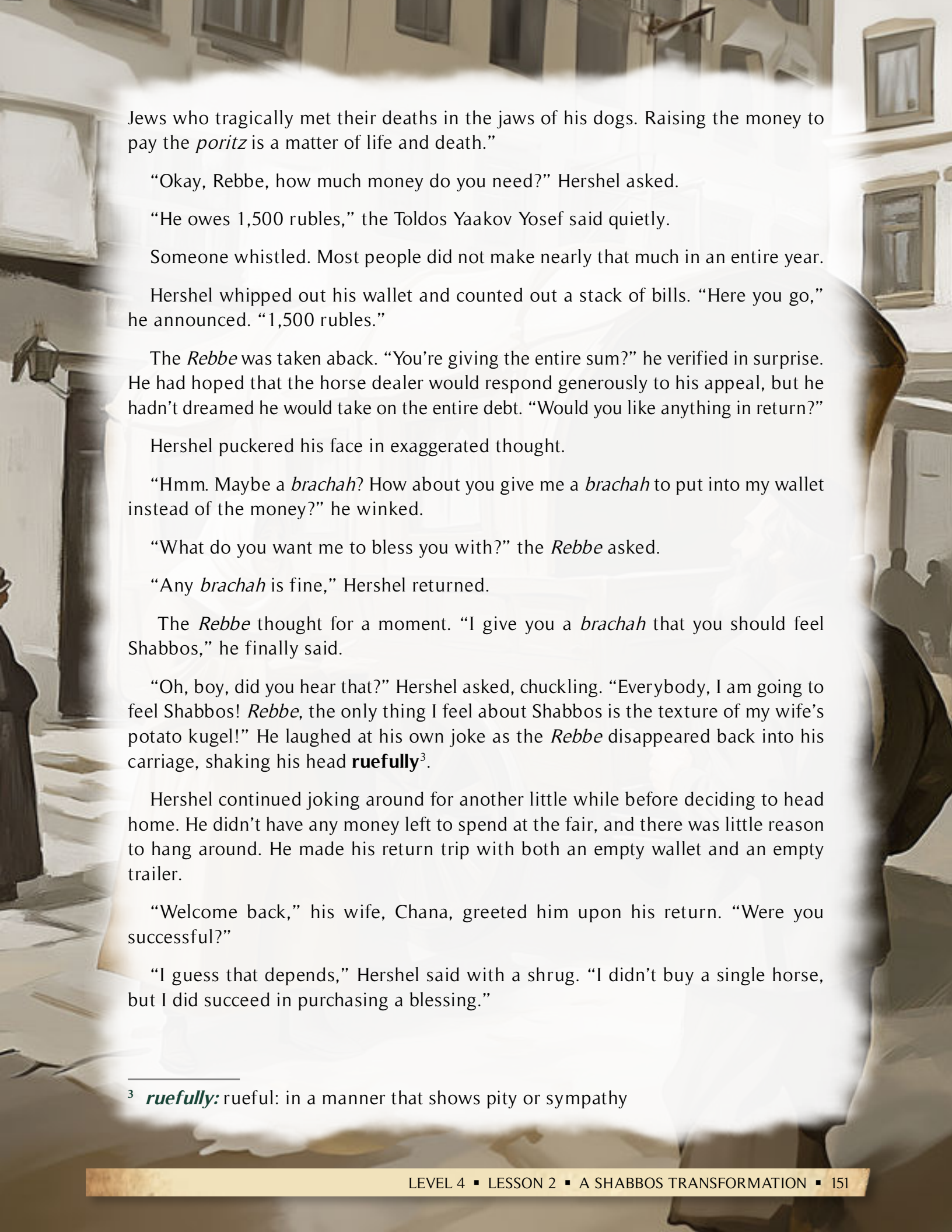
Hershel, the perpetual clown, who couldn't stand or understand a serious moment, dared to break the silence. "So, *Rebbe*," he drawled dramatically. "What can I do for you? Would you, perhaps, like to purchase a horse?"

"No, Hershel," the *Rebbe* replied evenly. "I need something else from you. There's a Jew who owes the *poritz* a few years' worth of taxes, a princely sum. Since he is unable to pay, the *poritz* imprisoned him and his family. Now, they are threatening to take him and feed him to the dogs if the Jewish community doesn't come up with the money he owes.

"You know that the *poritz* is not making empty threats," the *Rebbe* continued. "He owns a collection of the most vicious dog breeds, and already there have been

¹ **acquaintance**: a person who one knows slightly

² **anecdotes**: anecdote: a brief story about something interesting or funny

Jews who tragically met their deaths in the jaws of his dogs. Raising the money to pay the *poritz* is a matter of life and death.”

“Okay, Rebbe, how much money do you need?” Hershel asked.

“He owes 1,500 rubles,” the Toldos Yaakov Yosef said quietly.

Someone whistled. Most people did not make nearly that much in an entire year.

Hershel whipped out his wallet and counted out a stack of bills. “Here you go,” he announced. “1,500 rubles.”

The *Rebbe* was taken aback. “You’re giving the entire sum?” he verified in surprise. He had hoped that the horse dealer would respond generously to his appeal, but he hadn’t dreamed he would take on the entire debt. “Would you like anything in return?”

Hershel puckered his face in exaggerated thought.

“Hmm. Maybe a *brachah*? How about you give me a *brachah* to put into my wallet instead of the money?” he winked.

“What do you want me to bless you with?” the *Rebbe* asked.

“Any *brachah* is fine,” Hershel returned.

The *Rebbe* thought for a moment. “I give you a *brachah* that you should feel Shabbos,” he finally said.

“Oh, boy, did you hear that?” Hershel asked, chuckling. “Everybody, I am going to feel Shabbos! *Rebbe*, the only thing I feel about Shabbos is the texture of my wife’s potato kugel!” He laughed at his own joke as the *Rebbe* disappeared back into his carriage, shaking his head **ruefully**³.

Hershel continued joking around for another little while before deciding to head home. He didn’t have any money left to spend at the fair, and there was little reason to hang around. He made his return trip with both an empty wallet and an empty trailer.

“Welcome back,” his wife, Chana, greeted him upon his return. “Were you successful?”

“I guess that depends,” Hershel said with a shrug. “I didn’t buy a single horse, but I did succeed in purchasing a blessing.”

³ **ruefully**: rueful: in a manner that shows pity or sympathy

Chana burst out laughing. “You did what? Come on, Hershel, not a single horse?” She was used to her husband, who couldn’t utter a straight sentence. Surely, he didn’t mean what he was saying!

“No, really,” Hershel insisted. “I met the Toldos Yaakov Yosef and he was raising money for *pidyon shevuyim*. I gave him whatever I had, but then I didn’t have any money for horses.”

Her eyes widened. “You gave him all the money you brought along? All of it?”

“Don’t worry,” Hershel reassured her. “I told you, I got a *brachah* in return. He told me I would feel Shabbos.”

“Hershel!” she cried in exasperation. “That couldn’t have been the blessing.”

“It was,” he insisted again. “The *Rebbe* blessed me that I should feel Shabbos.”

His wife just shook her head. The *Rebbe*’s request for *tzedakah* notwithstanding, she couldn’t understand what had possessed her husband to give away all his business capital. How would he continue to do business? They only had a little bit of money left, not nearly enough to purchase more inventory for their dealership. What would they live off of?

The following morning was Thursday. Having no more inventory and no money to purchase more horses, Hershel remained at home instead of manning his horse stall at the marketplace. Never having had the opportunity to learn how to learn Torah, he had little to occupy his time. Bored, he wandered outside.

The clock struck noon, and soon it was *chatzos* on this ordinary Thursday. Hershel glanced at the sun, noting the passage of time. “Shabbos is coming!” he exclaimed out loud. “It’s almost Erev Shabbos!”

Squatting down beside a chicken pecking around his garden, he informed the bird, “Tomorrow is Erev Shabbos!”

To a flying sparrow, he exclaimed, “Shabbos is coming! We must prepare!” A passing squirrel received this same message.

From the kitchen window, Chana observed her husband **communing**⁴ with the animals outside. Wiping her hands on a dishtowel, she hurried outside nervously to check on him. “Hershel!” she called from the doorway.

“Chana!” he cried back breathlessly, coming toward the house. “Do you realize what tomorrow is?”

⁴ **communing**: commune: to be in close communication with someone or something

She took a step back. “What? What’s going on? What’s happening tomorrow?”

“It’s Erev Shabbos!” Hershel exclaimed joyfully. “Do you know what Shabbos is? Do you understand the magnitude of holiness on this day?”

“Wait a minute, Hershel, take a deep breath and calm down.” She spoke slowly and evenly, like one would speak to a young child. “Take it easy. Shabbos is coming, true. That’s all. Nothing to get worked up about.”

Hershel gave her a pitying look. Not something to get worked up about? Grabbing a broom, he began sweeping the floor with energetic strokes, practically dancing around the room. “Shabbos is coming! Shabbos is coming!”

When his children came home from *cheder*, they found their father dancing on the tables and their mother with her head between her hands. It seemed obvious that Hershel had gone insane.

The vast majority of people do not merit to fully appreciate the holiness of Shabbos, and the tzaddikim who do also possess the ability to contain their feelings within. Hershel was a simple Jew, an ignoramus and a clown to boot, and when he suddenly began experiencing intense holiness, he could not contain his feelings.

At Minchah and Ma’ariv, he danced into shul, his face beaming. “Shabbos is coming!” he greeted the first person he saw, grabbing the man’s hands in **spontaneous**⁵ dance. He pulled some more bewildered congregants into the circle and began singing *Yismichu B’malchuscha*, dancing as if it was Simchas Torah.

“He’s drunk,” Itzik the cobbler murmured to his neighbor.

“Drunk? I’d say mad is more like it,” a third man put in.

“He’s just Hershel being Hershel,” the neighbor said dismissively. “Today he dances about Shabbos; tomorrow, he’ll come to shul dressed like the *poritz*. The guy’s a regular prankster, let’s not forget.”

After Ma’ariv, Hershel jumped onto the *bimah*. “*Rabbosai!*” he bellowed. “Whoever sleeps tonight is crazy! Tomorrow is Erev Shabbos, and Shabbos is the holiest day of the week. It’s when Hashem speaks directly to every Jewish soul. *Rabbosai!* If you sleep tonight and don’t prepare for Shabbos, you’ll get nothing out of it! Shabbos is coming! Shabbos!”

“You’re right,” the neighbor admitted quietly to his friend. “He’s insane!”

⁵ **spontaneous**: unplanned; happening freely and naturally

When it became obvious that Hershel would remain atop the *bimah* **indefinitely**⁶ without outside intervention, two of the strongest men in the community came to physically carry him off. They led him by force, still screaming about the holiness of Shabbos, back to his home.

He spent the entire night dancing on his dining room table. Despite his wife's repeated entreaties to quiet down so the children would be able to sleep, he continued to sing and dance with unlimited energy.

Matters became even more intense on Friday. Hershel ran through the streets, weaving in and out of alleyways, calling out to every person he passed. "Shabbos is coming! Shabbos is almost here!"

Hershel himself did not understand what had come over him. He was an *am ha'aretz* and understood little about the true meaning of Shabbos. All he knew was that he had suddenly become overwhelmed by excitement and anticipation for the holy day.

By the time Friday wound down, the entire town had witnessed Hershel's supposed insanity. He had danced in the streets, at the market, at the *mikvah*. His thunderous voice carried from one side of town to the next as he sang in anticipation of Shabbos.

And then Shabbos finally arrived.

Hershel stood in shul, at his usual place in the corner of the room between his fellow *leitrim*. But something was different about him. There was a holiness that glowed from his face, a glimpse of the *Shechinah* that peeked out from his shining eyes. As he recited *Mizmor Shir L'yom HaShabbos*, his face turned a deep scarlet. It was obvious that he was connected—authentically connected—to Hashem.

Tears falling from his eyes, he whispered, "Hashem, I never felt that You're here. Shabbos is *beini uvein Bnei Yisrael*, but I've never felt Your presence before."

He began singing the words of *Kabbalas Shabbos* and Ma'ariv, and the entire congregation sang along with him. From his place at the back of the shul, he led the *mispallelim* through an intense davening **entrenched**⁷ in holiness and concentration.

When davening was over, he danced and danced, and the entire shul danced with him. Then he began singing, slow and heartfelt melodies, and the entire shul sang with him. It was clear that the *Shechinah* was with him. Somehow, Hershel the clown had transformed into Hershel the *Rebbe*, and although no one could explain how or why, they knew his actions were authentic.

⁶ **indefinitely**: endlessly; forever

⁷ **entrenched**: *entrench*: solidly established

At home, his Friday night *seudah* lasted until the morning. People came and went, basking in the special Shabbos **aura**⁸ that surrounded him as he sang the *zemiros* with tremendous fervor.

In the shul the next morning, no one was laughing at him anymore. Instead, Hershel was given a distinguished *aliyah*. After Mussaf, he gave an impromptu *drashah*, imploring his neighbors and friends to sense the presence of the *Shechinah*. “We are incredibly lucky to be Jews,” he said passionately. “One day a week, we merit to be connected to Hashem. Shabbos! How lucky we are to have Shabbos!”

A large crowd escorted Hershel to his home after davening, much as they would do for a distinguished tzaddik. He spoke about Shabbos as they walked, and the people drank in his words, eager to share in the excitement and joy that **enveloped**⁹ him.

At *seudah shlishis*, the high point of Shabbos, a huge crowd crammed into his home. Hershel sang *Askinu Seudasa*, his face afire. No one present had ever before glimpsed such intense concentration, emotion, and holiness emanating from a human. It was as though they were witnessing his *neshamah yeseirah* itself.

And then it was time for Ma’ariv. When Hershel concluded *Shemoneh Esrei*, he suddenly found that he was back to himself. The people were shocked at how instantly he shed his extraordinary Shabbos aura and reverted back to the familiar jester they had been accustomed to.

“Hey, Getzel,” he called to the *shamash*, who was returning the siddurim to the shelves. “What does an elephant use to take the skins off potatoes? A *peel-er*!”

As he cracked up at his own joke, the others exchanged puzzled glances. Hershel was back to himself, clowning around as always. They couldn’t even picture him dancing at *Kabbalas Shabbos* anymore. It was as if they had imagined the entire thing.

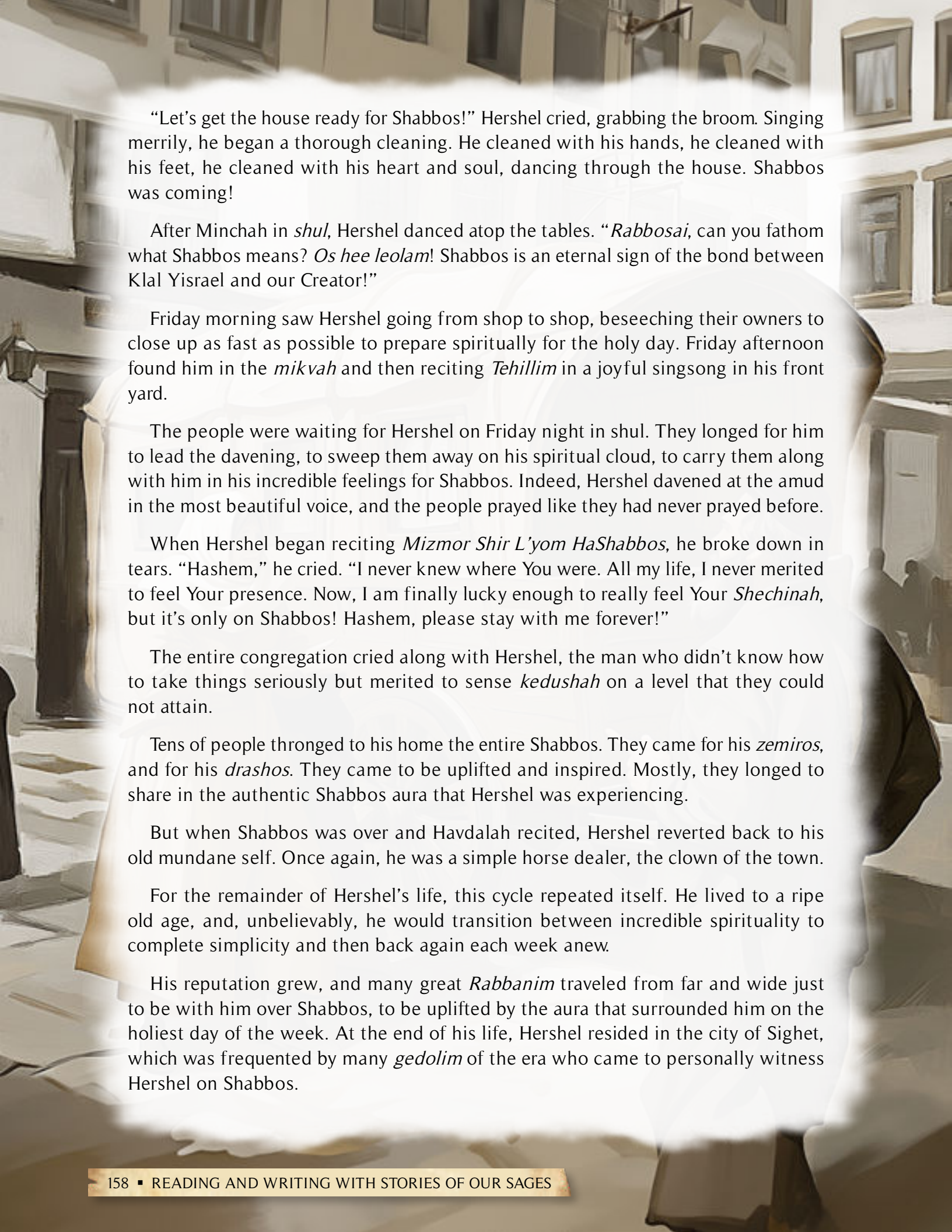
The week passed slowly. At first, Hershel’s family watched him suspiciously, waiting for him to start dancing in the streets, but when they realized he was truly back to himself, they relaxed their **vigil**¹⁰.

Then Thursday dawned. “The blessing of the Toldos Yaakov Yosef is being fulfilled,” Chana, Hershel’s wife, realized in wonder when *chatzos* arrived and he began dancing energetically around the house.

⁸ **aura**: a special quality or impression; a glow

⁹ **enveloped**: envelop: completely surrounded and enclosed

¹⁰ **vigil**: a period of attentive watching

“Let’s get the house ready for Shabbos!” Hershel cried, grabbing the broom. Singing merrily, he began a thorough cleaning. He cleaned with his hands, he cleaned with his feet, he cleaned with his heart and soul, dancing through the house. Shabbos was coming!

After Minchah in *shul*, Hershel danced atop the tables. “*Rabbosai*, can you fathom what Shabbos means? *Os hee leolam!* Shabbos is an eternal sign of the bond between Klal Yisrael and our Creator!”

Friday morning saw Hershel going from shop to shop, beseeching their owners to close up as fast as possible to prepare spiritually for the holy day. Friday afternoon found him in the *mikvah* and then reciting *Tehillim* in a joyful singsong in his front yard.

The people were waiting for Hershel on Friday night in *shul*. They longed for him to lead the davening, to sweep them away on his spiritual cloud, to carry them along with him in his incredible feelings for Shabbos. Indeed, Hershel davened at the amud in the most beautiful voice, and the people prayed like they had never prayed before.

When Hershel began reciting *Mizmor Shir L’yom HaShabbos*, he broke down in tears. “Hashem,” he cried. “I never knew where You were. All my life, I never merited to feel Your presence. Now, I am finally lucky enough to really feel Your *Shechinah*, but it’s only on Shabbos! Hashem, please stay with me forever!”

The entire congregation cried along with Hershel, the man who didn’t know how to take things seriously but merited to sense *kedushah* on a level that they could not attain.

Tens of people thronged to his home the entire Shabbos. They came for his *zemiros*, and for his *drashos*. They came to be uplifted and inspired. Mostly, they longed to share in the authentic Shabbos aura that Hershel was experiencing.

But when Shabbos was over and Havdalah recited, Hershel reverted back to his old mundane self. Once again, he was a simple horse dealer, the clown of the town.

For the remainder of Hershel’s life, this cycle repeated itself. He lived to a ripe old age, and, unbelievably, he would transition between incredible spirituality to complete simplicity and then back again each week anew.

His reputation grew, and many great *Rabbanim* traveled from far and wide just to be with him over Shabbos, to be uplifted by the aura that surrounded him on the holiest day of the week. At the end of his life, Hershel resided in the city of Sighet, which was frequented by many *gedolim* of the era who came to personally witness Hershel on Shabbos.

Though Hershel had been blessed with Shabbos, during the week he was still the *am haaretz* that he had always been. Toward the end of his life, some individuals felt that the tremendous holiness of Shabbos was more worthy to be felt by a *talmid chacham*, not an ignoramus. They therefore took it upon themselves to learn Torah with Hershel, to enable him to become a man truly worthy of the intense spirituality that overtook him each Shabbos. Indeed, in his old age, Hershel became a *talmid chacham*.

Hershel had done one mitzvah, a spur-of-the-moment decision that affected the remainder of his life. That one momentous deed, done with much self-sacrifice, brought him incalculable reward, both in this world and in the next. He had been given a window of opportunity, and he grasped it, changing his life forever and ever.

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

*Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that
Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva*

**This week we present
a story taken
from the all-new
Toras Reb Kalman
comprehensive
ELA series**

(not the full classroom lesson)

Do you like what you see?

DON'T MISS OUT!

Take your students to the next
level!

Email torasrebkalman@gmail.com
for a full preview!

Have a Wonderful Shabbos!

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadin & Shmuessen given by **Reb Kalman Krohn zt"l**
are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**

E.Y. **02.313.6038**

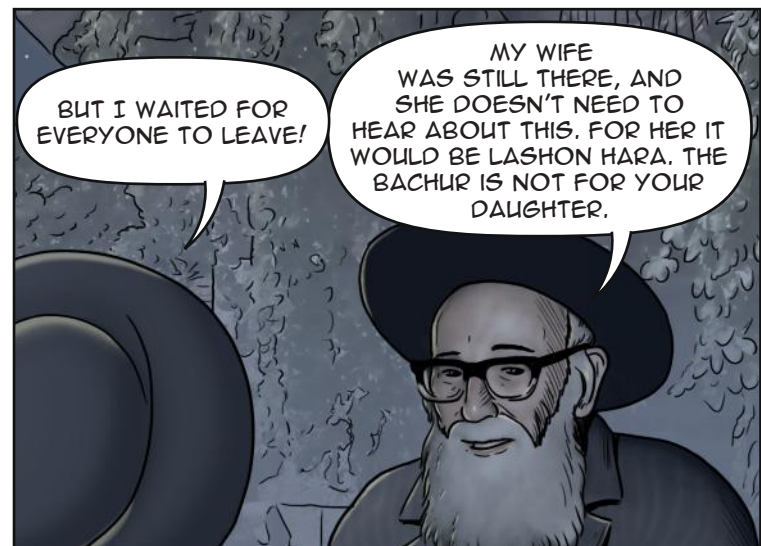
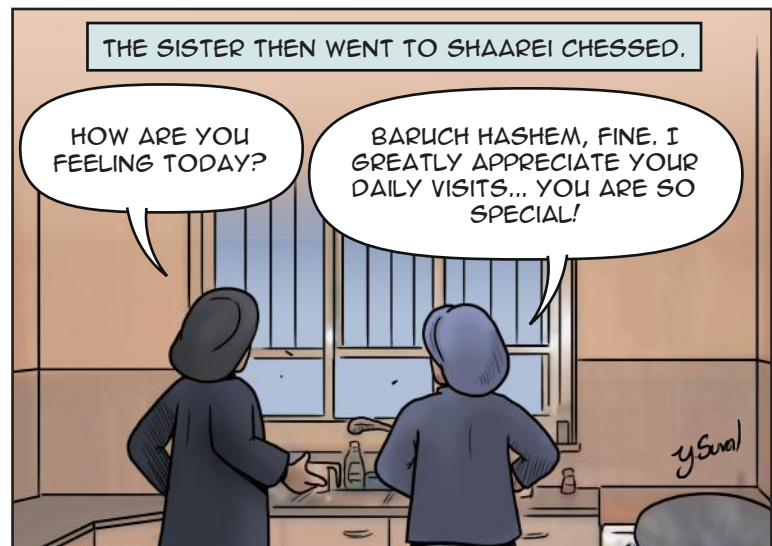
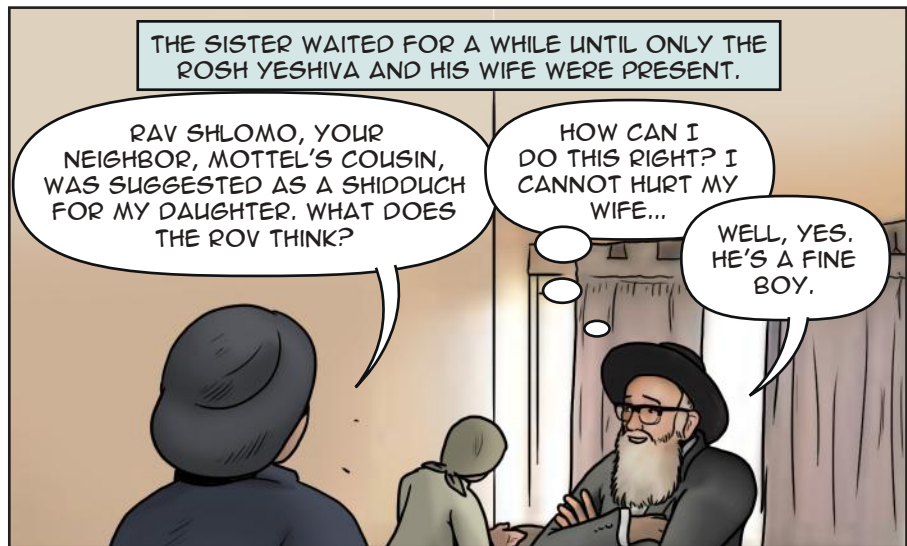
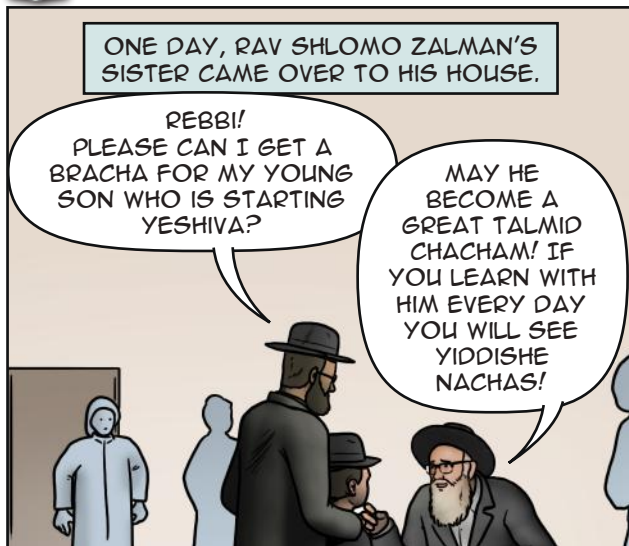
Option 1: Vaadin given in BMG

Option 2: Shmuessen given in Adelpia

Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadin by email or for questions and suggestions
call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

R' SHLOMO ZALMAN AUERBACH זצ"ל WAS BORN IN ירושלים TO REBBETZIN TZIVIA. IN HIS TEENS, HE LEARNED IN חיים וצ"ל OF תלמיד מבהק. HE BECAME A איסר ר' מלצר זצ"ל (THE ראש ישיבה). ON 1930, HE MARRIED רבקה רחל RUCHAMKIN. R' SHLOMO ZALMAN THEN STUDIED UNDER R' ZVI PESACH FRANK זצ"ל AT KOLLEL פנים ציון WHICH FOCUSED ON THE LAWS OF ישראלי. IN 1949, HE WAS APPOINTED ראש הלכה למעשה. HIS UNIQUE APPROACH TO תורה קול תורה, WHERE HE SERVED FOR 46 YEAR UNTIL HIS פטירה. HE BECAME WELL KNOWN THROUGH HIS ספר מאורי אש ON ELECTRICITY. R' GRODZINSKI WROTE IN HIS תוספתא: A NEW LIGHT SHINES UPON ZION. R' SHLOMO ZALMAN HAD A CLOSE ASSOCIATION WITH ר' חיים עוזר, AS WELL AS THE חזון איש AND ר' אברהם מרדכי. HE AUTHORED מאורי אש ON PLANTING IN ישראלי. A פרוש ON שבת שמעתינה AND מנחת שלמה. HIS תלמיד, R' Y. Y. NEUWIRTH, PRINTED HIS פסקים IN שבת כהלכה. ACCEPTED BY ALL STRIPES OF חרדים, R' SHLOMO ZALMAN, THE פוסק הדור AND אדול TO FULFILL THE DICTUM: WAS ZUKA TO

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM
THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

Your Efforts Deserve a Double Blessing

וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' בֵּן עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה:
(שמות לט, מג)

Moshe saw all the work, and behold, they did it, as *Hashem* commanded, so they performed it. And Moshe blessed them. (*Shemos 29:43*)

"And Moshe blessed them." He said to them, "May it be His Will that the *Shechinah* should rest upon the work of your hands. 'And may the pleasantness of *Hashem* our G-d be upon us....'" (*Rashi*)

After all the work of constructing the *Mishkan* was finally finished, Moshe blessed the people. Simply understood, this was a blessing to them for their efforts in building the *Mishkan*.

But the *pasuk* emphasizes that "as *Hashem*

commanded, so they performed it." This was not a voluntary act on the part of the people. They were obligated to make the *Mishkan*, and had they been lax in doing so, it would have been a serious sin. But when they did the work well, all according to

This week's digital publication is dedicated to the success of our dear friend

ר' יהודה אריה בן דבורה לאה הי"ו

in whose zechus this publication comes out and thousands of Jews enjoy and draw spiritual strength from its divrei Torah. May the merit of hafatzas Torah bring him hatzlacha in all his endeavors, and may he see great yeshu'os soon, and nachas from all his offspring.

Hashem's command, Moshe showed his pleasure and approval, and blessed them **ויהי נועם ה' אלקינו עלינו** – “The pleasantness of *Hashem*” should rest upon them.

This teaches us an important practical lesson. At home, the wife prepares the house nicely, and sometimes it takes hard work, for instance on *Erev Shabbos*, when a lot of effort goes into preparing various tasty foods and cleaning up the house, with all the toil it entails.

It is common for the husband to think to himself that it's simply her job. That's what she's supposed to do. Due to this attitude, he forgets to smile to her and bless for her efforts.

The husband should rather learn from *Moshe Rabbeinu*, who blessed the Jewish people that the *Shechinah* should rest among them, after they did what they needed to do. This is the most wonderful of all blessings. It includes all the blessings and all the pleasant things.

We see this also in *Parshas Shemini*. After Moshe and Aharon finished offering *korbanos* in the newly erected *Mishkan*, it is written:

ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו
ועם – ויברכו את העם – Moshe and Aharon came to the Tent of Meeting and went out and blessed the people.¹

Also there, Rashi explains that they blessed the people this same blessing, that the *Shechinah* should rest upon the work of their hands, “And may the pleasantness of *Hashem* our G-d be upon us....”

So we see that the people were worthy of a blessing twice. Once here, when they made their efforts to construct the *Mishkan*, and a second time in *Parshas Shemini*, when Moshe and Aharon actually made use of the “work of their hands.”

The wife puts her efforts into her work in the “miniature *Beis Hamikdash*” of the Jewish home. This is a form of *avodah*. And the Jewish home is a place where the *Shechinah* and peace dwell when husband and wife act meritoriously.²

She deserves a double blessing and pleasantness and a smile. Once, right away on *Erev Shabbos* when the work is done, and everything is ready for the evening meal. And again at night after the *se'udah*, when the *avodas hakodesh* of the *Shabbos* meal has been completed and all the tasty foods were tasted and eaten. At that point, the wife deserves a second blessing.

Chazal say:

Someone who is ungrateful to his friend will eventually become ungrateful to *Hakadosh Baruch Hu*.³

Showing appreciation to human beings is equated to showing appreciation to *Hashem*. When it comes to *Hashem*, we must bless twice, once before and once after. The same goes with showing appreciation to our fellow human beings. We should bless them twice for what they did, once before we benefit from their efforts and once afterward, as Moshe blessed the Jewish people. ●

¹ *Vayikra* 9:23.

² *Sotah* 17a.

³ *Mishnas R. Eliezer* ch. 7.

Just Use Your Dyes

וַיִּקְם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו וַיִּקֶּם אֶת עַמֻּדָיו
(שמות מ, יח)

Moshe erected the *Mishkan*. He placed the sockets and put in the planks and inserted the bolts and stood up the pillars. (*Shemos* 40:18)

R. Avin said: This may be compared to a king who had a beautiful image. He said to a member of his household, "Make me one like it." He responded, "My master the king, how can I possibly make one like it?" The king answered, "You use your dyes, and I will do my part."

Hakadosh Baruch Hu said similarly to Moshe, "See [the form of the *Mishkan*] and make it." Moshe responded, "Master of the World, am I G-d?! How can I make like these?" He answered, "According to their shape, with sky-blue dye and scarlet dye and crimson dye.' Just as you see above, so shall you make below.... And if you make below like the one above, I will leave the Heavenly entourage behind and bring My Presence among you, below. (*Shemos Rabbah* 35:6)

When *Moshe Rabbeinu* saw what was entailed in constructing the *Mishkan*, he realized it was impossible. Only G-d could make a *Mishkan*. Then *Hashem* told him that he has only to do his part. He only needs to build the *Mishkan* according to the prescribed plan, and *Hashem* will do His part and bring the *Shechinah* to rest in it. This is in fact what happened. Moshe built the *Mishkan* from physical materials and *Hashem* brought down the *Shechinah* to dwell in it.

We can apply the same principle to every area of life.

When we are about to do a *mitzvah* we recite the blessing אשר קדשנו במצותיו וצונו. We thank *Hashem* for sanctifying us through His *mitzvos*. But why do we call them "His" *mitzvos*? It is our job and obligation to do the *mitzvos*, so we should call them "our" *mitzvos*!

When we do *mitzvos*, *Hashem* completes our actions and grants them their *kedushah*, their special spiritual qualities, their heavenly power. It is written:

אֶקְרָא לְאַלְקִים עֲלִיּוֹן לֹא־לִי גֹמֵר עָלַי – I will call out to the exalted G-d, to the G-d Who finishes for me (עלי).¹

When we do *mitzvos* to the extent we can, when we learn Torah on our level, *Hashem* finishes the act and brings it to completion and absolute perfection. He places great *kedushah* on the *mitzvos* we do. He finishes what we were unable to.

This is the meaning of אשר קדשנו במצותיו וצונו. The *mitzvos* we perform do not receive their value from our actions alone because then they would be lacking and malformed. *Hakadosh Baruch Hu* comes and completes what we can't do ourselves. The level of sanctity that our *mitzvos* have is thus according to *Hashem's mitzvos*.

When we recite a blessing before doing a *mitzvah*, we are saying, so to speak, "*Ribono shel Olam*, we did as You commanded, we finished our part. We can't do more than that. Now we ask of you to sanctify us with Your *mitzvos*. You finish whatever is needed so the *mitzvos* we did will receive the value and the qualities appropriate to Your *mitzvos*. Give our *mitzvos* what only You can give them."

And *Hashem* hears our request. He examines our deeds, and if we did all we can, He finishes our *mitzvah* acts and grants them His sublime *kedushah*. ●

¹ Tehillim 57:3.

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ כִּן עָשָׂה: (שמות מ, טז)

Moshe made it, according to all that Hashem commanded him, so he made it. (Shemos 40:16)

There is a big question that people ask about the *parshiyos* of *Vayakhel* and *Pekudei*. The entire contents of *Vayakhel* seem to be a repetition of what was already stated in *Terumah*, and the contents of *Pekudei*, i.e., the *Bigdei Kehunah*, were already stated in *Tetzaveh*. Why did the Torah say it all again, when it was already stated in great detail?

The following question will lead us to the answer. There is a verse that says:

לֵךְ ה' הַגְדֵּלָהּ וְהַגְבוּרָה וְהַתְפָּאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד
וְגו' לֵךְ ה' הַמְּמֹלָכָה וְהַמְתַּנְשָׂא לְכָל לְרֹאשׁ.¹

Chazal say that this verse enumerates the seven ways by which Hashem runs His world, the seven *midos*. The seventh is *הַמְּמֹלָכָה*. Why does the verse repeat לֵךְ ה' before this last one? Those very same words were already stated at the beginning of the verse.

The answer is that everything has two aspects to it, as will be explained. *Chazal* say about the above-quoted verse:

We see that everything that *Hakadosh Baruch Hu* created above, He created below.²

Every trait in the world has two stages to it. For instance, the trait of *chesed*, which is called *הַגְדֵּלָהּ* in the above-quoted verse. If we try to define this trait as it manifests itself in the human soul, we will find that it has two parts.

The first part is the potential of *chesed*. This is the trait in its essential state. It is understanding and appreciating *chesed*, as well as possessing a true desire to do *chesed*. Every good Jew, if he is asked, "If you had a lot of money, what would you do with it?"

will not answer, "I would buy a really fancy car." His first answer will always be, "I would do *chesed* with it." This stems from the essential trait of *chesed* that is part of human nature.

The second part of the trait of *chesed* is its practical application. This is the actual ability to perform acts of *chesed*. Once a person has acquired the first part, once he has the potential for *chesed*, once he wants to do *chesed* and understands what it is, he will surely perform acts of *chesed* if he has the ability to do so.

Potential and actual are two different parts. A person could have a profound understanding of *chesed*, *gevurah* and all the other traits, but that doesn't necessarily mean he has the ability to bring them to actuality.

Bringing things from potential to actual – that is what the trait of *malchus* is all about. This trait is called *הַמְּמֹלָכָה* in the above-quoted verse. A *melech* is not someone who has the necessary talents and qualifications to be a king. It is someone who possesses the power to actually get things done.

Chesed is one of the traits by which Hashem runs His world, and also with Hashem there are two parts to it. There is the part of *חַסֵּד הוּא* – "*Hashem desires chesed*,"³ which is Hashem's Will to bestow unlimited goodness upon His creatures. And then there is the part of actualizing His Will, of performing acts of kindness. This is the aspect of *Melech*. A king is someone who has the ability to do.

Malchus is practical rulership, governing. As regards Hashem's ways, this means practically implementing His various traits as they are stated in the above-quoted verse. This is the *midah* of *malchus*. Only *malchus* actualizes Hashem's ways in the world.

This is why the verse repeats the words לֵךְ ה' before

¹ I Divrei Hayamim 29:11.

² Shemos Rabbah 33:4.

³ Michah 7:18.

the *midah* of *malchus*. There are two parts – the potential and the actual – and each is introduced by the words 'הָ לָךְ, which mean: “You, *Hashem*, have....”

In other words: “You, *Hashem*, have” the potential of *chesed* and *gevurah* etc. And “You, *Hashem*, have” the ability to actualize it all.

Getting back to the original question: the *parshiyos* of *Terumah* and *Tetzaveh* have the command to make the *Mishkan*, the *Menorah*, the *Bigdei Kehunah* etc. They say, “You shall make....” These commands to make the *Mishkan* are the potential for the *Mishkan*. They are not the actual *Mishkan*. The *parshiyos* of *Vaykhel* and *Pekudei* are the practical aspect. They are the actual doing, the actual making of the *Mishkan*. Here it says, “And he made....” The *Mishkan* is complete only when it has both parts, the potential and the actual.

It's Not Just the Mishkan

This is a general rule with everything in the world. There is the “potential” and there is the “actual.”

For instance, let's say someone wants to know how to ride a bike. It's not so deep; such a deep subject; you can learn what to do in a few minutes. You sit on the seat and rotate the pedals. That's basically all there is to it. Knowing how to drive a car is a little harder but it still doesn't take very long. You have the gears or the transmission, you have the brakes, and that's about it. But all this is true regarding “potential” bike riding or car driving.

Besides this, you have the actual riding or driving, and that's something else altogether.

This is a universal principle. There is a difference between a person who knows theoretically what *hasmadah* is and a person who actually learns Torah constantly. There is a difference between someone who knows theoretically how to bake a cake and someone who actually bakes the cake. The practical realization of the matter is something else altogether.

In *Kabbalah*, this gap between the potential and the actual is described by the metaphor of the sun and the moon. In our world, the light of the sun is always much greater than the light of the moon. The light of the moon is *pagum*, it is deficient. This represents the gap between the potential and the actual. The potential is always much greater than the actual implementation. Thus we pray in *Kiddush Halevanah* that the light of the moon should return to be like the light of the sun, as it was in the Six Days of Creation.

The sun is the source of the light. The sun's light reflects off the moon, and the moon is the one that has the main influence on the world. When we say that the light of the sun reflects off the moon, it means that practically speaking, the trait of *malchus*, which is associated with the moon, is a mere reflection of the sun's true power. The sun is like a king who is strong and wise but his influence on the kingdom is weakened and does not reflect his true potential.

Every one of us has a lot of potential. We have the desire to learn Torah, we understand that Torah learning requires constancy, and so forth. But all this is our potential.

Kabbalah describes this also in terms of male and female. The male aspect is the source, the potential, from which the actuality flows. We lack nothing in essence, in potential. In theory, we know everything. But the feminine aspect needs to receive it and “give birth” to it, in other words, to bring it into actuality.

We need to take all our good desires and intentions, and all our understanding, all that well-developed theory, and actualize it. To work at being a true *masmid* and *davening* with proper *kavanah* as we know theoretically that we should.

The practical implementation is not the same as knowing intellectually what Torah and *avodah* is all about, and sometimes the potential and the actual are just too far from each other. What we need work on is bridging that gap. ●

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

ברכת חמוציות (cranberry) וחמוציות מיובשות (craisins)

בשיעור זה נעסוק בעיקר בברכת חמוציות וחמוציות מיובשות, ובדרך לימודינו נעבור גם לידע את ברכת אוכמניות, אם יש לברך עליהם פרי האדמה או פרי העץ.

א שני תנאים להיחשב לעץ

נקודת השאלה נפתחת בהקדמת ידיעה אחת המבוארת בשו"ע (סי' רג סעי' א-ב), שהגדר המחלק בין מיני פירות הצומחים אם נחשבים כפרי העץ או כפרי האדמה, איננה כפי מחשבת ההמון הפשוטה, הסבורי שאם הפרי גדל בתוך האדמה או עליו, הוא פרי האדמה, ואם הפרי גדל על איזה מין אילן ולא על האדמה ממש, הוא פרי העץ, זה אינו, אלא כפי המבואר בשו"ע ישנם שני תנאים בכדי שהפרי ייחשב כפרי העץ, וזולת אלו התנאים אף אם יגדל על איזה מין אילן ייחשב לפרי האדמה.

והתנאים הם, א', שהפרי יצא מענף (branch) כזה היוצא מגזע (trunk), ולא שהענף המפריח את הפירות יוצא משרשים, כדוגמת תות שדה (strawberry). ב', גם במין אילן הנראה כאילן רגיל ששרשיו מוציאים מין גזע שממנו יוצאים ענפים אשר מהם צומחים פירות, צריך שיהיו הענפים קיימים משנה לשנה להוציא פירות, ולא שהענפים שמהם יוצאים הפירות נובלים בכל שנה, וצומחים לאחר מכן מחדש, כדוגמת שיח הבננה^א. נמצא שבכדי שייחשב פרי העץ צריך הפרי להיות כתפוח וכדומה שהם פירות היוצאים מן הענפים אשר הענפים יוצאים מן הגזע, וגם שענפים אלו מתקיימים משנה לשנה, ומצמיחים שוב ושוב. וכל אשר יש לו ב' תנאים אלו, גם אם הוא נראה כשיח (bush) מ"מ יהיה נידון כאילן, ופירותיו הם פרי העץ.

ב ברכת אוכמניות (blueberries) של פעם ושל זמנינו

לפי שני תנאים הנ"ל אמור להיות, שחמוציות (cranberry) יהיו נחשבים לפרי העץ, מאחר והם ככל שאר פירות האילן גדלות על ענפי אילן המוציאים פירות מידי שנה בשנה, אמנם בכמה ספרי הלכה כתבו לנקוט שברכת חמוציות בורא פרי האדמה, וביארוהו ע"פ המשנ"ב (סי' רג סק"ג) שהעתיק את החיי אדם (כלל נא סעי' ט ובמשמ"א שם סוף סק"ז), לגבי ברכת האוכמניות המכונה בספרי הפוסקים יאגדעס, וזה לשונו בשמו, ופירות שגדילין על אילנות קטנות [המוציאים פירות משנה לשנה] אף שגבהן פחות מג' טפחים, כמו יאגד"ש שחורים, דעת המג"א ועוד כמה אחרונים, לברך עליהן בורא פרי העץ, אך העולם נוהגין לברך בורא פרי האדמה, ואפשר דטעמם דלא חשיבי כל כך פרי, עכ"ל.

והנה, החיי אדם וכן המשנ"ב שהעתיקו, לא פירשו מדוע פירות היאגדעס 'אינם חשובים כל כך פרי', ש שכתבו מחמת קטנות הפרי שלא היה חשוב לאכילה^ב. ויש שכתבו שלא חשיבי משום שגדלים על אילנות נמוכים פחות מג' טפחים^ג. ולפי כל הטעמים הנ"ל, יהא נמצא שאוכמניות שלנו שאני, מאחר שהם גודל החשוב לאכילה, וגם גדלים על אילנות גבוהים ולכן לכולי עלמא יהא ברכתם בורא פרי העץ.

ג סברת השיטה לברך על חמוציות (cranberry) ברכת פרי העץ

ועתה יש לדון בחמוציות שלנו הגדלים ג"כ על אילנות הנמוכים מג"ט מה תהא ברכתם. והנה, לפי הטעם שמנהג ברכת פרי האדמה על אוכמניות של זמננו היתה מטעם חסרון חשיבות הפרי וקטנותו, א"כ חמוציות שיש להם חשיבות פרי וגודל, א"כ יש לברך עליו פרי העץ, ואכן כן כתב ובספר זאת הברכה (שם), וכתב שהסכים לזה הגר"ש אלישיב זצ"ל, וכ"כ בשמו בשו"ת וישא יוסף (ח"ב סי' ג), וכן הורו הבד"ץ העדה החרדית (ליבון הברכה עמ' 325).

אולם לפי הטעם שמנהג העולם לברך פרי האדמה על אוכמניות של זמננו היתה מפני נמיכותם של האילנות פחות מג"ט, לפי"ז יש לדון באילן זה של החמוציות שענפיו ארוכים הרבה יותר מג' טפחים, אלא שאין עולים למעלה מג' טפחים רק מושפלים על גבי קרקע איך יהא דינם, בספר ותן ברכה (סי' רג סק"א) הביא שדעת הגר"ש אויערבך זצ"ל שיש לברך עליו בורא פרי האדמה וכפי שכתב המשנ"ב הנ"ל את מנהג

^א גם אננס (pineapple) כבננה נחשב לפרי האדמה, על אף שהוא גדל על עץ גבוה, וזאת לפי עצמיותו היא מענף היוצא מתוך שיח קקטוס (cactus bush), ואמנם השיח עצמו מתקיים שנים הרבה אך מכיוון שהענף שממנו יוצאים הפירות, הוא מתכלה בכל שנה וצריכים לקוצצו ואז צומח ענף חדש המצמיח, גורם לכך שאינו חשוב כפרי העץ אלא כפרי האדמה.

^ב כעין זה כתבו בספר מנחת פרי (סי' רג סעי' ב), וזאת הברכה (עמ' 408 אות קמז) ועוד ספרים, שהוא מחמת איכות הפרי.

^ג כך עולה מהאגרות משה (או"ח ח"א סי' פה), וכן מדברי הגר"ש אויערבך המובאים בפנים בסמוך.

העולם לגבי אוכמניות של זמנם, וזאת מפני שלדעתו הגורם לברכת פרי האדמה האדמה הוא היותו עצו נמוך מג"ט, וא"כ הוא הדין חמוציות יהא דינם הכי, ועל אף שכאמור ענפיהם ארוכים יותר מג' טפחים, מ"מ מאחר והם אינם עולים יותר מג' טפחים נידונים כאילנות האוכמניות הנמוכים מג"ט.

אמנם על דברי הגרשז"א שהשווה חמוציות לאוכמניות של זמנם, וממילא הסיק שיש לברך עליהם פרי האדמה וכפי המנהג שהביא המשנ"ב הנ"ל מהחיי"א, יש להעיר בזה ממה שכתב האגרות משה (או"ח ח"א סי' פה), על דברי המשנ"ב הנ"ל, שבמקומותינו לא נהגו לברך על אוכמניות פרי האדמה, ועוד הוסיף, שאף במקומות שלא ידוע המנהג, יש לנהוג כעיקר הדין לברך פרי העץ, עכ"ד. ודבריו ברורים ומבוארים, שהרי החיי"א והמשנ"ב שהעתיקו הביאו בתחילת דבריהם שמצד הדין היה נראה לברך על האוכמניות פרי העץ, אלא שמחמת המנהג שנהגו לברך פרי האדמה, הניח לנהוג כהמנהג וליישבו, ולכן במקומות שאין מנהג כזה ידוע, יש לחזור לנהוג כפי הראוי מצד הדין לברך העץ.

נמצא לפי"ז שאף אם נשווה את החמוציות של זמנינו לברכת האוכמניות של זמנם, עדיין אמור להיות שרק אם נוהגים לברך פרי האדמה יהא ברכתו אדמה, ואם לא נוהגים כן אזי יותר פשוט לברך פרי העץ, וא"כ במקומותינו שאין מנהג ידוע לברך עליו פרי האדמה, מדוע נקט הגרשז"א לברך עליו פרי האדמה. ואכן שאלתי את הג"ר פינחס בנדר בעמח"ס ותן ברכה הנ"ל, היאך היתה צורת השאלה ששאל את הגרשז"א, והשיבני שהוא לא שאלו בפרטות לגבי חמוציות אלא שאל בכללות איך יהא דין אילן שאינו גבוה ג"ט ויש לו ענפים ארוכים יותר מג' טפחים, אם נכלל במנהג של פחות מג"ט לברך עליו פרי האדמה אם לאו, ועל זה השיבו הגרשז"א ששפיר נכלל במנהג להיות נידון כפחות מג"ט, עכ"ד. נמצא שהגרשז"א לא דיבר למעשה להורות לברך על חמוציות פרי האדמה גם במקום שהמנהג לא כן או במקום שאין ידוע המנהג, ולכאורה מסתבר ודאי שיודה בזה להגר"מ פיינשטיין שבמקומות אלו יש לברך עליו פרי העץ כעיקר הדין.

ואולם באמת יש לדון איך להתייחס למקומינו שנוצר מנהג לברך על חמוציות פרי האדמה, לא מחמת שכן היה בעצם המנהג, אלא בעצם לא היה מנהג ידוע, רק לאחר שהלומדים ראו את דברי המשנ"ב שהמנהג לברך פרי האדמה, התחילו לנהוג כן ואז נעשה במקומינו כן המנהג, האם זה נקרא עתה שכן מנהג מקומינו או שמא אין זה נחשב למנהג המקום, וביקשתי מהגאון רבי ברוך מאסקאוויץ בעמח"ס ודברת בס, שישאל עבורי את רבי דוד פיינשטיין על הדבר, והשיבו שאין זה נקרא מנהג המקום, ולכן להלכה לדעתו במקומינו, לשיטת אביו הגרמ"פ יש להורות לברך פרי העץ. נמצא לפי כל האמור צריך להיות ברכת החמוציות בורא פרי העץ.

ד

סברת השיטה לברך על חמוציות ברכת פרי האדמה

ברם, ישנו סברא חדשה המצריכה לברך על חמוציות בורא פרי האדמה, והוא מה שנדפס בקונטרס אם תעירו (גליון יב) מאחיינו (nephew) של הגר"י בעלסקי ששאלו אודות ברכת חמוציות במקומו באמריקע, והשיבו שברכתו בכל העולם בורא פרי האדמה, מאחר ואין על עצו שם עץ כלל, וזאת גם אם יגיע לגובה ג' טפחים, כי הגזע המרכזי שממנו מסתעפים הענפים והפירות, הוא גזע דק ורך, נמצא שאין לו כלל מרקם של עץ (woody texture), ומזאת הסיבה באמת גם אינו יכול להתנשא לגובה כשאר אילנות, הלכך אף שהוא עץ המוציא פירות שנה בשנה אין לו צורת אילן, ועל כן ברכת פירותיו יהיו בורא פרי האדמה.

ולכאורה צריך לידע מקור לדבריו שאילן נידון לפי תנאי זה, שלא יהא סברא לחדוד. והנה החזו"א (ערלה סי' יב סק"ג), הביא מהגר"א שמה שאמרו סימן לעץ בכך שהוא נותר קיים משנה לשנה להצמיח פירותיו, סימן זה הוא נכון רק לגבי פירות שיש להסתפק בהם אם גדלים על אילן או ירק, שאז יש להכריע לפי הסימן של קיום האילן משנה לשנה, אך בדבר שהוא בודאי ירק, אזי אף שנשאר משנה לשנה הרי הוא ירק, ואין מתחשבים בכך שנותר קיים משנה לשנה, והחזו"א כתב לפי"ז בזה"ל, וצריך תלמוד מהו המכריע העושה ודאי ירק, ואפשר דממשו של ירק יש לו סוג מיוחד שאין כיוצא בזה בפרי אילן, עכ"ל.

כמו כן יש תשובה בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ה סי' קמג), המונה את התנאים הנצרכים לשם אילן לענין חיוב ערלה, ובין התנאים כתב בזה"ל, שיהא העץ קשה ככל עץ ולא רך כירק, עכ"ל. וכן יש בחיי אדם (כלל סא סעיף ו), לגבי ברכת הריח שכתב בזה"ל, אם הוא מין עשב או ירק מברכין בורא עשבי בשמים, ואם הוא מין עץ מברכין בורא עצי בשמים. וסימן מה הוא עץ או ירק, אם הקלח הוא קשה כגבעול של פשתן נקרא עץ וכו', ודוקא שמוציא עליו מן העץ, ומתקיים משנה לשנה. ואותן שהגבעול לעולם רך, מברכין עשבי בשמים, עכ"ל. הרי לנו כמה הוכחות ליסוד זה, שאילן רך אינו נקרא בשם אילן.

ואף שהספרים הנ"ל שכתבו לברך פרי האדמה על חמוציות, הזכירו בדבריהם טעמים אחרים, משום היותו פחות מג' טפחים, או מטעם שאינו פרי חשוב, אך לא מטעם הלז שאין לו צורת אילן, מ"מ אין בזה משום הוכחה נגד הסברא הזו.

ולכן נראה למעשה, שגם אילו יהא רק ספק אם סברא זו נכונה, מ"מ מחמת הספק עדיף טפי לברך פרי האדמה שבו אפשר לצאת בדיעבד גם על פרי העץ, משא"כ אם יברכו פרי העץ אזי על הצד שברכתו אדמה תהא הברכה לבטלה.

פסקי דינים

א. אוכמניות (blueberries) של זמנינו לכו"ע ברכתם פרי העץ, מאחר ופריים חשוב, וגדילים על אילנות הגבוהים מג' טפחים.

ב. חמוציות (cranberry) וחמוציות מיובשות (craisins), יש אומרים שברכתם פרי העץ, ויש אומרים שברכתם פרי האדמה. והנכון מספק, לברך עליהם פרי האדמה, שבברכה זו יצא ידי חובה לכו"ע עכ"פ בדיעבד, ואף יש סברא גדולה לומר שלכתחילה זהו ברכתה הראויה לה.

^ד כי אותם הפוסקים שכתבו לברך פרי האדמה מטעמים אחרים ולא כתבו הטעם הזה, אפשר לומר שזהו משום שהעדיפו להשתמש בדבריהם בטעמים פשוטים יותר. ואותם פוסקים הנוקטים בדבריהם לברך עליו פרי העץ, יתכן שהם לא ידעו

את מציאות אילן זה שהוא רך ודק, או שידעו ולא שמו אל לבם לעמוד על סברא זו.

גיליון מס' 599 פרשת פקודי-החודש
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

לעילוי נשמת
הרב מרדכי יעקב בן הרה"ח דוד אלימלך ז"ל
מילר
שנ"מ מרת רייזל ע"ה
נלב"ע ביום ו' ערש"ק פרשת תזריע
כ"ט אדר ב' תשע"ט תנצב"ה

דברי שי"ח

ממון רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - בדיקת חמץ

לאור הנר בפסחים (ו' ב') שנלמד נר מנר וחיפוש מחיפוש מקרא דומצא הגביע באמתחת בנימין (בראשית פמ"ד י"ב) דשם חזינן דשייך לשון מציאה גם במה שהוא היה המטמין, והכא נמי שייך מציאה במה שהחביא, ועיקר הטעם שע"ז יתן על ליבו לחפש היטב ולזכור היכן יתכן שנשאר חמץ. (פסח כהלכה).

בדיקת חמץ במקום שיש ילדים
רבינו זצ"ל היה בודק בסבלנות רבה כל חורים וסדקים שבביתו, ואף בדק מסילות התריסים, ובארונות של בגדים מכובסים לפסח, אמר בשם החזו"א שיש לבדוק רק בין ערימות הבגדים ותחת מקום הבגדים וכמש"כ בקונטרס הזכרונות (סי' כ"ג אות י"ז), וישב בסבלנות לבדוק כל כסא מכל צדדיו (וכשהביאו הכסאות לביתו עבור הצובאים על פתחו אמר 'מרבא נכסים מרבא דאגה' יהיה הרבה עבודה בבדיקת חמץ, וכבקרית רועה עדרו העבירו לפניו הסטנדר שייבדקו מכל צדדיו, וכן כל קרשי המיטה, מגירות הקפאה, ואף את שלבי הסולם היה בודק, ובדק גם תחת השולחן מלמטה, ואמר כשיש ילדים כל מקום נחשב מכניסים בו חמץ, שמדבקים החמץ בכל מקום, ונשאל רבינו במה שהיה בודק או מתחת לסטנדר שלו למעלה, שחושש שמה נדבק שם חמץ, ולכאורה מהש"ע (סי' תל"ג ס"ה) נראה שאין צריך, שכתב שם גג היציע והמגדל שגגיהם משופעים א"צ בדיקה וכ"ש מתחת לסטנדר למעלה שאין צריך, והשיב, לפעמים הילדים מורחים שם, (אריה שאג סי' תקנ"ג, ואמר לי רבינו, א"א לדעת איזה רעיון יפול לילד היכן להחביא, וסיפר לי על א' הילדים אצלו, שחזר מהגן ושמע שם שעכשיו לא יהיה לחם לאכול שבוע, ולא הבין וחשש שבא רעב לעולם, והחביא בכביסה לחם שיהיה לו מה לאכול...).

אם מקיים מצוה בבדיקת חמץ לפני שגמר הבדיקה
נשאל רבינו זצ"ל, האם מקיים מצוות עשה בכל בדיקה בבדיקת חמץ, ובתשבותו, האם מקיים מ"ע בכל השבתה, או רק כשגומר לבסוף, והשיב שמקיים המצוה רק כשגומר, (מוציא הגר"ח ח"א פסח סימן נ"א) ואביו מרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל במכתבו הנדפס בס' מועדים וזמנים (ח"ג סי' קצ"ד) נקט שכל בדיקה וביעור הוי מ"ע, וז"ל המועד... ובמכתב מהגאון המפורסם רבי יעקב קניבסקי זצ"ל כתב לי שדעתו נוטה שהמ"ע בכל כזית וכזית דומיא דנוטר ולא דוקא באחרון, אבל מה"ת המצוה רק בערב ט"ו וכדכתיב אך חלק ושלשים יום קודם רק מדרבנן, ונחלק עליו שם וס"ל דאין המצוה רק כשגמר, וכן נקט רבינו בהגש"פ שיח הפסח (עמ' י'). ולדעת רבינו, המשייר בחמץ לא קיים מצוה תשבותו, וכמש"כ האור שמח (סוף הלכות מילה) בבדיקת כל רשותו מצוה אחת היא ואפילו יש לו אלף בתים, ובחמץ תוך הפסח אפשר דכו"ע מודו דיש מצוה בכל כזית כמו בנוטר, וע"ע במקרא קודש פסח (ח"א סי' מ"ה) ובתשובות והנהגות (ח"ה סי' ק"ב) ובש"ת מחנה חיים (ח"א סי' צ"ח סי' ל"ד) ומש"כ בספר בית מתתיהו (ח"א סי' אות ט' סי' אות כ"ז). ובאמת שמעתי שרבינו זצ"ל משיב לגיסו הגר"י זילברשטיין שליט"א שיש מצוה לבער כמה שיותר חמץ שבכל כזית יש מצוה, וכן נוהג למעשה, ואולי בעושה הכל בב"א שאני, א"נ אין גמר המצוה עד כזית אחרון אבל כשמכלה הכל מקיים מצוה בכל כזית וכזית, [וכן משמע ממה שחל הברכה מיד בתחילת הבדיקה וממה שבע"פ שחל בשבת מקיים ביעור חמץ במה ששורף אף שמשייר ב' סעודות].

בדיקת חמץ בע"פ שחל בשבת

נשאל רבינו זצ"ל, האם גם בשנה שחל ערב פסח בשבת אסור לאכול וללמוד לפני בדיקת חמץ או דילמא אפשר להקל ממון שהקדמו חז"ל את הבדיקה ביום א', והשיב רבינו זצ"ל, יש להחמיר כמו כל שנה, (מישרים אהבוק ח"ד סי' י"ח, ועי' שם ח"ב סימן ד' סעיף ל' שדינא בבדיקת חמץ בשנה זו שווים לדין הבדיקה בכל שנה, דזה עת הבדיקה בשנה זו, ולכן מברכין על הבדיקה בשנה זו אף שכל שנה מברך רק בבודק בליל י"ד, וע"ש סי' מ' ששאל מרבינו זצ"ל, למה בערב פסח שחל בשבת מקדימין את בדיקת חמץ לליל שישי ואמאי לא אמרינן דיבוא עשה בבדיקת חמץ ויזכה ל"ת של טלטול הנר ויוכל לבדוק בליל שבת דגם בדרבנן אמרי' אתי עשה ודחי ל"ת, והשיב רבינו, רבנן לא חיקנו בבדיקת חמץ בליל שבת, ושאל עוד שם סי' מ"א מי שלא בדק את חמצו בליל י"ג וזכר בליל י"ד שחל בשבת האם יכול להקל לבדוק את החמץ ע"י שגוי יטלטל נר דלוק חלק עמו בכל המקומות וכן יבדוק, והשיב רבינו, חלילה וחס).

לשם יחוד וכובע וחליפה בבדיקת חמץ

רבינו זצ"ל היה אומר לפני הבדיקה הלשם יחוד מתוך סדור הגר"י עמודין ז"ל, והיה בודק המטבח ששם עיקר החמץ עם כובע וחליפה ורק כשגמר לבדוק חדר זה, ואחר שמצאו ה' פתיתים שנתנו בזה החדר, היה מוריד הכובע וחליפה ובודק שאר החדרים, ונשאל רבינו זצ"ל שבמשנ"ב (סי' תל"א סק"י) כתב, שבדיקת חמץ הוי דאורייתא כל זמן שלא ביטל, האם לפי זה צריך לומר בנוסח הלשם יחוד הריני בא לקיים מצוה מדאורייתא של בדיקת חמץ, והשיב, הבדיקה עצמה מדרבנן, (אריה שאג סי' תק"נ והיינו דיכול לבטל ולבער ומה שיש חיוב בדיקה הוא מדרבנן).

בענין הנחת י' פתיתי חמץ בבדיקת חמץ

רבינו זצ"ל כתב בקונטרס הזכרונות (סי' כ"ג אות י"ב) שמרן החזו"א זצ"ל לא נהג בהנחת עשרה פתיתים בבדיקת חמץ, וציין למש"כ הרמ"א (סו"ס תל"ב) שאם לא נתן אינו מעכב, והביא מש"כ המש"כ (שם) שאין חשש ברכה לבטלה גם אם לא ימצא, דהמצוה לחפש ולא למצא, ואמר לי רבינו שאצל מרן החזו"א רק בבדיקת חמץ הגיעו בחורים והתחילו לנקות הבית, ולהוציא החמץ מן הבית, ולא הוצרכו כלל לעשרה פתיתים, (ואמר שפעם מצאו עוגה שלמה שהרבינו החביאה ממשלוח מנות בארון סגור שישאר לשבת), ואביו הקה"י היה מניח עשרה פתיתות ונזהר שלא יהיה בא' מהם כזית שאם ישכחו לא יעברו בבל יראה, (ארחות רבינו ח"ב עמוד ב'), וכתב רבינו זצ"ל, שלכתחילה ראוי להניח עשרה פתיתים לפני הבדיקה, (שמחת מרדכי עמוד ת"ל), ורבינו נהג להניח כל העשרה פתיתי חמץ במטבח, ששם היה עיקר החמץ כל השנה, ושם היה עיקר הבדיקה, והיה מתחיל שם מיד אחר הברכה, בעודו עם הכובע והחליפה, ורק כשגמר הבדיקה בחדר זה הוריד הכובע וחליפה והמשיך בשאר החדרים, ועד שמצא העשרה פתיתים לא היה מדבר כלל רק מרמז רמוזי (גם אח"כ לא שח רק מענין הבדיקה או לעדד המסייעים), והיה פעם שהתכווץ לא' המגירות עם הנר לבדוק ולפתע החל זקנו לבעור באש ואעפ"כ לא הוציא הגה מפיו, (אחרי הבדיקה אמר בשמחה שככה היה פעם גם אצל מרן החזו"א זצ"ל...), ונשאל רבינו, שמובא מהגר"א שאמר שהכל מרומז, אפילו המנהג לתת עשרה פתיתי לחם בערב פסח בבדיקת חמץ ג"כ מרומז בתורה, והיכן זה רמוז, והשיב, תשבותו שאור מבתים כתוב ביו"ד, ויר"ד זה עשר, (אריה שאג סי' תקנ"א).

במנהג להצניע עשרה פתיתים כשמחביא לעצמו

אמר רבינו זצ"ל דגם מי שדר יחידי ואין לו מי שיכין עבורו עשרה פתיתים קודם הבדיקה, מ"מ המנהג שבכל ענין נותנים עשרה פתיתים אע"פ שהוא בעצמו נותנם, ויודע היכן הטמין, וחמיו מן הגר"ש אלישיב זצ"ל הביא ראייה וסמך לדבר ממקור דין בדיקה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מרת מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אגל זצ"ל
תנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטוק

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630385 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

שָׁנִים קְדֻמוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת פֶּרֶק 139

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

נשמח לקבל מקוראיו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומועשיות הקשורים להג"ל

הרה"ג רבי טוביא בייליס זצ"ל מוותיקי ביכנ"ס 'לדרמן' (כ"ה ניסן תש"פ)

מתלדותיו

מדמויות ההוד שנמנו על מתפללי בית הכנסת 'לדרמן' בכלל, ומנין ותיקין בפרט, היה יהודי ירא שמים שעלה מארצות הברית בשם רבי טוביא בייליס. רבי טוביא, תלמיד חכם ועובד ה' באמת, בעלת הדרת פנים נשואה ומכובדת התגורר בבני ברק, ואיווה לו את מקום לימודו בהיכל כולל האברכים 'חזון איש' בבני ברק, כשהוא שוקד שם על תלמודו - 'תורה לשמה'. את מקום תפילתו קבע בבית הכנסת 'לדרמן', כאשר שם הוא מתוודע לגדולי התורה שהיו שם - מרן הסטייפלער ובנו רבנו זי"ע, עם גדולי תלמידי חכמים ויראי שמים נוספים כדוגמת רבי יהודה שפירא, רבי גדליהו נדל, רבי ישראל אליהו וינטרוב, רבי חיים גריינמן, רבי יעקב גלינסקי, ועוד. עבודת השם שלו היתה מן המיוחדות, מתוך שמחה של מצוה ומאור פנים מיוחד. למתפללים הוותיקים של בית הכנסת עוד זכור השמחת תורה של רבי טוביא, שהיה רוקד ומפזז בכל עוז לפני הספרי תורה, נציין, כי שנה אחת החליט רבי טוביא ללכת לבית כנסת אחר ולרקוד שם בעת ההקפות, כדי לחזק את הציבור שם, אך כשהגיעו מתפללי 'לדרמן' הקבועים והבחינו בחסרונם, מיד שלחו לקרוא לו בטענה ש"אי אפשר לעשות ככה את ההקפות" ואכן חזר לבית הכנסת 'לדרמן'.

גם בפורים היה ניכר עליו באופן מיוחד שמחה של מצוה. כשהיה מתבסס כדת היום, היה שמח ומשמח בצורה נפלאה, מסופר שפעם הגיע אל הסטייפלער בפורים כשהוא מבושם לחלוטין, והסטייפלער התפעל כיצד הוא שומר על אורה רצינית של יראת שמים גם במצב זה, ואינו מיקל ראש חלילה. בשנותיו המאוחרות, עבר להתגורר בחוץ לארץ, וגם שם, כמו בכל מקום בו שהה, לא שינה מהנהגתו ומלבושו, וכמו שצריך להיראות תלמיד חכם בן תורה, נלב"ע כ"ה ניסן תש"פ.

רבי טוביא ז"ל (משמאל) עם רבינו בשמחה משפחתית

במחיצת מרן הסטייפלער

לקשר קרוב ומיוחד זכה רבי טוביא אצל מרן הסטייפלער, ובמשך שנים רבות אף התגורר בנין מול ביתו של מרן, ברחוב רשב"ם בבני ברק, לעיתים רבות היה נכנס לשטוח בפניו את שאלותיו והסטייפלער היה פושט את ספקותיו.

רבי טוביא מאוד השתוקק לשמש את מרן הסטייפלער, ואף זכה כמה פעמים להסיעו ברכבו. פעם אחת אף הציע להיות נהגו באופן קבוע ולהסיעו ברכבו ממקום למקום לפי הצורך, אך הסטייפלער סירב, ואף כתב לו מכתב שתוכנו מתפרסם כאן בפרסום ראשון:

"רב תודות לכבודו שרוצה להטריח להוביל אותי, אבל באמת לא ניחא לי להשתמש עם תלמיד חכם, ובפרט תלמיד חכם מופלג כמותו, ובגמרא אמרו אסור להשתמש עם שונה הלכות" את מכתבו מסיים הסטייפלער בברכה, וברעיון מחודש: "זהני דורש שלומי, והריני כאלו התקבלתי..."

איתו בגן עדן

סיפר בנו: באחת הפעמים שהצליח אבי להסיע ברכבו את מרן הסטייפלער, היה זה כשאמר לסטייפלער שהוא ממילא נוסע לירושלים, והציע לו אם רוצה ליסע לכותל, ואכן הוא הסכים...

באותה נסיעה הציע אחד שהוא יצלם את אבי רבי טוביא עם הסטייפלר שיהיה לו למזכרת, אבל אבי שיידע שאין זה רצונו של הסטייפלר, סירב "אין צורך, אזכה לשבת איתו בעזרת השם יחד בגן עדן" אמר.

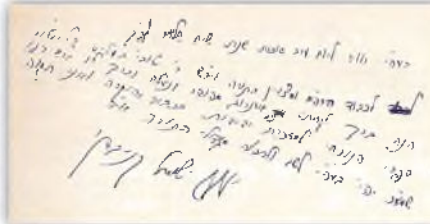
חטף את הדפים

פעם כאשר לקח רבי טוביא ברכבו את הסטייפלר, הגיע לפתע אדם שאינו מוכר, והחל מחלק דפים לכל האנשים שעמדו באזור, והוא רצה גם לתחוב את הדף אל ידיו הקדושות של מרן הסטייפלר.

רבי טוביא כדרכו, שהיה קנאי לתורה ולכבוד התורה, הבין דבר מתוך דבר, ותיכף נטל ממנו את הדפים וקרע אותם לגזרים. ואכן התברר כי הדפים היו דברי כפירה רח"ל המטמאים כל לב ונפש, וחוכמתו של רבי טוביא עמדה לו שהציל את הסטייפלר מהדפים הללו רח"ל.

ספר עם הקדשה

רבי טוביא טרח מאוד בחביבות מצות האתרוג לחג הסוכות. שנה אחת הוא התאמץ להשיג למרן הסטייפלער אתרוג נאה ומהודר לקיים בו את מצות 'ולקחתם לכם', וכהכרת הטוב שלח לו הסטייפלער את ספרו קהילות יעקב עם הקדשה מיוחדת.

פרסום ראשון: נוסח הכרכת ששיגר מרן הסטייפלער כהכרת טובה לרבי טוביא

מה שלום רבי טוביא

רבינו הכיר מקרוב את רבי טוביא, הן כאברך מן המנין בכולל 'חזון איש' והן בהיותו מהתפללים הקבועים במנין ותיקין בבית הכנסת, שגם התגורר באזור. פעם אף סיפר בשבחו, שזוכר כי "אבא נסע לירושלים לשמש סנדק בלידת בנו הגדול שיחי", וגם אני הצטרפתי עמו".

לא לחינם כאשר היה רבי טוביא או אחד מבניו שיחי, באים אל רבינו, היה מקבלם בספר פנים מאירות.

בשנותיו האחרונות כאשר עבר להתגורר בחוץ לארץ, היה רבינו מתעניין אודותיו אצל בני משפחתו ואף שולח לו פרישת שלומים.

רבנו משתתף בשמחת 'שבע ברכות' לבנו של רבי טוביא, שהתקיימה באולם של בית כנסת 'לדרמן' ומברך על הכוס

המנורה הטהורה

פרק מיוחד בחייו של רבי טוביא, היה תקופת מחלתו, ולאחר מכן הסתלקותה בדמי ימיה של בתו מרים ע"ה בימי צעירותה. בתקופה זו, כמו בשאר התקופות, הוא נועץ רבות עם מרן הסטייפלער, וביקש את עצתו וברכותיו. באחד הפעמים כשהיתה חולה מאוד, הוא ביקש להשאיר אצל הסטייפלער דף עם שמה לתפילה, אך נענה מפיו הקדוש כי "אין כל צורך, אני זוכר בעל פה את שמה"---

וכיצד התחזק רבי טוביא לאחר פטירתה של בתו?

סיפר בנו: שאחר ה'שבעה' הוא ניגש אל הסטייפלער, וביקש ממנו רשות לעמוד על ידו בשעת התפילה, כי הוא מרגיש שהוא שואב מכך חיזוק רוחני! כזו היתה דרגת התרוממתו של רבי טוביא.

הסטייפלר לא סירב, ונתן לו רשות לעמוד בעת התפילה על ידו, כך במשך זמן רב.

תקופה לא ארוכה אחרי כן, החליט רבי טוביא לנדוב מכספו מנורה

גדולה ומפוארת בעלת שמונה קנים, עשויה כולה כסף טהור, לסוכת בית הכנסת 'לדרמן'. המנורה אכן מפארת את כותל דרום של בית הכנסת, בכל ימי החנוכה ובה מדליקים את הנרות מידי שנה בשנה.

המנורה המפוארת מכסף טהור שתרום רבי טוביא לבית הכנסת

ארבעת צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל בתי (רש"י)

706

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • פקודי תשפ"ה

דברי חיזוק מהשיעור היומי האחרון בזמן חורף
יום רביעי, כ"ט אדר תשפ"ג.

והגית יומם ולילה – גם בבין הזמנים

אנו עומדים ערב ראש חודש ניסן, ומחר סוף הזמן, ומתחיל בין הזמנים, וכידוע בבין הזמנים אין מסגרת שמחייבת לעסוק בתורה, ואילו באמצע הזמן יש מסגרת עם זמנים קבועים בשיבה, זמנים של תורה, ותפילה, וגם מוסר, שהם כולם דברים חיוניים מאד לרוחניות. לימוד התורה בודאי, וגם תפילה היא עבודה שבלב וחיוב, וכן לימוד המוסר כפי שנהוג בשיבות חצי שעה בכל יום זה דבר מאד הכרחי, וכבר כתב החפץ חיים בזמנו לבית ישראל פ"ט) שעכשיו כולם מודים שלימוד המוסר הוא דבר הכרחי וצריך, ולא רק בשיבות, אלא גם בעלי משפחה צריכים בכל יום קבעות ללמוד קצת ספרי מוסר, ובבין הזמנים צריכים חיזוק על כל הדברים האלו.

וצריכים לדעת כי 'בין הזמנים' אינו זמן שיש בו פטור מתורה, ואין כזה דבר שפטורים מלימוד תורה, כמו שמואב בגמרא (מנחות צט, ב) שאל בן דמה בן אחותו של רבי ישמעאל את רבי ישמעאל, כגון אני שלמדתי כל התורה כולה מהו ללמוד חכמת יונית? קרא עליו המקרא הזה לא ימוש ספר התורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה, צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית, ע"כ.

והיינו כיון שכתוב והגית בו יומם ולילה, אם היה זמן שאינו יום ואינו לילה, לא היה בו חיוב 'והגית', אבל כיון שאין כזה זמן, ממילא אין זמן של פטור מתורה. וכבר נאמר (דברים ו, ז) "ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך", וזה נאמר על קריאת שמע, אך גם על כל לימוד התורה וכפשטיה דקרא, ואין מקרא יוצא מדי פשוט.

לכן אין שום היתר לביטול תורה בבין הזמנים, ורק כיון שיש משפחה וצרכי חתך, צריכים לעזור בבית, וזה גם חיוב ומצוה וכיבוד אב ואם, אבל רק לפי הצורך, ולא לבטל זמן שלא לצורך.

העצות לניצול בין הזמנים

והעצה כדי שבין הזמנים יהיה מנוצל כראוי, צריכים לקבוע קודם כמה דברים. ראשית לקבוע 'מה ללמוד', איזה מסכת או איזה פרק, כי לפעמים עד שמחליטים מה ללמוד עובר הזמן, וצריכים להחליט כבר לפני בין הזמנים, ביום האחרון של הזמן להחליט מה לומדים בבין הזמנים, איזה מסכת או איזה פרק ללמוד.

וגם לקבוע מקום 'איפה ללמוד', ובדרך כלל בבית יש הפרעות ועדיף ללמוד מחוץ לבית, במקום קבוע שבו לומדים בלי הפרעות. וגם זמן קבוע 'מתי ללמוד', וכדאי לדבר לתאם מראש עם בני הבית מה הזמן שאני עוזר ומה הזמן שאני לומד, בזמנים קבועים.

וגם להחליט על 'חברותא', האם ללמוד עם או בלי חברותא, וזה שייך לכל אחד לפי טבעו, יש מי שהחברותא נותן לו יותר חיזוק, ויש מי שלומד יותר טוב בלי חברותא, או חלק מהיום כך וחלק כך, ולא רק בבין הזמנים אלא גם באמצע הזמן, יכול להיות לפעמים שיש צורך ללמוד חלק מהיום בלי חברותא, ולפני בין הזמנים צריכים להחליט על זה מראש, האם ללמוד עם חברותא או בלי חברותא, מתי כן ומתי לא.

והם ארבעה דברים חשובים שצריכים להחליט עליהם לפני בין הזמנים: דבר קבוע מה ללמוד, ומקום קבוע איפה ללמוד, וזמן קבוע מתי ללמוד, וחברותא קבוע עם מי ללמוד, למי שנהנה יותר עם חברותא.

בא ליטהר בלימוד המוסר

ובנוסף צריכים גם זמן קבוע בשביל החיזוק, ללמוד בכל יום קצת מוסר, שזה נותן חיזוק וסייעתא דשמיא, וצריכים שיהיה לימוד מוסר שמעניין, כי אם זה משעמם זה לא משפיע, ויש הרבה ספרי מוסר, שכל אחד יכול למצוא בהם איזה פרק או חלק שמעניין, ולא דווקא לפי הסדר, אלא מה שמעניין ומושך, וזה משפיע ונותן חיזוק לכל היום.

וידוע שלימוד המוסר גם נותן הרגשה מאד נעימה, ומי שהיום שלו מסודר עם תכנית לפי מה שהמוסר מחייב זה נותן אווירה מאד נעימה והרגשה טובה לעצמו וגם לכל המשפחה! וכבר סיפרתי מעשים שהיו בבעלי משפחה שלא למדו מוסר ואחר כך התחילו ללמוד בכל יום קצת מוסר, ובבית שאלו מה קרה איתם, שהם נהפכו לאדם אחר ונהיה בבית אווירה יותר נעימה, והסיבה הייתה מפני שלמדו מוסר, והמוסר מחיה את האדם.

וזה גם נותן זכויות עצומות, כמו שאמרו (יומא לח, ב) הבא ליטהר מסייעין אותו, והלומד מוסר נקרא בא ליטהר, כי מה המטרה בלימוד המוסר? לקבל שלמות ולקיים את החיובים, לקיים מה שהתורה מחייבת, שיש בזה הרבה מעלות ומדרגות, ורוצים להתעלות במדרגות על ידי המוסר, וכיון שבאים ליטהר – זוכים לסייעתא דשמיא.

בא ליטהר בתפילה על רוחניות

וגם תפילה, חשוב מאד שהתפילה תהיה ביישוב הדעת, להתרכז להבין את מה שאומרים, ועם תפילה זוכים לסייעתא דשמיא, בפרט בענייני רוחניות, כמו שאמרו הבא ליטהר מסייעין אותו, ואמרו (ברכות ג, א) הרחב פיך ואמלאהו – ההוא בדברי תורה כתיב, וכן אמר רבי ישראל סלנטר כי כשמבקשים מהקב"ה על רוחניות בדוק ומנוסה שזה עוזר!

והרי אנו מבקשים בתפילה הרבה בקשות על תורה ועל רוחניות, השיבנו, וסלה לנו, וחננו מאתך דעה בינה והשכל, ואם זה לא יעזור מדוע מבקשים? אלא ודאי שבכוח התפילה לעזור!

ולא רק בתפילה בדיבור, אלא גם בלב, אם אדם מבקש בלבו מהקב"ה שהוא רוצה סייעתא דשמיא ברוחניות, לעשות רצונך בלבב שלם, יש סייעתא דשמיא, וכמו שאמר רבי ישראל שזה בדוק ומנוסה, שתפילה על רוחניות עוזרת, ורק לגבי חובת תפילה שלוש פעמים ביום צריך להתפלל בדיבור, והרהור לאו כדיבור, אבל בנוסף לתפילות החובה אם מבקשים בלב שהשם יעזור, מקבלים סייעתא דשמיא גם על ידי התפילה בלב!

התעוררות לשקידת התורה / עובדות והנהגות

השבוע נפטר הגאון רבי אהרן צבי קרפס זללה"ה תלמיד מובהק לרבינו ומהובר ספרים חשובים, אשר סמך רבינו ידו עליו לערוך את ספרי "העדות וביאורים" על מסכת חולין ועל ענייני זרעים מתוך כתביו ושיעוריו, וסידרם הנפטר בצורה נפלאה וביגיעה גדולה בעונק הסוגיות בעילום שמו, והוציא מהחת ידו כלי מפואר, והכיר לו רבינו טובה גדולה על כך.

לאחר פטירת רבינו כתב הנפטר מאמר ארוך ובו העלה הרבה עובדות והנהגות ממה שזכה לראות אצל רבינו ומה ששמע מתלמידים נוספים, ופרסמם בעילום שם לזיכוי הרבים. ונביא כאן חלקים מהמאמר לעילוי נשמתו, להלכה וללבנות לעמל התורה בכל עת, גם בימי בין הזמנים.

~ ~ ~

בימי ששי ושבת ובבין הזמנים היו הזמנים שיכל רבינו ללמוד באין מפריע כאשר איותה נפשו, והיו לומדים שעות ארוכות, כגון בשבתות הקיץ הארוכות או בימי בין הזמנים.

רבינו היה קורא את הגמרא ומיד את הרש"י בנעימה באותו הניגון שבו אביו למד עמו, ותוך כדי לימוד מסביר בבהירות את הנקודה של ההבנה. הלומדים עמו היו מכינים במשך השבוע את הגמרא כדי להבין את דבריו, והיה תענוג מיוחד לשמוע את הדגשותיו והסבריו שהבהירו בלמדנות את התמצית של ההסבר וההבנה.

הלומדים תלמידי חכמים גדולים השתדלו להכין היטב עם דברי המפרשים, וכך כשהיה מקשה קושיות, היו משיבים לו כך מקשה אחרון פלוני וכו', לפעמים היתה משתדרת שתיקה, כאשר רבינו שאל קושיא חזקה שלא מצאוה קודם לכן. היו סוגיות שהיו נושאים ונותנים ארוכות עד שהתיישבו כל ההדורים. והיה מדייק רבות בדברי רש"י. הרבה מן

ההגהות המוכרחות המצויות בשס"ם החדשים, היה מכון להם ממילא תוך כדי שהוא קורא מהגמרא הישנה שלו.

הייתה לו מתיקות גדולה בלימוד. לפעמים היה ממש עולה בת שחוק של הנאה על פניו, מדברי הגמרא עצמם. כך גם ראו בשיעור פעמים רבות, כאשר היה מזכיר קושיא של רבי עקיבא איגר, ובת שחוק היתה עולה על פניו, בהנאה מקושייתו הנפלאה של רע"א. היו שיעורים שלמים שנאמרו בהנהגה של הנאה על הפנים מכל קושיא ותירוץ. וזאת בשנים מאוחרות לאחר שכבר עסק ומסר שיעורים על סוגיא זו כבר מחזורים רבים. בפרט זכורני כאשר למדנו אצלו סוגיית 'רקיק' בבבא בתרא, ואז באמצע הזמן התחלפו החזורים והתחיל למסור לשיעור אחר, שהם עדיין לא למדו סוגיא זו, ושוב חזר רבינו על השיעורים באותה הסוגיא, שסיים למסור זה עתה. בשעתו התפעלנו מכך שהשיעורים נאמרו באותה החיות, והכל מההתחלה.

בתקופה האחרונה שלנו היה חולה, היה מחובר למוניטור, שהראה בחדר סמוך את מצב הלב. באופן קבוע, הזמנים שהדופק היה הכי טוב, היו בזמן הלימוד, כולל בזמן אמירת השיעורים. הזמנים שהדופק היה משתולל, היו בתפילה. בקריאת שמע בפסוק ראשון בזמן קבלת עול מלכות שמים, ובקדושה, אף בקדושה דיוצר. למרות שכלפי חוץ לא ראו כלום, כך ראו באופן קבוע על גבי המוניטור.

בשנים האחרונות ממש, היו תקופות שהרופאים אסרו עליו ללמוד עם החברותא יותר משעתיים ורבע, משום שהיה קורא את הגמרא בעצמו, ומתאמץ לומר בקול כדי שישמעו, והיה אסור לו להתאמץ זמן ממושך כל כך. לכן לאחר שעתיים ורבע היה מגיע נכד הממונה על כך ומפסיקו מהלימוד. ומה הייתה המנוחה? היה שוכב ולומד משניות או נביאים או פרקי אבות, מבלי לקרוא בקול.

דבר זה מזכיר את מה שהיה אומר, שכידוע אחד מקנייני התורה הוא 'מיעוט שיחה', ומפרש הגר"א שמיעוט שיחה כן צריך, כדי שלא תיטרף דעתו עליו, והיה רבינו מקשה הרי גדולי התורה אינם מקיימים את זה? והיה משיב, שאדם יכול להגיע לדרגה כזו כמו שאומר דוד המלך, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי, שכאשר 'מה אהבתי תורתך', אזי גם את ה'מיעוט שיחה' יכולים לקיים בדברי תורה עצמם...

פעמים רבות כשהיו באים להפסיקו מהלימוד לצורך הבריאות, היה ממש מתחנן על נפשו 'אתה בטוח?' ומתחנן להמשיך עוד קצת וכיוצא בזה. היה ממש קשה להפריד אותו מהגמרא.

בענין שקיעותו הרבה של רבינו בלימוד, העידו החברותא, שהרבה פעמים באמצע הלימוד הגיעו אנשים לשאול שאלות חשובות ומורכבות, לפעמים לקח הדבר זמן רב, ופעמים כאשר יצא שואל אחד נכנס שואל אחר, ולקח הדבר אף יותר משעה, ובכל זאת תמיד חזר לאותה המילה בה הפסיק, אף אם כבר אמרו 'רב פפא אמר' – כאשר חזר המשיך במילה 'כגון' ולא חזר על מילה. החברותא שמו לב שכך היה תמיד-תמיד במשך עשרות שנים ללא יוצא מן הכלל, ומעולם לא היה אחרת! לא היה היסח דעת מהלימוד.

אפשר לחשוב שתמיד היה לרבינו קל ללמוד. אבל באמת הרבה פעמים, כגון כשהתיישב ללמוד במוצאי שבת, לאחר שבת ארוכה של לימוד שעות רצופות, וכדומה, שהיה עייף מאוד וראו שקשה להתחיל ללמוד. היה מתיישב ומעורר את עצמו, ואומר 'תלמוד תורה זה לא מידת חסידות', או 'ביטול תורה זה חטא חמור', כי דבר השם בזה, 'לא ויתר הקב"ה על עוון ביטול תורה'. כשהוא מדגיש את המילים 'לא ויתר' במילים אלו היה משתמש הרבה פעמים, כאב לו לראות אחרים או לשמוע על כך שאחרים פרשו מהלימוד, והיה אומר בכאב, הרי 'כי הם חיינו!', ו'לא ויתר הקב"ה'!

על הלימוד האחרון ערב לפני הפטירה סיפר החברותא, רבינו היה חלש מאוד, כמעט ללא לב, והכליות כבר לא תפקדו. קראו לי לבוא לבית החולים. רבינו אמר שהוא רוצה לנסות ללמוד, ואמר מראש שהלימוד יארך חמש דקות, ושאחרים יקראו את הגמרא ולא הוא.

למעשה כאשר הגעתי, פתחנו את הגמרא בנדדים פרק נערה המאורסה (פרק הידוע בחשבונותיו המסובכים, נתרונה רשות לאב וכו'), פתחנו היכן שאחזנו בסדר הלימוד בדף ע"א ורבינו שכח מהכל, הוא קרא בעצמו, באותו הניגון הרגיל, ולמדנו שלושה דפים בסוגיות החמורות. הלימוד היה בבהירות כרגיל. וכשהגענו שם לסוגיא העמומה של 'מאמר לבית שמאי בתרי אחי', עורר רבינו קושי בסוגיא, ומיד סלל במילים קצרות דרך בהירה ליישב את אותו ענין חמור, ושמחה האירה את פניו. וכך המשכנו עד שסיימנו את הלימוד לאחר שלושה דפים גמרא עם פירוש הר"ן ופירוש הרא"ש, כשרבינו כמעט בלי גוף! איך יתכן דבר כזה? רק כאשר התורה היא ממש 'כי הם חיינו'!

ניצול הזמן – עד היום האחרון

באחת השנים שחל ראש חודש ניסן בשבת, מסר רבינו שיחת הדרכה לבני שיעור א' לפני סוף הזמן, ובסוף דבריו אמר:

הנה עכשיו עדיין לא בין הזמנים, וכשלמדנו בישיבה בלומז'ה וגם בפוניבז' היה הזמן נגמר דק בראש חודש לאחר שחרית, וכך גם בתשרי, היו חזורים הביתה רק למחרת יום כיפור, ולאחר תפילת שחרית בישיבה היה שיחת חיווך, בלומז'ה מהמשגיח הגה"צ רבי אבא גרוסברד זללה"ה, ובפוניבז' מהמשגיח הגה"צ רא"א דסלר זללה"ה, ודיברו מה זה בין הזמנים.

וזכורני שהרב דסלר דיבר פעם בשיחה, שעכשיו עומדים כבר אחרי יום כיפור, ואחר כך יבואו שוב לישיבה לשמחת תורה וירקדו, ודיבר אז באידיש, מה זה הירקודים? "אריין טאנצן אין זיך די שמחת תורה", והיינו להרקיד בתוך האדם עצמו, בתוך הנפש ובתוך הלב, את שמחת התורה, ששמחת התורה תמשוך!

וכך גם בראש חודש ניסן אחרי תפילת מוסף אמרו שיחה, ורבי אבא גרוסברד דיבר פעם שכתוב (ירמיה לא, כ) "הציבי לך ציונים", וכשהולכים בדרך וצריכים אחר כך לחזור, עושים ציוני דרך איך לחזור בחזרה, וכך גם בבין הזמנים כשנוסעים מהישיבה הביתה, עושים ציונים שלא לשכוח את הדרך איך חוזרים. [ובמקום אחד הוסיף רבינו: פסוק זה נאמר על בני ישראל כשיצאו לגלות, הציבי לך ציונים איך לחזור מהגלות, ו'ציונים' פירושו להיות מצוינים, כמו שאמרו על בני ישראל שהיו מצוינים שם, דהיינו מצוינים במצוות, להמשיך את המעשים הטובים שהיו קודם].

ובשנה זו (תשע"ב) שחל ראש חודש ניסן בשבת, מי שמרגיש בעצמו שיהיה עצוב בשבת אם לא ייסע לביתו, אין ברירה וצריך לנסוע, כי אסור שתהיה עצבות בשבת וצריך עונג שבת, אבל מי שישמח להמשיך בישיבה, אזי אדרבה, זה יותר עונג שבת, עם יותר תורה, וכל אחד יעשה כפי מה שהוא מרגיש, ובעזרת השם נזכה לפסח כשר ושמח ולגאולה שלמה בזמן חירותנו.

~ ~ ~

אכן בשנת תשס"ח שחל ראש חודש ניסן ביום ראשון (כמו השנה) הבהיר רבינו כי הזמן נמשך עד אחרי שבת:

פשוט כיון שראש חודש ניסן יהיה ביום ראשון, הרי שבת זה עדיין אמצע הזמן, ואם חוזרים הביתה לפני שבת זה לא תינוק הבורח 'מבית הספר', אלא 'באמצע בית הספר'...

ובודאי שאין ראוי לברוח באמצע הזמן. אדרבה יש להתחזק לנצל את השבת האחרונה של הזמן, וכן יום ששי שהוא תיקון על כל השבוע, ושבט נותנת השפעה על כל השבוע הבא, וכשמסתחזקים לעסוק בתורה עם קדושת השבת בשלמות זה משפיע על כל השבוע, כי היא מקור הברכה, וכך צריך להיות!

וכך אמר בשנת תשפ"א:

הנה ראש חודש ניסן חל ביום ראשון, ובודאי זה זכות גדולה מאד להישאר בישיבה בשבת, שעדיין אין זה בין הזמנים, ובישיבה יש זכות תלמוד תורה דברים, במקום תורה, וזו גם סגולה להצלחה, חוץ מעצם הדבר – זו גם זכות לסייעתא דשמיא!

~ ~ ~

ונעתיק כאן עוד מרשימות אחד התלמידים:

פעם הבאתי לפני רבינו את מחברת שיעוריו על מסכת גיטין ששמעתי ורשמתי מפיו בשנת תשנ"א, ודפדף בה אנה ואנה ואמר לי "חסר כאן שיעור", ותמהתי למה יאמר כך, והשיבני השיעור האחרון כאן מצוין שנאמר ביום כ"ה אדר, וזה לא יתכן, כי הרי כ"ט באדר הוא היום האחרון של הזמן ובדאי לא החסרתי בו מאמירת השיעור. ואמרת לרבינו כי לא זכור לי שהפסדתי שיעור, אך הוא עמד בשלבי בודאי לא יתכן שהחסיר שיעור. גם ביום האחרון של הזמן, ואף על פי שכבר עברו אז יותר מעשר שנים היה ברור אצלו שלא החסיר יום אחד מאמירת השיעור.

ורק כאשר הצעתי לפניו אולי באותה שנה חל ראש חודש ניסן בשבת, ונמצא כי יום כ"ט באדר היה בערב שבת שלא נאמרים בו שיעורים בישיבה, הסכים שיתכן כך, ועדיין לא נחה דעתו, והפך וחזר בתוך המחברת, עד שמצא יום אחד שהיה מצוין בו חוץ מתאריך החדש גם היום שבשבוע, ולפי זה חישוב את הימים עד שמצא כי אכן כן הוא שבאותה שנה חל ראש חודש בשבת, ואז נחה דעתו...

מוקדם לידידינו הרב אליעזר תלואה שליט"א מתלמידי מרן רבינו זללה"ה לגלגל שמחת נישואי בתו ענ"ג החתן יהודה מרי שיח' בשעטר"מ בברכה שיזכה לרוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו!

הלכות והנהגות

ממזן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת פקודי תשפ"ה

הלכות ברכת האילנות

נערך ונלקט מתוך ספרי רבינו שליט"א ע"י אחד מחשובי חו"ר כולל תשובות והנהגות
(להשלמת הדברים ראה עוד תשובה"נ ח"א סימן ק"צ - קצ"ב)

אף שמרכיבים בחושוש, אבל כיון שאין ניכר שינוי בטעם הפרי, ואין מרכיבים אותו אלא כדי לחזקו ולחסנו כנגד מחלות התוקפים אותו, יש לברך עליו.

ו[מותר לברך ברכת האילנות על אילן של ערלה, [וכדמוכח מהגד"ב ס"ט ע"א, יאכ"מ], ואף שפירותיו אסורים, מ"מ לא נעשה עבירה באילן, אבל שמור ונעבד שנעשה עבירה באילן גרע ואין לברך עלה.

ז[במדינות ארה"ב שהאילנות בחודש ניסן עדיין אין מוציאין פרחים אלא עלים בלבד, אין מברכין שם ברכת אילנות אלא בחודש אייר, ואם הקדים וברך ברכת האילנות בחודש ניסן שאז האילנות הוציאו רק עלים בלבד, יש לחשוש שמא יצא בדיעבד כיון שעכ"פ גם בהוצאת עלין כבר ניכר תחילת התחדשות האילן בשנה זו להוציא פירות, ולכן יש להחמיר שלא לחזור ולברך בחודש אייר שלא ליכנס בחשש ברכה לבטלה, אלא יצא ידי חובתו בשומע כעונה מאחר שמברך, ובזה יוצא מכל ספק.

ח[יש מקומות שמובילים את התשוב"ר למקום שיש גינה עם אילנות ומברכים שם כולם יחד, והוא מנהג נאה ויאה לקדש שם שמים ולחנך הנערים שכל הבריה כולה יצירת הקב"ה.

א[חיוב ברכת האילנות הוא רק על מי שראה אילנות שמוציאין פרח, ואין חובה לחפש אילנות ולברך, אך מ"מ מדת חסידות לחפש אחריהם כדי לשבח ולהודות להש"ת על הבריה המתחדשת, ועפ"י סוד יש בזה גם תיקון לנשמות המגולגלים.

ב[נשים שנזדמן להם לראות אילנות מלבליים, יברכו ברכת האילנות, אך אין להם לחפש ולצאת בשביל זה, שכל כבודה בת מלך פנימה.

ג[אם נזדמן לו לראות בשבת קודש אילנות מלבליים, יברך עליהם ברכת האילנות, אך נהגו שלא לצאת באופן מיוחד בשבת לברך ברכת האילנות.

ד[מצוה מן המובחר לברך ברכת האילנות דווקא במקום שיש בו ריבוי אילנות וכמו בפרדס, אך מעיקר הדין יכול לברך אפילו על אילן אחד. ויש מדקדקים המהדרים לברך בשני אילנות דווקא, ויש יסוד למנהגם, וראוי להדר ששני אילנות יהיו משני מינים שונים.

ה[נחלקו האחרונים אם מברכים ברכת האילנות על עץ מורכב, ולמעשה נראה, שבאפרסקים מורכבים וכדומה שטעמו וצורתו שונה מבריאתו, אין לברך עליו [שלא כרא הקב"ה יוצא בו, אלא נוצר במעשה בני אדם בעבירה], אך בתפוחים ואשכוליות

מלשכת הגזית

ד"ר סורובסקי שנחשב כבר ל'מת' מבחינה רפואית, אך מצד שני ידעתי כי לאחר ברכתו של מרן שליט"א והבטחתו שנראה ישועה גדולה, הכל אפשרי, וכשם שפסקו בבית דין של מטה 'שאין זה בגדר נס אלא בגדר טבע', כך פסקו בבית דין של מעלה.

אם לא די בכך, הרי לאחר כמה ימים התחיל ד"ר הרב סורובסקי להגיע לעיתים ללמוד בבית מדרשו של רבו פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך להתחמם לאורם של כולל 'תשובות והנהגות' שג"י מרן שליט"א, כאשר בפעם הראשונה שהגיע לבית מדרש, הציבור פקח זוג עיניים לא מאמינות - לראות את ה'נפטר' קם על רגליו, ותהום כל העיר.

בשמחת תורה שלאחריו קיבל הרב ד"ר סורובסקי 'חתן בראשית', ושבווע לאחר מכן ערך קידוש וסעודת הודאה בביתו, וכל הציבור השתומם לראות את האיש שהרופאים הבטיחו 'אפס סיכויים' לרפואתו, עומד ומדבר בלימוד, וכי אין זה אלא כי צדיק נחזר והקב"ה מקיים, ומאחר שמרן שליט"א אמר 'פסק הלכה', הרי זה נתקבל בשמים.

להשלמת הסיפור מוסיף הרב טריבס אנקדוטה מעניינת ששופכת אור על כל הסיפור: לפני כמה שנים - מספר הרב טריבס, הייתי נוכח אצל מרן שליט"א כאשר הגיע אליו בחור חשוב וביקש 'פסק הלכה' שיזכה להיות חתן בקרוב, אבל מרן שליט"א סירב לכך. אמנם לאחר כחצי שנה ראיתי שאותו בחור מגיע פעם נוספת ומבקש 'פסק הלכה' שיהיה חתן, ואז נאות מרן שליט"א והסכים לפסוק 'פסק הלכה' שיהיה חתן, ואכן בתוך שלש שבועות הוא נהיה חתן.

אמרתי לעצמי 'תורה היא וללמוד אני צריך'. בהשתוממות גדולה שאלתי את מרן שליט"א אם יש מושג כזה לקבוע ע"י 'פסק הלכה' על פלוני שיקבל ישועה, והשיב לי מרן שליט"א כי אכן כן קיבל ממרן הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל שאם פוסק אמיתי פוסק הלכה כאן בעולם הזה, הרי זה מתקבל גם בעולם העליון וממשיך ישועות.

הרב טריבס מוסיף על הדברים כי אכן בחתם סופר כתוב שבכל דור יש גדול אחד שמתמנה משמים להיות פוסק הדור והוא שליח של בית דין של מעלה להכריע בשאלות המסובכות ביותר של הדור, וברור לי בלא שום ספק אומר הרב טריבס, שבדורינו זהו מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א שפסקיו מקובלים בשמים, וכמו שראינו בחוש כמה וכמה פעמים איך פסקיו אינם רק בד' חלקי שולחן ערוך, ולא רק בחלק החמישי של שולחן ערוך, אלא בכל תחומי החיים, בחיים ובמוות, זה עובדא שהפסק שלו מתקבל בשמים

סיפור מרעיש במיוחד מספר הרה"ג ר' דניאל טריבס שליט"א מתלמידי מרן רבינו שליט"א, כאשר סיפור זה היה ידוע למקורבים במשך זמן רב, אך נמנענו מלהביאו כאן מסיבות שונות, ואך כעת התאפשר לראשונה להביא הסיפור המרעיש שהרעיש את שכונת הר נוף בירושלים, וכך מספר הרב טריבס:

בתקופת גניף הקורונה לקה ידידי ותלמידי הרב ד"ר בנימין סורובסקי הי"ו באירוע מוחי לאחר שנדבק בגניף הקורונה, האירוע השפיע עליו בצורה קשה מאוד, והוא שכב במיטתו כצמח בלא הכרה, הרופאים אמרו אז בהחלטיות שיש 'אפס' סיכויים שיוכל להתרפאות, ואחד מגדולי מומחי הרפואה כבר אמר לנו שיותר טוב היה אם היה מת, כי בין כך כבר אין לו תקווה להתעורר ומוטב היה לו למות.

אבל אנחנו לא התייאשנו. ערכנו עיבור 'סדר תפילה' במניין מידי יום ביומו ככולל שלנו כך במשך שנה וחצי, טענו בני משפחתו כי אסור להתפלל עליו, שכן הוא בגדר 'מת', ואין מתפללים על הנס.

והנה לאחר שנה וחצי טענו בני משפחתו כי אסור להתפלל עליו, שכן הוא בגדר 'מת', ואין מתפללים על הנס.

אמנם אני ידעתי שיש כתובה אחת לשאלה כזאת, הלא הוא מורי ורבי מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א. הלכתי מיד למרן פוסק הדור והצעתי לפניו את השאלה, וביקשתי 'הכרעה הלכתית' אם מותר להתפלל לרפואתו כמצב כזה, או שזהו תפילה 'על הנס' ואין מתפללים על הנס.

מורי ורבי מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א שמע את תורף השאלה, והתעניין במשך כעשר דקות במצבו הרפואי, ולאחר מכן הרהר עמוקות עד שלפחע ננער ואמר לי: הוא יכול להתרפאות בדרך הטבע! אין לכם לדאוג, תמשיכו להתפלל! את דבריו נמק מרן שליט"א בכך שיש היום חידושים רבים בעולם הרפואה, ולכן עדיין אפשרי שיהא לו תקווה, ואין זה בגדר 'נס', מרן שליט"א סיים את דבריו ואמר: "תמשיכו להתפלל ותראו ישועה גדולה!"

מסרתי את התשובה לבני משפחתו של ד"ר סורובסקי, ועודדתי אותם כתשובה המופלאה של מרן שליט"א כי לא אפסה תקווה והוא יכול להתרפאות בדרך הטבע, וישועת ה' כהרף עין, והוספתי להם שיזכרו את כרכתו של מרן שליט"א שהם יראו ישועה גדולה.

והנה ראה זה פלא, מסיים הרב טריבס. הלא יאומן קרה מהר מאוד. יום או יומיים למחרת, התעורר לפתע הרב ד"ר סורובסקי באורח פלא של ממש, והחל לתקשר, לדבר, ולהתאושש, בעוד שאין לכך שום הסבר או תקדים רפואי.

באותו היום קיבלתי טלפון גרעש מד"ר סורובסקי בעצמו שביקש להודות לי על הברכה של מרן שליט"א שהתגלגלה בזכותי. ברגע הראשון הופתעתי לשמוע את קולו של הרב

להלן דברי הדרכה שנשמעו מפי רבינו בכמה הזדמנויות בנושא קירוב רחוקים

חשיבות שמירת כשרות

נשאל רבינו מקהילה בשוויץ שבא לידם בעל תשובה שרוצה להתחיל לשוב בתשובה, ואומר שרוצה להתחזק אך מוכן לקבל על עצמו דבר אחד או שמירת שבת או שמירת כשרות אך אינו מוכן שניהם יחד, ונשאל רבינו מה עדיף, והשיב שיקבל על עצמו כשרות, ובכך יסור ממנו טמטום הלב ויועיל הדבר להשפיע עליו גם לשמירת שבת, והוסיף עוד רבינו שכבר כתב הר"ן ביומא דשני לאוין חמירי כלאו דסקילה, וא"כ גם ע"י אכילת מאכלות אסורות עלול להגיע לאיסורי לאו רבים השקולים כלאו דשבת.

מה שאפשר לעשות להצילם

נשאל רבינו מאברך אחד אודות בקשה שקיבל מארגון אחד שמשבץ בחורים חילוניים בבתי משפחות חרדיים לשבת - בכדי שיראו מושגים מהו שבת קודש ויטעמו טעם יהדות, וכעת מציעים לו לקבל בביתו לשבת קודש 2 בחורים חופשיים ממכונה צבאית, ונשאל רבינו האם יש בזה טעם לקבלם ולקרובם או כיון שבכל מקרה הם שטופים בתאוות אין בזה תועלת, ותמה רבינו על השאלה ואמר שבזוודאי יש בכך מצווה גדולה להכניסם לשבת לביתו, וכל מה דאפשר לעשות להצילם יש לעשות, ואי אפשר לדעת מה התוצאות ואולי יתקרבו ע"ז לדרך התורה אפילו במעט וזהו דבר גדול.

חינוך הילדים לעומת קירוב רחוקים

נכנס יהודי אחד המתעסק בקירוב רחוקים במדינה בדרום אמריקה, שם ישנה קהילה חילונית ללא מושגי יהדות בסיסים והוא מגיע לשם כדי לקרובם לדרך התורה ובנה שם מקווה ועוסק בצרכי היהדות שם, והנה במשך השנים זכה להקים שם משפחה ויש לו כבר ילד בן 12 ועוד כמה בנות לאחריו, והם המשפחה החרדית היחידה במקום וכולם חילוניים, ושאלתו בפיו אם לעזוב את הקהילה ולעלות לארץ הקודש עבור חינוך בניו או להישאר במקום כי לא מצא מחליף שימלא מקומו בפעולות הקירוב. והשיב לו רבינו בזה הלשון: "אם אתה רוצה ילדים עליך לעבור לארץ ישראל, שם אי אפשר לגדל ילדים לדרך התורה בתוך סביבה של חופשיים ופורקי עול". אמנם מצד שני הוסיף לו רבינו שימתין שישה חודשים!! עד שבני הקהילה ימצאו לו מחליף וממלא מקום, ויודיע כעת להנהלת הקהילה שבדעתו לעזוב בעוד שישה חודשים. והוסיף עוד שגם לאחר שחזר לארץ הקודש ישתדל לצאת מפעם לפעם לתקופות קצרות לחזק שם את הקהילה, אך ייצא לבדו בלא ילדיו, וזאת עליו לידע בבירור שאם יגדל את ילדיו שם אין לו תקווה לגדלם כילדים חרדים.

דרך הקירוב הנכונה למוסדות הקירוב

רבינו עורר כמה פעמים כי הרבה מוסדות תשובה נפלאים היו יכולים לצמוח בתכלית ולהכפיל הצלחתם אם היו דואגים לשמור על קשר חזק ורצוף עם המתקבלים והיו דואגים לקרובם כאב לבנו.

בעניין זה העלה מרן רבינו שליט"א על נס את מעלת המוסד הקדוש "עטרת בנות - בית לפליטות" בירושלים עיה"ק מיסודו של הגה"ק מתולדות אהרן ז"ע, אשר הוא מיחיד סגולה בדורינו, שלא רק מגדלים את הבנות בהיותם בתוך המוסד, אלא גם דואגים להם להשיא אותם בהגיעם לפרקס ודואגים להם לכל צרכיהם להעמיד בית בישראל לאחר צאתם מהמוסד, וזהו מוסד ההולך בדרך הקירוב האמתית, וכדרכו של אברהם אבינו ע"ה שקירב את הרחוקים עד שנעשו ממש "אנשי בית אברהם"!

להלן כמה עובדות נפלאות מימי עלומיו של מרן רבינו בשנות הזעם אשר בכוחם לה- ציץ מעט אל הקודש פנימה להבין איך ומתוך מה צמח מרן רבינו שליט"א, תשובה"ח למח"ס גדול בקרבן על נתינת רשותו להבאת הדברים

בכוח התורה

מיסטר ל. היה בעל בית פשוט המתפרנס מיגיע כפיו. יהודי שומר מצוות, תורני. מן הטיפוסים שרבים כמוהו בלונדון. החיים זרמו במסלולם על מי מנוחות. הקן המשפחתי היה יפה מאיר ומשמש. הפרנסה היתה מצויה, הבריאות איתנה. חיים יפים.

באחד הימים בפתע פתאום החליט מיסטר ל. להניח חיי שעה ולהשקיע את כוחותיו זמנו מרצו וכישוריו - בחיי עולם. לא עוד ביזנס, לא עוד קריירה, הוא רוצה להיות בן תורה! בן תורה אמיתי! הסביבה הקרובה הביטה בהשתאות ובתמיהה. באותם ימים בני תורה - נער יספרם. מתי מעט היו האנשים שבחרו להיות "ישיבה-מן" בן ישיבה, בן תורה.

רוב האנשים בחרו ללעוג להם, ולהקיף אותם בסימני שאלה ובאמירות צוננות כמו "איך תתפרנס?" ו"חשבת איך תחתן את ילדיך?" ועוד כיוצא באלה, ביתו של מיסטר ל. הפך להיות בית תורני לכל דבר, הוא עלה לארץ הקודש, את הילדים שגדלו ביתנים שלח לישיבות קדושות. השנים חולפות. שתילי הזיתים עושים חיל בתלמודם ורואים ברכה בעמלם. ולאורם של ההורים מקימים בתים לתפארת. גם הבנות המיוחדות זוכות להנשא לתלמידי חכמים. הנה זוכים הם שהשכט הפרטי שלהם גדל לשם ולתפארת בכרם ישראל.

השנים נוקפות. הנחת גדלה ומתרחבת. ופעם בזמן של עצירה וציון דרך שואלים הבנים את אביהם היקר: איך כל זה קרה? איך כל זה התחיל? והרי היית בעל בית פשוט, מתפרנס מיגיע כפיך ואיך הפכת באחת ליושב אהלים סמוך על שולחנו של מקום?

והאב סיפר... "דעו לכם ילדי שלא בבת אחת קרה המהפך המשמעותי הזה. בצעירותי חוויתי חוויה רוחנית עמוקה שמילאה את ליבי ברצון ובנגעוץ לתורה הקדושה. חוויה עצומה שבישמה את חדרי ליבי והותירה בי חותם עמוק", "הייתי אז בחור צעיר לימים", המשיך האב בדבריו, "באחד הימים הזדמנתי אל ישיבת "תורת אמת" של הרב משה שניידער זצ"ל לצורך כלשהו, נכנסתי פנימה... נותרתי לעמוד ממוגנט למראה עיני. ישב שם בחור שלא יכולתי להתיק ממנו את עיני. הוא היה שקוע כל כולו בלימוד ולמד בריחוק דאורייתא. התבוננתי ולא יכולתי לשבוע מן המראה. כולו היה שלהבת אש קודש, שמחה של תורה שפוכה היתה על פניו. היה זה מחזה נורא הוד.

המראה הזה נחרט בליבי, פתע בנשמת, ונקש על חדרי לבבי. חשתי רצון אדיר להידמות, להיות שייך להוויה העצומה הזו, וכך בזכות החוויה הזו - ברבות הימים הפכתי לבן תורה אמיתי", "מי היה אותו בחור?" שואלים הבנים. מי הוא זה הבחור שכל משפחתנו הענפה חייבת לו את חייה הרוחניים? הבחור הזה היה מרן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א, תלמיד ישיבת תורת אמת דאז.

תורה שלמדתי באף

אירופה כולה נתונה בתוך מערבולת מלחמה קטלנית. מלחמת העולם השנייה, תושבי אנגליה עוקבים באימה אחר החדשות המגיעות מגרמניה. הכובש הנאצי מסתער על מדינות וזורה הרס וחורבן בכל מקום. מדינות נעלמות מעל המפה, צבאות נגפים מפני גרמניה, מיליוני בני אדם נעקרו מבתיהם, מיליונים מצאו את מותם. ואנגליה? מה תהא עליה?

הנאצים אמנם לא כבשו את האי הבריטי, אך גם על אנגליה עברה כוס התרעלה וגם בה נעץ היטלר ימ"ש את טלפיו - מטוסי הלופטוואפה, מטוסי חיל האוויר הגרמני, המטירו אש ופצצות וזרעו הרס וחורבן על לונדון בהפגזה עיקשת מידי לילה בלילה, "הבלץ" - אימת תושבי לונדון, התקפת המחץ של הזרוע ההיטלראית המרושעת.

ההפגזות גבו את חייהם של המונים, באחת מההרעשות הומטרו פצצות על ראשה של קהילה יהודית שלימה, קהילתו של הרב דסלר זצ"ל. קהילה זו למרבה הצער נמחקה באחת ובלוויה המונית רווית צער הובלו למנוחות מאה וחמישים איש.

בתקופה הרת גורל זו, לא יכלו תושבי לונדון להיוותר אדישים למצב, והגם שהימים היו רגועים, הרי שהלילות הפכו לסיוט. בדרת החשיכה היו האווירונים הגרמניים ממטירים על לונדון אש וגפרית. תושבי העיר המותקפת נאלצו למצוא מחסה קבוע לשעות הלילה. היו שהעבירו את הלילות במקלטים והיו שלעת ערב ברחו לתחנות הרכבת התחתית של לונדון, אשר הפכה בלילות למקלט ציבורי הומא אדם, קולות ההפגזות הרעידו את הלב. הצטרפו להם האזעקות שיללו שוב ושוב ונסרו את חלל העיר.

בישיבת "תורת אמת" ספונים בחורי הישיבה ולפתע... אזעקה! שוב אזעקה... בצר להם עוזבים בני הישיבה את הספסל והסטנדר ואצים אל המקלט. הישיבה מתרוקנת. רק שנים נותרו לשבת על מקומם, נותרו להגות בדברי הגמרא הקדושה גם עתה, היו אלה ראשי הישיבה הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל ויבלח"א רבי משה שטרנבוך, שלא רצו לפגוע באווירת ההתמדה בישיבה. סמוכים היו ובטוחים שהתורה תהא להם מגן והצלה מפני התקפות האויב. וכך מתוך כיסחון מוחלט בבורא עולם המשיכו בלימודם.

היו פעמים שהאזעקות המייללות מצאו אותו בביתו, רבי משה היה נכנס לחדר המוגן ביותר ושם ישב ולמד בהתמדה ובשקיעות עצומה בספר "מנחת חינוך" שעות על גבי שעות, יחד עימו שהה בחדר הגאון הרב ראקוב זצ"ל, אביו של הגאון רבי בצלאל ראקוב זצ"ל, אב"ד לונדון, סביב - יהוס הסער, ובחדרו - אי מבטחים. התורה משוש חיי מגרשת את אימת המלחמה ונוסכת בלב הבחור המתמיד אמונה וביטחון בבורא העולם.

לימים סיפר רבינו כי שעות לימוד אילו בזמני האזעקות נחקקו בליבו ונותרו למזכרת נצח "תורה שעמדה לי באף היא עמדה לי".

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת פקודי - החודש תשפ"ה (72)

לסיים את המסכת

ב"ה סיימתם עתה את זמן החורף, שהוא זמן ארוך מאוד וניכר עליכם שהספקתם בו הרבה, עכשיו אתם צריכים לנסוע לקיים מצות כיבוד אב ואם, ותהיו טרודים בהכנות לחג. ודאי שצריכים וחייבים לעזור ולסייע להורים בבית, אך העיקר שלא לשכוח לצל את הזמן ולא ללכת בטל, כשלא זקוקים לכם בבית, חובה להזדרז לילך לבית המדרש הקרוב, לשבת ללמוד, ולהספיק לסיים את כל המסכת, שיהיה קיום למה שלמדו במשך הזמן, שלא ילך לאיבוד.

זכורני, בעת אשר נר אלקים טרם יכבה, וזכיתי לשמוע

פעמים רבות ב'ליל הסדר' את ההגדה מפ"ק של מו"ח הראש ישיבה זצוק"ל, וכשהי' מגיע לפיסקא 'כולנו יודעים את התורה', הי' נאנח ואומר: 'ועכשיו לומדים כמה דפים בתחילת המסכת ובה מסיימים...'. כמה הי' מתאונן ומצטער ע"ז, והי' מעורר את התלמידי חכמים ע"ז כל ימיו, ולכן מי שלא הספיק לסיים את המסכת בתוך החורף, חייב להספיק בבין הזמנים גם להמשיך הלאה, וגם לא להזניח את מה שלמדו במשך הזמן.

עוד צריך לידע, כיון שאדם הוא לא יחידי וכל אחד חי בחברת אחרים, בין בישיבה או בבית הוריו, יש לכל אחד אחריות על הכלל, ואם מתחזק ובפרט בימי הבין הזמנים, לא רק שמועיל לעצמו, אלא גם מחזק את כל האחרים ושכרו הרבה מאוד. ופשיטא שמי שמנצל את הזמן בימי בין הזמנים זוכה לסייעתא דשמיא מיוחדת להצלחה ברוחניות, ובידו להגיע להשגות גבוהות בעמל התורה יותר מזמנים אחרים.

כל אחד יתן דעתו איך להתכונן לימי הבין הזמנים, כשנמצאים מחוץ לישיבה. יוצאים לרחוב, והרי המצב שם הוא גורא ואיום, ההפקרות משתוללת והמתירנות גוברת, אבן מקור תזעק, יכול אדם לאבד ברגע אחד את כל מה שרכש בעמל ויגיעה במשך תקופה ארוכה. ודאי שהניסיון גדול, ואכן יש לצאת למנוחה, שלכך נועדו ימי בין הזמנים, אבל גם לזה יש שיעור וגבול. יש לזכור, כי היציאה למנוחה מטרתה כדי להוסיף בעליה לאח"כ, וקויו הי' יחליפו כח ולא ח"ו להיפך.

כל אחד יראה לקבוע לעצמו מקום תפילה בשעה קבועה, וגם בעת נסיעה של כמה ימים להקפיד על תפילה בציבור. יחשוב בתחילת בין הזמנים על שעות קבועות שיוכל ללמוד בהם תמידים כסדרם, וגם יקבע לעצמו סוגיא מסוימת שצריך להספיק ללומדה בעיון, או מסכת של בקיאות, ומטרה זו תחייבנו לשמור על קביעותו. סוף דבר, עיקר הכל, לא לאבד זמנו לריק ולהפחית כפי יכולתו מטיול ברחובות העיר, שם מאבדים הכל כהרף עין. (מתוך שיחה במענו בפני תלמידי ישיבת מיר תושבי חורף - כ"ו אדר"ב תשע"ט)

'אותיות שנבראו בהם שמים וארץ'

ובצלאל בן אוּרִי בֶן חוּר לְמֹשֶׁה יְהוּדָה עֲשֵׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ד' אֶת מֹשֶׁה (ל"ח, כ"ב)

'אשר צוה משה' אין כתיב כאן אלא 'כל אשר צוה ה' את משה', אפי' דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנא' למשה בסיונו, כי משה צוה בצלאל לעשות תחילה כלים ואח"כ משכן, א"ל בצלאל מנהג עולם לעשות תחילה בית ואח"כ משים כלים בתוכו, א"ל כך שמעתי מפי הקב"ה, א"ל משה 'בצל אל היית' כי בודאי כך צוה לי הקב"ה, וכן עשה המשכן תחילה ואח"כ עשה הכלים, לשון רש"י.

הנה בגמ' ברכות דנ"ה א' גרסי' אר"ש בר נחמני א"ר יונתן בצלאל ע"ש חכמתו נקרא, בשעה שא"ל הקב"ה למשה לך אמור לו בצלאל עשה לי משכן ארון וכלים וכו' א"ל שמא בצל קל היית וידעת, א"ר יהודה אמר רב יודע הי' בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, כתיב הכא 'וימלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת' וכתב התם (משלי ג') 'ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו'.

י"ל סמיכות ב' המאמרים האלו עפ"י ד' הגמ' מנחות דכ"ט ב' דרש ר"י בר אילעאי 'כי ביה יי' צור עולמים' אלו ב' עולמות שברא הקב"ה א' בה"י וא' ביו"ד ואינו יודע אם העוה"ב ביו"ד והעוה"ז בה"י וכו' כשהוא אומר 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם' אל תקרי 'בהבראם' אלא 'בה"י בראם', ומפני מה נברא העוה"ז בה"י מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא, ונ"מ תליא כרעיה דאי הדר בתשובה מנעילי ליה, ליעייל בהך לא מסתייעא מילתא כדר"ל דאר"ל מאי דכתיב 'אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן' בא ליטהר מסייעין אותו בא ליטמא פותחין לו ע"כ, ופירש"י בד"ה לא מסתייעא מילתא, דהבא ליטהר בעי סיוע מפני יצה"ר הלכך עבדי ל"י סיוע פתח יתירה עכ"ל.

י"ל הביאור, דלעולם א"א שישבו החוטא באופן שיתקן מקודם התוך הפנימי שלו ואח"כ יעזוב את פעולותיו המקולקלות, ובע"כ צריך לשוב מצד החיצוניות אפי' שעדיין לא נזדכך לבבו עד שיתקדש במצוות יסייעהו הקב"ה ליכנס לפנים, והו' מה שדימו חז"ל שנכנס ועולה מצד החיצון ודבק בכרע"י דה"י מקום אשר התוך סגור בפניו, ושם נפתח לו פתח יתירה שיוכל להיכנס בה לצד פנים להתקדש שם, והו' הסיוע היתירה שעבדו להחוטא, להתחיל בפעולות החיצוניות ובמעשים טובים כדי להגיע לפנימיות העולם וטהרת הלב.

ואח"ל במדרש תנחומא כאן במאמר 'כבר הי' לעולמים' על הפסוקים הנו' שהובאו בגמ' ברכות ה"ל: ללמדך שהמשכן שקול כנגד כל העולם יכנגד יצירת האדם שהוא עולם קמן כו' כשברא הקב"ה את עולמו כילוד אשה בראו מה ילוד אשה מתחיל במיבורו כו' כך התחיל הקב"ה לבראות עולמו מאבן שהי' תחילה כו' עכ"ל, והנה פנימיות התורה ילוותהו הברית ניתנו לישראל תחילה קודם המשכן, וכבר הי' עמוד הענן בפתח אהל של משה רבינו ושם כל מבקש ה' וראה כל העם והשתחוו מול כבוד שכינתו ית', לכן א"ל משה לבצלאל עשה ארון ואח"כ משכן כדי להמשיך מתיקון הפנימיות אל כלפי חוץ, ואמנם בצלאל יודע הי' 'אותיות שנבראו בהן שמים וארץ' והיינו שהעוה"ז נברא בה"י כדי לסייע לחוטא שיוכל ליכנס מדרך החיצונה לצד הפנימי, ולכן אמר 'ארון וכלים להיכן אכניסם', שצריך מקודם לתקן את הבית החיצון ורק אז נוכל ליכנס

'נור הקדש'

וי"ל בס"ד דהנה מבואר בגמ' שבת דס"ג ב' שהציץ אינו אריג אלא סס של זהב ברוחב ב' אצבעות, וכ' בעל הטורים ר"פ תצוה (לעיל כת, ד') עה"פ 'ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפור ומעיל וכתנות תשבץ

ויעשו את ציץ נזק הקדש זהב טהור וגו' (ל"ט, ה')

נשאלתי ע"י ח"א מדוע שינה הכתוב כאן לכתוב 'ציץ נזק הקדש' ואילו בפר' תצוה נאמר רק שם 'ציץ'.

המצנפת ואבנט, ולא נזכרו המכנסים והציץ, וז"ל שם: ואלה הבגדים, ולא הזכיר מכנסים שלא היו לכבוד ולתפארת, ולא הזכיר ציץ לפי שלא היה מין בגד עכ"ל, ור"ל דלשון הציץ על עשיית המכנסים נכתב בסוף הפרשה שם (פס' מב) 'ועשה להם מכנסים בד לכסות בשר ערוה' וגו', ולכן לא נזכרו בתחילה למנוחתם עם כל הבגדים שנא' עליהם (פס' ג) 'ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת', אבל המכנסים נעשו לא נעשו 'לכבוד ולתפארת' אלא 'לכסות בשר ערוה', ואמנם הציץ ודאי נעשה לכבוד ולתפארת, ומעם שלא זכרו הכתוב בתוך 'אלה הבגדים' אף שציצו עשייתו נזכר בתמשך אותה הפרשה 'ועשית ציץ זהב טהור', לפי שלא היה מין בגד. ועדיין דברי בעה"ט צריכים ביאור, דבאמת גם הציץ נמנה אח"כ בתוך הבגדים (שם כט, ה-ו) 'ולקחת את הבגדים וגו' ונתת את נור הקדש על

המצנפת' ופירש"י שם 'נור הקדש - זה הציץ', וגו' לאכן הציץ מעיקרו אינו מין בגד, אבל בשעה שמשמש את הכה"ג כ'נור', הרי"ז מחשיבו ל'בגד' לימנות עם בגדי כהונה ולא מצד גופו אלא מצד ה'נור' שבו, ולכן בשעת הציצו על העשי' (בפר' תצוה) עדיין לא היה לו שם בגד ונקרא רק בשם 'ציץ' ולכן לא נזכר ב'אלה הבגדים', ובעת הציצו על הלבישה כבר הוחשב להיות מבגדי קדש אשר לאהרן ולא נזכר שם כלל לשון 'ציץ' אלא נקרא בשם 'נור הקדש', אמנם פרשיות 'ויקהל' ו'פקודי' נכתבו אחר ז' ימי המילואים והקמת המשכן, והן סיפור הדברים על מהלך תרומת המשכן ועשייתו והקמתו וכבר נתחננו אהרן ובניו, לכן בפרשת העשי' נכתבו ב' הלשונות 'ציץ נור הקדש' (ומצינו נפ"מ בלבישת הכה"ג גם לענין דין ריצו ציץ, ואפי' לר"ש יומא ז' ב' דגם באינו על מצחו מרצה, אבל ודאי בתחילה קודם שלבשו אהרן לא כיפר).

התאחדות הלבבות בהקמת המשכן

וגו' שתשרה שכינה במעשה ידיכם. והנה בפ' ספורנו (תת"י פקודי) האריך לבאר הפסוקים שבאו להודיע המעם שלא נפסדו המשכן וכליו כמאחז"ל (יומא עב א') 'עצי שטים עומדים' שעומדים לעד ולעולמי עולמים, ומכל המלאכה שעשו בצלאל ואהליאב לא נפל דבר ביד האויבים משה"כ מקדש שלמה יכליו נלקחו לבבל ע"י נבוכדנאצר וגם הוצרכו בכל פעם לחזק את ביד הבית כמו שקורין בהפסדת שקלים, לפי שנעשה ע"י עובדי מלאכה שבאו מצור וצידון, ואמנם לא מנע זה שתשרה בו שכינה, אבל נגרע בו מה שנפסדו חלקיו כדרך כל בנין ועוד נפל בסוף ביד אויבים, אבל המשכן נעשה רק ע"י בצלאל ואהליאב וכל חכמי לב וכו', וע"כ שרתה שכינה במעשה ידיהם לעולם.

אמנם להנ"ל נראה להוסיף עוד מעלה גדולה שהי' במשכן שלא היה במקדש שלמה, מה שנעשה בנדבת הלב של כ"א מ'ישראל להביא מאשר נמצא איתו, ועי"ז נתאחדו כל הלבבות בהקמתו, עד שעלה בידם להשלים הכל באחדות והרמוניה נפלאה כהנ"ל, והי' ענין זה יסוד חזק להעמידו לעד.

קבל אשר צוה ד' את משה בן עשו בני ישראל את קל העבודה, וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ד' בן עשו ויכרך אתם משה (ל"ט, מ"ב - מ"ג)

כבר עמדו על מראית כפל הפס' שחוזר על אותו המכוון בשינוי לשון 'עו' רמב"ן, ובספורנו על לשון הכתוב 'כן עשו בני ישראל: כן עשו - באותו הסדר עצמו עשו האומנים בעשייתם ומביאי המשכן בהבאתם עכ"ל, ולכאן כוונתו שפס' ראשון נאמר על עבודת המביאים ופס' השני על מלאכת האומנים, ונשתבחו בזה משום שהכל נעשה ע"י אנשים רבים מכל שבטי ישראל וכמעט מן המניעה שהכל יהא נעשה בסדר נכון.

'ומעתה י"ל בד"א שבפס' מ"ב 'ככל אשר צוה ה' את משה בן עשו בני ישראל את כל העבודה' מודבר על עצם העבודה הנצרכת, שהכל נעשה בציוויו ובפיקוחו של משה כפי ציווי ה', אך פס' מ"ג מושב את אופן העבודה, שהכל נעשה בהרמוניה וסדר נפלא, וזו מעלה נוספת מעבר לעצם העשי' בציוויו של משה, ולכן לא נאמר 'צוה ה' את משה' אלא 'וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה השם', ועי"ז היתה שמחה מיוחדת אצל משה שהי' יכול לברכם ויהי נועם ה"א עלינו

'כת מעשיו הגיד לעמו' (לפר' החודש)

לסטים אתם וכו' ואלא יסברו כלל ישראל ג"כ שלססיות היא זו ושע"כ אינם יכולים לקיים את התורה, והיינו דכ"ת מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים' הוא הקדמה לקיום מצות קידוש החודש.

'באמת נראה, שכל עיקר מצוה זו 'החדש הזה לכם ראש חדשים' סותרת את טענת אומות העולם 'לסטים אתם שכבשתם ארצות ז' עמים', כי במצוה זו מסר הקב"ה את סדר הזמנים של כל העולם לידי ישראל, עד שלמדו חז"ל במס' ראש השנה (כה א') מהפס' (ויקרא כג) 'אשר תקראו אותם' קרי ב' 'תקראו אתם - אפי' שזגגן אפי' מוידין', 'אתו'ל בירושלמי (נדרים פ"ו ה"ה) על קרא דתהלים (קפיטל נ"ז) 'אקרא לאלקים עליון לא-ל גומר עלי - בת ג"ש ויום א' נמלכו ב"ד לעברו בתולין חוזרין ואם לאו אינן חוזרין', הנה מסר הקב"ה זמני העולם וטבעו לידי בני ישראל, ונמצא שכל דיירי ארעא יושבים בעולם השייך לכלל ישראל, והרי"ז דומה לבעה"ב עשיר שיש לו פלטרין גדול 'נסע למדינה רחוקה וברוב חסדו וטובו פתח שערי הבירה להכנסת אורחים וכדו', והנה ביום שובו לביתו לא מצא מקום מנוחה לעצמו בכל הפלטרין שלו עד שהוכרח לפנות א' מהדיירים שבעזותו בחר לתפוס ולהחזיק דווקא בחדר משכיתו של הבעה"ב עצמו, האם שייך טענת לסטים ע"ז. ועוד יתר על כן, כל קיומו של עולם רק בזכות ישראל הלומדים תורה, וכדחז"ל (נדרים לב א') גדולה תורה שאלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ.

'אמנם תשובות אלו לא יבינו אומות העולם, ואף אלו עמי הארץ מכלל ישראל שאינם יודעים סוד כוח התורה, ולהם ניתנה התשובה הפשוטה 'בראשית ברא אלקים' הוא בראה ונתנה לאשר ישרה בעיניו.

ברש"י ר"פ בראשית, א"ר יצחק לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מ'החדש הזה לכם' שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום (תהלים קיא) 'כת מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים' שאם יאמרו אומות העולם ל'ישראל: 'לסטים אתם שכבשתם ארצות ז' גויים', הם אומרים להם: 'כל הארץ של הקב"ה, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו' עכ"ל. ושמעתי בביאור הדברים מפי אבי מו"ר זצ"ל, ההנה כשאומות העולם יטענו שאנו ליסטים שכבשנו ארצות ז' אומות, הרי הם אינם מאמינים בתורה ואיזה תשובה היא עבורם, ולכך ביאר להתשובה היא לא עבורם אלא להתשובה היא עבורנו, דכשישראל יכנסו לא"י ויכבשו ארצות ז' אומות ויטענו אומות העולם שאנו ליסטים, הרי יתכן שיהי' א' מכלל ישראל שדברים אלו יכנסו בלבו ויתחיל להרהר אולי יש איזו טענה בדבריהם, לכן נתנה לנו התורה מיד תשובה בראשית דבריה 'ברצונו נתנה להם וברצונו נתנה לנו' ודפת"ת. והנה מד' רבי יצחק נראה שאומות העולם טוענים ביחוד 'לסטים אתם' כלפי מצוה זו של קידוש החודש, ונל"פ למ"ש הרמב"ם בסה"מ (מ"ע קנ) שמצות קידוש החודש וקביעת המועדות תלו' בא"י ואילו הי' מתבטל באיזה זמן ישוב יהודי מא"י היו מתבטלים המועדות ות"ו הי' נמחה האומה עי"ש בדבריו, וביאר דבריו בתשו' תתם סופר (ס' רלד), ועפי"ז י"ל דבאמת כל עיקר טענת אומות העולם מכוננת כיון שמצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל היא 'החדש הזה לכם', ובאמת א"א לנו לקיימה אם א"י היא גזולה בידנו, משה"ה הוכרח להקדים 'בראשית ברא אלקים' להסביר נתינת א"י לישראל שלא יאמרו אומות העולם

מכבית הדבד

ממזן ראש לראשי הישיבות רבינו הגרב"ד פוברסקי שליט"א

בד בבד | על התורה

איזו ברכה שייכת על המשכן

וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אתם משה. (ל"ט מ"ג)

רש"י פירש: אמר להם יהי רצון שתכרה טכיה במעשה ידיכם. וצריך ביאור מה שייד ברכה על זה, דענין ברכה בפשוטו הוא לברך על תוספת מעלה ודבר שאינו מושלם עדיין, אבל המושכן הרי כל הוויותו להכראת השכינה נעשה, ומה מקום לברכה על זה.

והביאור בזה שאין המשכן בנין גשמי אלא בנין רוחני ובביהמ"ק מצינו שאמר הקב"ה לשלמה אחרי שכבר היה הבית בנין (מלכים א' ו') הבית הזה אשר אתה בונה אם תלך בדרכי דוד אביו וכו' וכבר נתבאר שאף שאת בניין האבנים כבר בנה, מכל מקום את ביהמ"ק אי אפשר להפסיק לבנות, ולעולם הוא במוצב כל "אתה בונה" וצריך לבנותו על ידי מעשים טובים, וגם המושכן הרי בנין רוחני הוא שכתבה ללא הפסק ובידכם משה שיזכו תמיד להתמיד בנייתו ללא הפסק, וכבר נתבאר שהמושכן הוא כעולם קטן וכמו שהקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, כך ישראל מחדשים קיומו של המשכן בכל רגע מחדש.

בכל הדורות היו לצים שהעניז פניהם בגדולי ישראל

את האלף שבע המאות וחמשה שבעים עשה ויום לעמודים. (ל"ח כ"ח)
הנה בניית המשכן החלה אחר יום הכיפורים, ובנאוהו גם בחג הסוכות, שציווי ימים טובים חל רק אחר שהוקם המושכן, והשלמה בנייתו בכסלו, עמוד כך מקופל עד ראש חודש ניסן שהקימוהו בו, והיו מתלוצצים הלצים מומשה שלא תשרה שכינה במעשה ידיו, (עין שמות רבה ל"ב ב' ובתנחומא סי' י"א) ודואים אנו שכבר בכל הדורות היו לצים שהעניז פניהם בגדולי ישראל ואפילו נגד משה העניז להתלוצץ, ותמיד מתפלא אני איך עמד משה בזה, וגם איתא בחז"ל בפרשה (תנחומא ז' וע"ע שמות רבה ל"א ו') אמר משה יודע אני שישאל רוגזים הם הריני עושה להם חשבון מכל מלאכת המושכן התחיל לעשות חשבון עמהם וכו' שכח אלף ושבע מאות וחמשה שבעים שקל כעשה מהן ויו לעמודין ולא היו נראין, התחיל עומד תמה אומר עכשיו ימצאו ידיהם כל ישראל עלי לומר שאני נטלתי אותם, והוא חוזר לבוא על כל מלאכה ומלאכה, מיד האיר הקב"ה את עיניו ותלה עיניו דאה שהיו עשויין ווין לעמודים התחיל להטיב להם בקול רם ואת האלף שבע המאות וחמשה ושבעים עשה ויום לעמודים באותה שעה נתפייסו ישראל וכו' ע"כ.

בבד מרבים

מזן הגרש"ז אירבער זצ"ל – גלב"ע כ' אדר א' תשנ"ה

בהיתרא זה, ושנתי בליבי את הדבר, ובירתי כל העת מתי יתחתן אותו בחור, ולמרות שכלל לא הזמין אותי לחתונתו, הגעתי כדי לערוך בעצמי את הקידושין שלא יהיה לדורות שום חשש ופקוק, לכן אני מובקש מנחם תן לי לערוך בעצמי את החופה והקידושין. וכשסיים רבינו שליט"א את המעשה הנורא הזה הפסתי בדמעות, תאמרו לי אתם זה אדם או מלאך?

אם כן אף ואשוב לאחר מכן!

אידע פעם שהגיע מזן הגרש"ז זצ"ל להסתתף בחופה של תלמיד ישיבת פוניב' וכשהבחין בו ראש הישיבה מזן רבי ברוך דב פוברסקי, פנה אליו ביקשו שיסדר הוא את הקידושין, נעה רבינו ואמר שחלילה לו לעשות זאת, שכן התלמיד כיבד את רבו וכי צריך להיות. הגרב"ד הגיב שאינו רואה בדעתו נציאות כזו שרבינו נוכח והוא יסדר קדושין, נעה רבינו ואמר, אם כן אלך ואשוב לאחר מכן! (נזכר הגאון רבי עובדיה שטחא יעבץ בעל "שמועה טובה" - מיתוך הספר הפלא גאון ישראל)

בשטח אירוסין של אחד מנושפחת מזן הגרש"ז זצ"ל ביקשו את רבינו שליט"א לדבר, ואמר מזן הגרש"ז זצ"ל לרבינו שליט"א שלא יטבח לדבר שבח החתן עצמו, ולא רק על המשפחה.

לכל יהודי יש בח הברכה

איתא בגמ' (מגילה טו) "אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך" ביאר מזן הגרב"ז זצ"ל בשם הנצי"ב שהכוונה בהדיוט הוא לגוי המוכר, אפילו בברכתו אל תזלזל, אבל ישראל המוכר לא מיקרי ברכת הדיוט ובפרט שהרי נלמד (שם) מנאבינלך.

ניספר רבי מאיר הרשקוביץ, נכסתי לחתונת נכדתי מו"ר הגאון רבי דוד פוברסקי ונגשתי אליו וברכתינו לנז"ט וביקשתי את ברכתו. לינינו ישב

כשברבינו לדבר אודות מזן הגרש"ז אירבער זצ"ל ניספר רבינו שליט"א מעשה המלמד על גדול מידותיו וטהרת נפשו, פעם אחת הזדמנתי לחופה של בחור מהישיבה שכיבדני בסידור קידושין, ולהפתעתי בעת כערכת את הכתובה וקניניה לפי החופה נכנס מזן הגרש"ז אירבער לאולם, פניתי לחתן ואמרתי לו, אם ידעת שהגרש"ז יגיע, מדוע כיבדת אותי? וכי יעלה על דעתך שאעמוד על ידו ואסדר לך קידושין? אמר לי החתן לא אני הזמנתי אותו כלל, כנראה בא משום חני, אדחכי וכו' התקרב רבי שלמה זלמן ואני קמתי ממוקומי ופניתי אותו להגרש"ז, רבי שלמה זלמן שהרגיש בדבר פקד עלי לסדר חופה וקידושין, וכשניסיתי להתנגד אמר בתוקף - ראש ישיבה עוד מילה אחת ואני חוזר לביתי, עד כאן מעשה זה, חכו זה רק ההקדמה. שוב מעשה היה בבן הישיבה שהיה חשש ליחסין שלו להיות אמן מובי ישראל הגרים בהדור, שיש חשש לטירת יחסם, בהגיעו לגיל שידוכים פנה לרבינו שליט"א בכאב אודות עתידו הלז בערפל. רבינו שליט"א נכנס לעובי הקורה ויגע לברר יחסו והעלה סיף להיתר גנור בעקבות בירור יחסין שערך. לאחר מכן העלה רבינו שליט"א את היתרו על גבי הכתב ושיגרו לשלושת פוסקי הדור מזן הגרש"ז אירבער זצ"ל, מזן הגרש"ש אלישיב זצ"ל ומזן הגרש"ש ואזנר זצ"ל ושלוחתם הסכימו עמו, וכך נסללה דרכו של הבחור להקים שם בישראל.

והיה היום ובא הבחור בקשרי שידוכין, וטרם ניסאווי עלה להזמין את רבינו שליט"א לערוך את חופתו, ורבינו נעה ועלה לירושלים לערוך את הקידושין, ישב רבינו שליט"א בשולחן הכבוד עם החתן והמחותנים ולפתע נכנס מזן רבי שלמה זלמן לאולם, פנה אלי רבי שלמה זלמן וזכאל אותי האם אתה מוסכים לוותר לי על הסידור קידושין? בוודאי שהסכמתי, ולעצמי השתוממתי מאוד, רבי שלמה זלמן שראה הרבין את שהרגשתי פנה אלי והסביר לי, ראה, אתה פנית אלי בענין היתרו של חתן דני, ואין לי כל ספק

רבינו הגרש"ז והגר"ד לקח את ידי הושיטו קצת לינינו להגרש"ז ואמר לי: עהר גיט ברכית. מענה הגרש"ז להגר"ד יאמר: איהר מיינט מאכן קל יחומר פון א ביסת הדיוט (האם אתם מותכונים לעשות ק"ו מבורכת הדיוט). עמד שם בנו ראש הישיבה הגר"ד, והעיר, שטעתי מושמכם שהדיוט היינו גוי, הניחן רבינו ואמר, אמת נכון הדבר. והסביר באידיש. ופעם אמר לתלמידים, גם אם אדם פשוט ביותר מבורר אותכם לפי מישגיו יאומר: תהיה בריא, אל תזלזל, אלא תזדורז ותענו מיד, אמן. (מפי רבי דוד הכהן מווינק, רב קהילת תורה יתפלה בקרית ספר - מתוך הספר הנפלא גאון ישראל)

"דרוש וקבל שכר"

באחת ממגילות איה"ב ארע טיילדי תאומות מחוברות והיה החיבור בלבבות, כך שלאחת מהם היה לב שלם והיה מחובר לו חצי לב של אחותה, ולא הייתה להם אפשרות לחיות באופן זה כלל, יאמרו הרופאים שיט תקוה להצלת חיי האחות עם הלב השלם, ע"י שיתכנו ממנה את אחותה בעלת חצי הלב, ונשאלה שאלה בביהמ"ד אי שרי למיעבד הכי ולעשות הריגה בידים ע"מ להציל את השניה. הגאון רבי משה פיינשטיין שלפתחו הגיעה

השאלה התלבט מאוד והסתגר בביתו כעשרה ימים ולבסוף הורה להיתר מדין רידף, שהרי ע"י שהיתה מחוברת וינתק מדם ליבה של אחותה הרי היא בגדר רודף ימיתר לכתחילה להריגה.

מתוך הגרש"ז הסביר אז שהגרמ"פ הסתפק האם יש לדון את האחות עם חצי הלב כנפש שאינה גמורה כיון שכל חייתה רק ע"י אחותה והרי הוא כעיבור שמויתר להרגו כיון דאיני נפש גמורה. והכרעתי היתה דאיני נפש גמורה שהרי אף דמשמיא קא רדפו ליה, כבר הסביר הגר"ח סאלאוויצקי בהל' ריצח ושמירת נפש (פ"א ה"ט) שסבירא זו מועילה רק להפקיע חיוב דרידף, אבל העובר דלאו נפש גמור הוא, ידי בדין הצלת הגידף עצמו להרגו. הרי רידף הגם דמשמיא רדפו ליה, ובעלת חצי הלב לא נחשבת בעלת נפש גמור ודינה כדין עובר דדין רודף לה. למרות הסבירא דמשמיא קידפו לה. הוסיף רבינו שליט"א יאמר שיש להתבונן לשם מה ברא הקב"ה כזאת בריאה, הרי לאחר הניתוח הייתה בעלת הלב השלם רק כמה ימים בודדים ומתה מזיהום, אלא כל המטרה היתה כדי שיתן הגידם"פ דעתו על אופן זה ובעין "דרוש וקבל שכר". (בד קדש ח"ד סי' נד).

קטעים מתוך הספר רבינו שליט"א – נדפס בקובץ ישורון טז –

בטל זיו ההבמה

מורי ורבותי, ההאספני כאן כילנו לבבית ולהספיד את רבי שלמה זלמן זכר צדיק לברכה שהיה הבית מדרש של בני ירושלים, ולא זה בלבד אלא בית גדול בית שמגדלין בו תורה ומגדלין בו תפלה, שהזכירו את שבחי של הקב"ה,

וענין בית גדול כילל גם בית שיש בו תלמיד חכם שעליו אמרו איהו ת"ח כל ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום שזה התנאי הראשון להקרא תלמיד חכם, וכאותן הדברים היה לנו גם עתה דוגמא כזו ומרגלית כזו שנתקיים בו כל זה וביתו היה בית גדול.

בשעה שמוספדים את רבי שלמה זלמן צ"ל שכל כך הרבה תורה ריבה בעולם, יפרט במוצות השבת כדי שייכלו לקיים הלכות שבת כמצותה בשלימותה, וריב כחה להשפיע על כל כלי ישראל, באדם כזה ראוי לכל בית ישראל לכמות את השיריפה אשר שרף

כתיב האמת והשלום אהבו. מדות השלימות ימדת האמת, שלימות של אמת, שלימות במדות השלום של אהרן הכהן שזכה להיות אהיב שלום ורודף שלום, והנה איתא בחז"ל מפני מה זכה אהרן הכהן שכתוב עליו ויבכו אותו כל בית ישראל מה שלא נאמר במשה רבינו ועי"ש ברש"י מפני שהיה אהיב שלום ורידף שלום, מדה זו מקיפה את כולם אנשים נשים וטף. רבי שלמה זלמן צ"ל זכה להיות כזו מפני שהקיף את כל הציבור במהרה זו של אהיב שלום ורודף שלום.

יכמו כן אי' בתוספתא דטוטה (פ"א) גבי שמיאל ייכפדי לו כל ישראל ויקברוהו ברומה בעירו וכי אי' אבי יודעין שהרומה בעירו אלא מלמד שספדו לו כל ישראל בדרך שספדוהו ברומה והיונו שהיה זה כפי אחד גדול יוספד אחד גדול שהקיף את כל הציבור כאחד.

וצדיקים שזיכים שכל ימיהם הגוף להם כבגדי כהונה שנטשמים את הנשמה, כמ"ב זה קיים בשעה שהגוף נפרד מהנשמה. כדאי' בחז"ל ששני דברים קדושתן לעילם בגדי כהונה יתרומוהו דשן, שבגדי כהונה נגזזין וקדושתן קדישת עליהם, דהנה כתיב וחי עוד לצנח לא יהיה השחת כי יראה חכמים ימותו וגו' יראה לפרש עפ"י מה דאי' בשלהי כתיבות מאי דהוה באשכבתיה דרבי מוזמן לחיי עוה"ב, והוה כי יראה חכמים ימותו, כי צריכים להתבונן בענין מיתת צדיקים, וכשנמצאים בשעת פרידת גוף של צדיק מהנשמה שזה מדרגת בגדי כהונה שנגזזין לעילם, וכשנלמדים מזה מתחברים לנשמה ואז זה מכפ"ר כבגדי כהונה.

יחשבינו לפרש במה שהארץ המדרש סוף פ"י ברכה בענין פטירת משה רבינו איך שלא רצה להסתלק מזה העולם והקב"ה הבטיחו שיעלה עד כסא הכבוד אצל מקום שכריכים

ותרפים וכו' שלבאורה תמוה מה היו צריכים לגופו של משה ימפני מה משה רבינו כל כך סרב לזה ורצה להטאר דוקא בזה העולם, אלא הענין היא מפני שיפה שעה אחת בתשובה ומועשים טובים בעוה"ב מכל חיי העוה"ב, שאם זה נאמר גם לאיש פשוט ששומר תורה ומצוות שטוב לו להיות כאן על אף ששם התכלית, כ"ש באדם גדול, וכחמשת בהגר"א קודם הסתלקותו שהגביר צדיקותו, וק"י במשה רבינו, ומצינו במדרש שנטשתי של משה מושבת את גופו של משה והענין נראה שבעצם משה רבינו כבר שכב מונה בגופו ללא ההכרה הבוררה בזה העולם, והקב"ה דיבר לנשמה את כל מה שדיבר, רק הנשמה אמרה לו שמוסרבת להפרד מן גוף כזה קדוש ששמש אותה כל כך עד שנעשה עמה אחד, שנטשם זה לבד כדאי להשאר בעוה"ב, ועיקר החדוש הוא ברצון הנשמה לשכון בגופו של משה.

המשגיח צ"ל ממיר פירש מה דאי' על כרחך אתה נוצר ועל כרחך אתה מת, היינו שבעצם הנשמה יתגוף הם שני הפכים כמי אש ומים, וכשהנשמה יורדת לעולם השפל בעצם קשה לה מאוד להתחזק מעמד, ואם כן מה

טענה יש על האדם שמונת על כרחו בתוך חגוף, וזה על כרחך אתה ניצר, וככל כמה שמגדיל נתיים יותר שימאים זה לזה, ויחידים אלי שזיכים שיש ב"י הגוף לנשמה שלום ואחדות גמורה שהכל נהפך לגשמה, וכשמגיע יום הפטירה וכמו פטירת משה רבינו שהנשמה רוצה לצאת מן הגוף למקומה הראוי לה אז על כרחך אתה מת צריך להפרד, ולאו כל אדם זוכה לכך, ולזה צריכים מודת אהרן אוהב שלום ורידף שלום כי האדם השלם זוכה לעשות שלום בעצמו במלחמה הגדולה, הכולחמה הנצחית שכל אדם צריך לעבור מזה העולם, ובכח השלום נהיה חסיבה אחת בעולם, וזהו מיתת צדיקים, ומי שזוכה לכי יראה חכמים ימותו הוא שייך לצנח לעוה"ב ילכן הוא מזימן לעוה"ב.

ומי שזכה שמוקטנתי עד זקנותו היה רק עמל בתורה זה היסוד של היום שחביב עליי כמעמד הר סיני, יכר מתקיים הגדיל תורה והבית גדול שמגדלין בו תורה, וע"ז כל בית ישראל יביי את השייפה, כי בטעה כזו צריכים להתבונן מה היה לנו, ואם אחד מן החבורה שמת ידאנו כל החבורה בודאי בשעה כיו צריכים להתבונן כמה גורל הצער, צריכים להתעורר, והוה הריקון הגדול לצדיק בגן עדן, כי יש שהצדיק אבד יאין איש שם על לב אבל כשאיש שם על לב יוצא מזה קידוש שם שמים שנוכר שבחו של הקב"ה ע"י הבית גדול של רבינו ר' שלמה זלמן צ"ל.

ואפשר להתנשך למיתני שבחו של הקב"ה ע"י מה שהשאר בנינו גדולי תורה, מה דענו בחיים אף הוא בחיים, התלכס בדרכיו ימשיכים דרכי, וכילי יחד צריכים להתחזק, ויה"י שנזכה כולנו למוחה ה' דמעה מעל כל פנים וחיפת עמו יסיר אמן.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת פקודי - החורש תשפ"ה

התורה והעונה שלובות יחדיו

כתוב בפרשה (שמות לח כא), 'אלה פקודי המשכן משכן העדות, אשר פוקד על פי משה'. ואיתא בחז"ל (סו"ה נא ו), שמאחר והיו ליצני הדור מרננים על משה רבינו שנטל לעצמו ממלאכת המשכן, לפיכך עשה עמהם חשבון על הכל. ולכאורה זה דבר פלא, כיצד יתכן שדור המדבר דור דעה חשוך במשה רבינו שגב לעצמו מתורת המשכן, הרי דבר כזה אין בו הגיון כלל.

וכדי לבוא לביאור הענין יש להקדים את דברי הגמרא במסכת ערכין (נ"ג), 'תניא א"ר אלעזר בן פרטא, בא וראה כמה גדול כח של לשון הרע, מנלן ממרגלים, ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים כך, המוציא שם רע על חבירו על אחת כמה וכמה'. ויש להבין, מדוע אכן אסור לדבר לשון הרע על עצים ואבנים, הרי הם אינם מורגישים בזה כלל.

והנה כתב החפץ חיים (ח"ל לשה"ה כלל ג אות ו), שאיסור דיבור לשון הרע הוא אף באופן שלא הגיע על ידי דיבורו שום נזק לזה שדיבר עליו, וכגון שלא קיבלו השומעים את דבריו, וכיוצא בזה. ואפילו אם משער מתחילה שלא יבוא לו שום רעה מדיבורו, מכל מקום אסור לו לספר בגנותו. 'ובבאר מים חיים' שם (סק"ה) הביא בענין זה את דברי רבינו יונה בשערי תשובה (ש"ה רס"ה), שבסיפור לשון הרע יש שתי דעות, האחת, שגורם נזק ובושת לחבית, והשנית, שחפץ להרשיע את חבירו ושמו לא ידור. וכתב על כך הח"ה שם, שבאופן שיוזע שלא יגיע לחבירו שום נזק מדיבורו אזי אכן אין את החלק הראשון, אבל מכל מקום עדיין יש את החלק השני.

ומבואר מוכן שיש עיון לשון הרע בעצם הדבר שנתנה מחסרון של אדם אחר, ואיסור זה הוא לא רק כלפי אדם, אלא אף כשמדובר על חפץ ומזלזל בו. ויסוד החטא בזה הוא גאווה, שמתנחל גאוותו מדבר על אחרים ומזלזל בהם.

וכשאדם נכשל בגאווה ומתרגל לזלזל בכל דבר, ממילא הוא נכשל גם בליצנות, ומזלזל אף בדברים החשובים ביותר, וזה ביאור דברי המדרש שליצני הדור חשדו במשה, שכן על ידי ליצנות הבאה מגאווה חלזול בכל דבר, רק כך אפשר היה להעלות על הדעת אפילו דבר כל כך מופקע.

ולאידך גיסא, רואים בפרשה את גודל מעלת העונה, שמישה רבינו כלל לא הקפיד על בני ישראל, אלא אדרבה, טרח לעשות להם חשבון כדי שלא יחשדוהו. וכעין זה מצינו בפרשת בעלותך, שמישה רבינו לא הקפיד על מרים ואהרן הכהן שדיברו עליו לשון הרע, כדאיתא בספרי שם (פיסקא ק"ה ואמרו), 'ו' נתן אומר אף בפניו של משה דיברו בו, אלא שכבש משה על הדבר'. וכן כתב בחובות הלבבות (שער הביעור פרק י'), שמישה רבינו מחל לאהרון ולמרים. והביא שם את המעשה הידוע על אחד מן החסידים, שעבר על נבלת כלב מוסרחת מאד, ואמרו לו תלמידיו 'כמה מוסרחת נבלה זאת'.

אמר להם 'כמה לבנות שיניה'. ונתחרטו על שסיפרו בגנותה. ומבואר מוכן שמי שהוא אינו מקפיד על אף אחד, כיון שהוא מעריך ומכבד כל אחד, ומוצא את הטוב שיש אפילו בדברים הפחותים ביותר, להיפך מבעל הגאווה שמתרגל לזלזל בכל דבר ואפילו בדברים החשובים ביותר, ובאנשים הגדולים ביותר.

אמנם השאלה היא כיצד זוכים לעונה. והנה כתב החזון איש בספרו אמונה ובטחון, 'ובהתווסף בו חכמה יוזלו בעיני הגורמים הזוללים לכבוד מדומה ולכעס ולשארי התאוות, כי החכמה תחיה בעליה לחיים של אורה, לחיים של חוממות הנפש, לחיים שמימיים, ועזיבתו השפלים תולדה מחוייבת מקיץ החכמה'. ומבואר שם בדבריו, שע"כ כח התורה זוכים לעונה. אלא שעדיין צריך להבין כיצד זוכים לעונה מזה התורה.

אכן הביאור בזה הוא כמאמר ריש לקיש במסכת שבת (פ"ג), 'אין דברי תורה מותקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל'. וכן איתא במדרש תנחומא (נח סי' ג'), 'לא תימצא תורה שבעל פה אצל מי שיבקש עונג העולם תאוה וכבוד וגדולה בעולם הזה, אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר (במדבר י"ד) זאת התורה אדם כי ימות באהל. וכך דרכה של תורה, פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל'. ומוסיף עוד המדרש לבאר את חשיבות התורה שבעל פה 'לפי שלא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא על התורה שבעל פה, שהיא קשה ללמוד, ויש בה צער גדול, שהיא מושלה לחושך, שנאמר (ישעיה ט"א) העם ההולכים בחשך ראו אור גדול'.

ומבואר, שכדי להצליח בלימוד התורה האדם מחוייב לכבוש את כל תאוותיו ורצונותיו, ולבטל את עצמו לקב"ה לגמרי, ומי שהוא בעל גאווה אינו יכול לותר על תאוותיו, כמו שכתב בחובות הלבבות (שער הביעור פ"ה) 'כי מי שנכנסה בו הגאווה והגדולה, אין העולם וכל אשר בו מספיק לו לכלכלתו, לגובה לבו ובזותו מה שהגיע לחלקו ממנו. וכאשר יהיה נכנע, אין לכפשו אצלו שום מעלה, ומה שמזדמן לו מן העולם הוא מוסתפק בו, למזונותיו ולספקו. וזה ביאורו למנוחת נפשו ומעוט פחדו, יאכל מה שזדמן לו וילבש מה שימצא, וישן באשר ימצא, והמעט מן העולם מספיק לו עם כניעתו. והגאווה, כולו לא ימלא מחסורו עם גובה לבו וגאוותו'.

מצא אם כן, שכאשר אדם מתמסר לתורה הוא זוכה להגיע למעלת העונה בשלמותו! ויש חיוב על כל בן תורה שרוצה לגדול בתורה להתבונן היטב האם הוא מקיים באמת את דברי חז"ל, האם הוא מוסר נפש לתורה, או שהוא לומד רק כשחש לו ואין זה מופריע לקיום רצונותיו ותאוותיו. זכנו ה' להתעלות בתורה ובעונה, ולא לזלזל ח"ו באחרים, לא להיגרר לליצנות, ולא להקפיד על אף אחד, אמן.

הוראת שעה

האם נכון להרגיש רגשי אשמה

[מתוך שו"ת עם רבני ארגון 'מנשר']

[להורים לנוער מתמודד] - אדר תשפ"ה

שאלה: מה עושים כשהורים מרגישים אשמים, וסבורים שמה שקרה הוא בגלל שלא נהגו כפי הראוי, הקב"ה הפקיד בידם פיקדון והיו אמורים לשמור עליו יותר טוב, והם פשעו בשמירה, והרגשה הזו נוראה, איך אפשר לסבול זאת.

מרן רה"י: אמנם יתכן שהרבה פעמים יש איזו פשיעה של ההורים, אבל זה בעיקר בענינים שרוב בני האדם אינם שמים ליבם לזה. הרי בדרך כלל לא מדובר שההורים עשו דברים שכולם מבינים שהיו אמורים לנהוג אחרת, אלא שעשו כפי מנהג העולם, שלפעמים כוונים על יד, לפעמים צועקים, ואמנם לפעמים עושים אחרת ממה שהיה ראוי, אבל זה לא משהו חריג, אלא כך נוהגים כולם, שלא חושבים מראש מה יכול לקרות. תז"ל אומרים (תמיד לב) 'איזהו חכם, הרואה את הנולד', דהיינו שצריך להיות חכם גדול כדי לדעת מה שיכול לצאת מכל מעשה. ולכן, למעשה אדם צריך בעיקר לחשוב על מכאן ולהבא כיצד לתקן את מה ששייך, אבל לא להרגיש תיסכול ולהסתובב במתשבה 'אוי ואבוי מה עשיתי', שכן הוא עשה דבר שרוב האנשים עושים כך. כאשר אדם יודע זאת יותר קל לו להמשיך להתמודד, אפילו אם לא נהג לגמרי כראוי. אמנם צריך לעשות תשובה מעתה, ולהשתדל לחשוב מראש מה יהיו תוצאות מעשיו.

שאלה: כיצד יעשה תשובה בזה?

מרן רה"י: יקבל על עצמו להתרגל לחשוב בכל פעולותיו ודבריו, בין כשמדבר לאתרים ובין לילדיו, מה יהיו התוצאות של הפעולה או הדיבור. ודבר זה בעצמו יגרום לו לתחושה טובה יותר, כשידע שמצב זה לימוד אותו משהו, וגרם לו להשתנות ולנהוג אחרת. והרי זה כמי שלא נזהר לשמור על בריאותו, כי כולם לא נוהרים, וקרה לו איזה מקרה חולי, שמעתה הוא לומד שעליו ליזהר להשגיח יותר על בריאותו.

[אמנם לפעמים יש בעיה לשפר את ההנהגה, כגון באופן שהאב והאם היו חלוקים ביניהם מאז ומעולם מה הוא האופן הנכון בחינוך הילדים, ואחד מהם טעה, וטענתו הביאה לתוצאות קשות, אך הוא מסרב להודות בטעותו, ובאופן כזה אכן יש שאלה קשה כיצד צריך השגיח לנהוג מעתה, אבל זו כבר שאלה בענייני שלום בית].

[השו"ת המלא יתפרסם בעז"ה בגליון הבא]

חיוב הסיבה בקרבן פסח

[דהיינו שהוא מונה ה' קושיות. וכתב שם הרמב"ם, שבזמן הזה אין מקשים את שאלת 'הלילה הזה כולו צלי', מאחר ואין לנו קרבן פסח, ונמצא שנותרו רק ד' קושיות]. ומבואר מדבריו, שאף בזמן שהיו מקריבים קרבן פסח היה חיוב הסיבה.

כשיבנה המקדש יהיה חיוב הסיבה במצה ולא בפסח

והנראה בזה, שאכן יתכן לומר שבזמן בית המקדש שהיה קרבן פסח עדיין לא נתקן חיוב הסיבה, ולפיכך לא נזכרה במשנה קושיית 'הלילה הזה כולו צלי', רק לאחר שנתבטל קרבן פסח תקנו חכמים דין הסיבה. ומה שהביא הרמב"ם בספרו [הנוהג אף בזמן המקדש] קושיא זו, היינו משום שגם לעתיד לבוא כשיבנה בית המקדש ויהיה קרבן פסח תישאר תקנת חיוב הסיבה, שאף על פי שבזמן המקדש לא היה צורך לתקן הסיבה, מכל מקום אחר שכבר נתקן חיוב זה הוא לא יתבטל לעתיד לבוא. אמנם, חיוב הסיבה כשיבנה המקדש יהיה נזהג רק לגבי אכילת מצה, ולא לענין קרבן פסח. ולפיכך הזכיר הרמב"ם חיוב הסבה רק לגבי מצה וד' כוסות, ולא לגבי הפסח, וכמו שנתבאר. וטעם הדבר שלעתיד לבוא לא יהיה חיוב הסבה באכילת קרבן פסח, לפי שקרבן פסח היה בחיפזון, יעור שהוא זכר להצלה שפסח הקב"ה על ישראל, ולא זכר לגאולה, ולפיכך אין שייך בו דין הסבה.

אמנם הרמב"ם (סי' תע"א סק"א) כתב בפשיטות, שהטעם שצריך הסיבה בכורך הוא משום שבזמן המקדש היה נאכל עם הפסח, שהוא צריך הסיבה, ומבואר מדבריו שיש חיוב הסיבה בקרבן פסח.

מדוע לא נזכרה במשנה קושיית 'הלילה הזה כולו צלי' מסובין?

והנה המשנה בפסחים (קס"ז) מביאה את ארבעת הקושיות של 'מה נשתנה', ומונה ביניהם את קושיית 'הלילה הזה כולו צלי' [שהיתה נזהגת בזמן אכילת הפסח], ואינה מונה שם את קושיית 'הלילה הזה כולו צלי' [שאנו מוסיפים כיום במקום השאלה הנ"ל]. ולכאורה צריך להבין, מדוע אכן לא מנתה המשנה גם קושיא זו.

ויש שרצו לומר, שתקנת חז"ל להסב בדרך חירות נתקנה רק לאחר שנתבטל קרבן הפסח, אבל בזמן המקדש שהיה קרבן פסח לא היו חייבים להסב כלל, מפני שלא היה צורך לתקן לעשות בדרך חירות, ולפיכך במשנה שעוסקת בזמן המקדש לא הובאה הקושיא של 'כולו צלי' מסובין, ורק לאחר חורבן הבית שתיקנו הסיבה הוסיפו להקשות את קושיית 'הלילה הזה כולו צלי' מסובין.

אלא שיש לדחות ביאור זה, שכן הרמב"ם (חמץ וטעם פ"ח ה"ב) הביא את נוסח ד' הקושיות הנוכרות במשנה, והוסיף עליהם את קושיית 'הלילה הזה כולו צלי' מסובין

שנינו במסכת פסחים (ס"ז): 'ערב פסחים סמוך למנחה, לא יאכל אדם עד שתחשך. אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. ולא יפתחו לו מארבע כוסות של יין, ואפילו מן התמחוי, מבואר במשנה, שכל אדם חייב להסב באכילת מצה דרך חירות. אמנם יש לדון לגבי אכילת קרבן פסח, האם אף בזה יש חיוב הסיבה, או לא, ובגמרא לא הוזכר כלל הדין בזה. וכן הרמב"ם בהלכות חמץ ומצה (פ"ז ה"ח), שהביא את דין חיוב הסיבה, כתב זאת רק לגבי אכילת מצה ושתיית ד' כוסות, ולא הזכיר חיוב זה לגבי אכילת קרבן פסח, אף שהרמב"ם פוסק את הלכותיו גם לזמן המקדש.

שיטות האחרונים בזה

והנה הפרי מגדים (סי' תע"א סק"א) כתב, שלא מצא בדברי הרמב"ם שיהא הפסח צריך הסיבה, ואף לגבי 'כורך' [הנאכל בהסיבה], כתב הרמב"ם (פ"ח ה"ז) שכורך מצה ומרור, ולא הזכיר הפסח עמהם. והוסיף הפמ"ג, שלפי זה לדעת הסוברים שאפיקומן הוא זכר לקרבן פסח, יתכן שאין צריך להסב בשעת אכילתו. ונשאר ביצריך עיון. וכן משמע מביאור הגר"א (שם סק"ד), שהוצרך לבאר מדוע חייבים להסב באכילת אפיקומן לדעת הסוברים שהוא זכר לפסח, ומבואר מדבריו, שמצד חיוב הפסח אין דין הסיבה.

משנת הישיבה

מתוך סדרת ועדי הרכה לאכריס

עבודת התפילה (ח')

עצה לכוונה בתפילה

למשל, אדם שלא כיון בכל התפלה, ופתאום הוא 'מתעורר' בברכת 'שים שלום', אזי הוא מיד חושב לעצמו שהתפילה הזאת כבר 'אבודה', שהרי ממילא הוא כבר לא כיון כמעט בכולה. ההבנה הזו מגיעה מתוך מחשבה שרואה את התפילה כולה כמקשה אחת, אמנם כל אחד מבין שזו טעות, יש לפגוע עתה ברכה אחת, הברכה של 'שים שלום', עכשיו אתה צריך לכונן רק בברכה זו!

וכן מלכתחילה צריך להסתכל בצורה כזו על כל התפילה, ולפני כל ברכה להמתין כמה שניות ולחשוב, 'עכשיו אני הולך להתפלל על ברכת השנים, שיהיה מטר', ואחר כך לומר את הברכה, ולאחר שגומרים את הברכה להתחיל לחשוב על הברכה הבאה, 'תקע בשופר', וכו', כל ברכה היא תפילה בפני עצמה, לא להסתכל שהתפילה היא 'שמונה עשרה' אחד גדול, אלא תשע עשרה ברכות יחידות.

כשאדם יודע מה תוכנה של כל ברכה, ומתכוון קצת לפני כל ברכה על מה הוא הולך לבקש, אזי הרבה יותר קל לו לגשת לתפילה, שכן כאשר יש לפניו רק ברכה אחת שבה צריך לכונן, וזה כבר ביכולתו!

הזכרנו [הובא בשבוע שעבר] שתפילה צריכה להיות כאדם שמדבר עם מישהו, ועם זאת באימה וביראה. ויש להוסיף בזה את דברי המסילת ישרים (פ"ט), אחר שתיאר שיתבונן האדם 'איך הוא בא וגושא וגותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאיתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאוין לו מקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב שומע אליו', הוסיף וכתב, 'ואחר שיקבע זה בדעתו, צריך שיתבונן על רוממותו יתברך, אשר הוא מרומם ונשגב על כל ברכה ותהילה, על כל מיני שלימות שתוכל מתשבתנו לדמות ולהבין, דהיינו, כשמדברים עם המלך צריכים לדעת שמדברים למישהו והוא שומע, אבל אסור לשכוח למי מדברים - למלך מלכי המלכים! שאנחנו וכל אשר לנו תלויים רק בו!

רבים שואלים, מה העצה להצליח לכונן בתפילה? ישנה עצה לזה בשם החפץ חיים. שכן צריך לדעת שחלק גדול ממה שלא מצליחים לכונן בתפילה מגיע מכך שזה נראה משימה ארוכה וקשה, וממילא מוותרים מלכתחילה, ואפילו לא מנסים לכונן כראוי. והעצה לזה, שלא לחשוב שיש לו עכשיו תשע עשרה ברכות שצריך לכונן בהם, אלא לחשוב על כל ברכה בנפרד.

ממדן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת פקודי תשפ"ה

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחו של מרן שליט"א

האם אפשר לקדש אשה במטבע 'ביטקוין'?

הכסף, ואעפ"כ מקודשת בהנאת המחילה, ובענינו היא מקבלת כעת את הכסף, אלא שהכסף לא הגיע ממש לידה וזה כעין מלווה.

אמנם יתכן שגם אם לא אמר לה 'בהנאה זו שאני נותן לך' היא מקודשת, שהנה אמרו בקידושין (דף מז ע"ב) שאם נתן לה מה שאחרים חייבים לו, רבי מאיר אומר מקודשת, וחכמים אומרים אינה מקודשת. וכמה טעמים נאמרו בראשונים לבאר החילוק מדוע כשנתן לה הלוואה אחרים היא מקודשת, ואילו כשמחל לה על הלוואה שהיא חייבת אינה מקודשת.

א. בתוס' (ד"ה לעולם שטר) כתבו, דבמלווה דידה שקנאתו כבר, אינו נותן לה שום דבר חדש שהרי אותם המעות היו שלה קודם הקידושין, אבל כשנתן לה המלווה דאחרים, נותן לה דבר חדש שלא היה בידה קודם, דנהי דאין המלווה בעין, מ"מ זכות הוא לו כאילו היה בעין.

ב. הרשב"א כתב, כיון שהוא מוציא השעבוד מרשותו ומכניסו לרשותה, הו"ל כנותן פדיונה מידו לידה. ולא דמי למלווה שעמה דאין אינו מכניס לרשותה דבר מחודש, ששיעבודה בידה היה.

ג. הר"ן (דף כ"ע"א מדפי הרי"ף) כתב, דבמלווה דידה כיון דלהוצאה ניתנה ה"ל כדידה ולא יחייב לה מיד... אבל כשהוא בא לקדשה במלווה דאחרים, אין דעתה להתקדש בזו אלא בהנאה דאית בה. [והעיר באבני מילואים (סימן כח ס"ק לא) שלשיטת הרמב"ם שגם המקדש בהנאת מחילת מלווה אינה מקודשת, אי אפשר לומר כתיבתו ה"ל כדדידה]

ד. דעת הרמב"ן (מלחמות ב"ק דף יח ע"א מדפי הרי"ף) ע"פ ביאורו של האבני מילואים (שם) שהטעם שהמקדש במלווה אינה מקודשת, משום דהוה דבר שלא בא לעולם ואינו יכול להקנותו דלא היה כסף, ואנן בעינו כסף קידושין משל הנותן, דהיינו שאין מספיק שהיא תקבל אלא צריך שגם הוא יתן, והוא לא נותן לה כרגע כלום. ובקצוה"ח (סימן קכג סק"א) הובא שכן דעת הרשב"א בחידושיו לשבועות דמקדש במלווה אינה מקודשת משום דהוה ליה דבר שלא בא לעולם. ורק אם מקדש בשטר חוב של אחרים, כיון דמקנה לה השטר חוב בכתובה ומסירה, ושטר חוב גופיה מיקרי דבר שלא בא לעולם, הרי היא מקודשת, יעו"ש.

והנה כל זה לשיטת רבי מאיר, אבל לשיטת חכמים הרי אינה מקודשת גם במלווה של אחרים, והטעם לזה אמרו בגמ' (שם דף מז ע"א) שלא סמכה דעתה כיון שהרי גם אם נתן לה את המלווה מכל מקום עדיין יכול למחול, כדאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו חוזר ומחלו מחלו. ויעוין בשו"ע (אה"ע סימן כח ס"ג) ובנושאי כלים שם, שאם אינו יכול למחול, מקודשת.

ולכאורה לפי זה כשעושה העברה בנקאית, או שנותן לה ביטקוין הרי זה דומה לנותן לה מלווה של אחרים, וכיון שאינו יכול להתחרט לאחר מכן, צריך להיות שהיא מקודשת. אמנם לדעת הרמב"ן שגם במלווה של אחרים אינה מקודשת כיון שלא נתן לה כעת כלום, וכעת נותן לה רק אפשרות לגבות את החוב, אולי אינה מקודשת.

אלא שיש לדון איך חל הקנין, שהרי העברה בעלמא עדיין אינה עושה קנין, ואולי זה קנין סיטומתא, שכן נוהגים להקנות כסף בהעברה, וכיון שזה העברה שמגיע לה כסף, והוא אינו יכול להתחרט, לכן חל הקנין.

ולכן בשאלתנו כשקידשה בביטקוין הרי זה דומה להעברה בנקאית, כיון שמקבלת דבר שלא היה לה קודם לכן, ואינו יכול להתחרט. ואולי אם אמר לה 'הרי את מקודשת לי במטבע ביטקוין שקיבלת כעת', וכל שכן אם אמר לה 'בהנאה זו שקבלת כעת מטבע ביטקוין' שהיא מקודשת, וצ"ע.

שאלה. יש כהיום מטבע הנקרא 'ביטקוין', שהוא מטבע דיגיטלי שאפשר לקנותו ולהעבירו רק באופן דיגיטלי, ואף אחד לא יודע מי מקבלו ומי מחזיק בו [ובגלל זה כל העבריינים כשמבקשים כופר דורשים שיתנו להם מטבע זה, שאי אפשר לעקוב אחריהם]. את המטבע אפשר להעביר מאחד לשני ע"י תוכנה במחשב הנקראת 'ארנק'. התוכנה מוודאת שזה באמת עובר מאחד לשני, והראשון כבר אינו יכול להשתמש בו. הישני קיבלו זה שלו, ויכול למכרו ולקבל תמורתו כסף. כרגע המטבע עדיין אינו מוכר ע"י המדינות וגם אין לו פיקוח ואי אפשר לקנות בו דברים, אבל יתכן שבעוד כמה שנים יהיה בזה שינוי.

יש לשאול מה הדין באדם שרוצה לקדש אשה בצורה משעשעת, ולכן הביא מחשב לחופה ובמקום נתינת מטבע כנהוג, הוא לחץ על התוכנה ואישר את ההעברת המטבע מזמנו לאשה, ואמר לה: 'הרי את מקודשת לי במטבע ביטקוין זה שהעברתי לך כדת משה וישראל', וכמובן בגלל התנהגות הרבה של המטבע, הוסיף ואמר לה: 'גם אם זה שווה רק פרוטה', והאשה הסכימה. האם האשה מקודשת, או שמא כיון שאין זה אלא מטבע ידמונאלי, אין שייך בזה קידושין והאשה לא מקודשת.

תשובה. יתכן שהיא מקודשת, כי נתן לה כעת דבר שלא היה לה קודם, ואם יאמר לה 'הרי את מקודשת לי בהנאה זו שקיבלת כעת מטבע ביטקוין', הרי היא מקודשת לכל השיטות.

מקורות וגימוקים

ראשית יש לדון מה הדין באדם שעשה לאישה העברה בנקאית של סכום כסף, ואמר לה 'הרי את מקודשת לי בכסף שהעברתי לך הרגע לבנק', האם היא מקודשת או לא. והנה בקידושין צריך לתת לה דבר ממשי, ואם נתן לה פרוטה וקידשה בזה הרי היא מקודשת, אבל אם האשה היתה חייבת לבעל מליון דולר והבעל מחל לה על החוב, אינה מקודשת, כמבואר בקידושין (דף ו ע"ב) 'המקדש במלווה אינה מקודשת', אף שהאשה בודאי יותר שמחה על מחילת החוב מאשר על קבלת הפרוטה, אבל שמחה זו עדיין לא עושה קידושין, כי היא צריכה לקבל דבר ממשי ביד.

ולכן בהעברה בנקאית, אף שקיבלה כעת סכום בחשבון הבנק שלה, אבל עדיין אינה יכולה לממש את זה באופן מיידי, שכן היא צריכה ללכת לבנק ולבקש את הכסף ורק אז היא יכולה ליהנות מזה, נמצא שהוא לא נתן לה משהו ממשי ביד, אלא רק אפשרות לקבל כסף, ואולי זה דומה לקבלת הלוואה, שאינה מקודשת.

אמנם בהלוואה אם הלווה לה כעת כסף, וגם נתן לה ארכה ארוכה להחזיר את הכסף, אמר לה 'הרי את מקודשת בזה', הרי הדין שמקודשת, אלא שאסור לעשות כן משום ריבית, כמבואר בשו"ע (אה"ע סימן כח ס"ט). אבל אין זה דומה לנידונו, כי שם מקבלת את הכסף בידה אבל בענינו אינה מקבלת כלום בידה, אלא רק אפשרות לקבל כסף.

אמנם אם אמר לה 'הרי את מקודשת לי בהנאת מלווה', מקודשת. ופירש"י דהיינו בהנאה זו שמחל לה המלווה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו, והשתא הוא דקא יחייב לה דהך פרוטה דהנאת מלווה [כי הנאה זו בודאי שווה פרוטה], אבל כי מקדש לה בעיקר המעות לאו מדי יחייב לה שכבר הם ברשותה והם שלה.

ולפי זה אם עשה לה העברה בנקאית, ואמר לה 'הרי את מקודשת בהנאה זו שעשית לי כעת העברה בנקאית', שהעברה זו היא הנאה גדולה שמקבלת עכשיו לחשבון סכום כסף, בודאי שהיא מקודשת, וזה כל שכן מהנאת מחילת מלווה, כי שם כבר קיבלה את

בצל חזרת שיגור הטילים מהחזותיים בתנאי ומחמאס בעזה, פורסם בקו "שיח יצחק" דבר חיזוק והתעוררות ובו הסבר נוקב מרבינו מה רוצה עמנו הקב"ה בימים אלה. את הדברים אמר רבינו ביום ה' האחרון בצהריים, כשפרצה האזעקה בעקבות שיגורי החמאס, ובאותו הזמן שהה רבינו בהיכל כולל 'בית דוד' בחולון. מיד כששמע את האזעקה, יצא רבינו למרחב מוגן, כשדיו אומר לסוכני: 'זהירות! לעצמי מדוע האזעקות חוזרות, הרי סוף סוף גם אם אין נקמה ופגזים ברוב רחמי השלום, אבל זה דבר שמביא פחד להרבה אנשים, שקמים באמצע הלילה והילדים נבהלים, ויש עגמת נפש וייסורים לכל הציבור, וחשבותי לעצמי מדוע זה חוזר, הרי היה לנו תקופה ארוכה של שקט, ומה קרה כעת?'

וביאר רבינו, ואמר: 'חשבותי על שני נקודות, נקודה ראשונה: כעת זה הרי סוף זמן חורף בעולם התורה, ולצערנו הרב יש קצת אווירה רפואה, שחושבים בטעות שאפשר להקל ולהחסיר מסדרי הלימוד, ולכן הקב"ה מעורר אותנו שצריכים להתחזק בלימוד התורה, ועל זמן זה אפשר להמליץ את דברי הידועים (ברכות פרק ט) 'אם ראתי זכריות שנתייאשו מן התורה, עמוד והחזק בה ואתה נוטל שכר כולם', וכן בזמן זה מי שיתחזק בלימוד התורה יקבל שכר כנגד כולם. ואם אנחנו נתחזק בלימוד התורה, שהשאיפה: תהיה ללמוד לפחות כמו בתחילת הזמן, אז 'תורה מגנא ומצלא', ואפילו את הפחד הזה של אזעקות לא יהיה לנו.

נקודה נוספת הסיף רבינו: 'בתקופה האחרונה מדברים כל הזמן על נשיא ארצות החדש טראמפ, שהוא כ"כ אהב את היהודים, וכל כך מגן עליהם. והוא מבטיח הבטחות שהיחל וישמיד ויפתח את שפיר הגחיתם... ואנחנו צריכים להתחזק ולדעת שלב מלכים ושרים ביד השם', והקב"ה רוצה להראות לנו שאם אנחנו לא מתחזקים ולא מוכיחים את רוק על השב"ם, אז אחרים אלו האזעקות המפחידות, ואין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, אז יש אזעקות וקמים באמצע הלילה, וזה לא הכי נעים ונחמד. ואם נתחזק בשני הדברים האלה, גם בתורה מגנא ומצלא, וגם באמונה ובטחון באבינו שבשמים, נזכה לכל טוב סלח', עד כאן דבריו המאלפים של מרן רבינו שליט"א.

ביום חמישי האחרון, במסגרת שיעור הקבוע של רבינו לחפאים בביה"ח 'מעייני הישועה', הקדיש רבינו את השיעור השבועי לשורת הלכות מרתקת לצניגים בכירים מראשון 'איחוד הצלה'. השיעור, שמשמש כפזמון 'חזון' למענה הלכתי בתחומי הרפואה וההצלה, הדגיש את הצורך בהכונה מסודרת ומעמיקה במצבים רפואיים מורכבים. בין המשתתפים נכללו מנהל הארגון, חפאים, פרסודיקים וחובשים, וב הארגון הרב ישעיהו קרליץ, נשיא איחוד הצלה סניף ב' ותלמידו ומקורבו של רבינו שנים רבות הרב מרדכי ברדלי, וראש הסניף הרב אפי פלדמן.

בפתח דבריו ציין רבינו: 'השאלות שיש היום לחפאים ולנשיא הרפואה, הם שאלות שלא על כולן יש תשובות מפורשות בספרים, ולפעמים כשאין את מי לשאול, צריך לדעת לבקש מהקב"ה ולהתפלל שידע מה להשיב'. השיעור עצמו התמקד במענה למגוון רחב של שאלות הלכתיות שהועלו ע"י רופאי 'איחוד הצלה', בין הנושאים שנידונו: האם מותר לחלל שבת כדי למנוע ייסורים קשים מאדם, האם מותר לפראמדיק לבצע סינון לאיזונים כדי שתחזיק השבת לא תפגע אצלו, האם מותר לפראמדיק להיכנס למקום סכנה כדי להציל חולה כשאשתו אוסרת עליו, ועוד. **בנוסף** למענה על השאלות ההלכתיות, הועברו רבינו הדרכה פרטנית לאנשי ומנהל הארגון, והביע בפניהם את הצרכים הרבה לעבודת הקודש של הצלת החיים שהם עושים, בין הדיברים אמר: 'אתם הצדיקים שעובדים במצוות הצלת נפשות, דעו לכם שהדבר הכי קדוש אצלנו זה שבת, והיחיד שמוותר לו לחלל שבת זה הרופא שהולך להציל לפיקוח נפש. כל מי שמציל נפש מיישראל זוכה לקיים ולהציל נולם מלא. כל הרופאים והחובשים והפרמדיקים, אשריכם ואשרי חלקכם. דעו לכם שהגברים שאחם לובשים, הם כמעט כמו בגדי כהן גדול בעבודתו, לא להיבל מהמשפט שאני אומר, זה כמו בגדי כהונה, אתם הרי מצילים נפשות ומקיימים מצוה גדולה עד למאד! אשריכם ואשרי חלקכם, סיים רבינו את דבריו. לסיום ניגשו אנשי 'איחוד הצלה' להתברך באופן אישי מרבינו, והודו על הליווי ההלכתי והמעשי, בכדי שיוכלו להמשיך להציל חיים תוך קיום ההלכה המסורה לנו מדור לדור.

וישע את ציין מר הקדוש זה שזר ויחבב עליו מכתב פתוחי חותם קודש לה' (לט, ל). הקשו רבותנו בעלי התוספות, מדוע אדם אחד לא היה יכול לכתוב שתי תיבות, ומדוע נאמר 'ויחבב עליו' כלשון רבים. ובמחשב וקנים כתבו שתי תיבות, והוצרכו לכתוב השם, והוצרכו עשרה לעמוד על גביו, כדי לכוין יחד. ומכאן היה אומר החסיד, אדם שכתוב אצורו כמנוחות ובתפילין ובס"ת, צריך עשרה לכתוב ולחיות במקום טהרה, מפני שאין דבר שבקדושה פחות מעשרה, עכ"ל. והוא חידוש דכתיבת השם צריכה עשרה משום דהוי דבר שבקדושה [ויעין בשו"ת להורות נתן (י"ד סימן עז אות ה) שלמד מכאן דעכ"פ אסור להפסיק באמצע כתיבת השם]. ושמענו בשם האמרי אמת צ"ל עוד תשובה מדוע לא היה אדם אחד יכול לכתוב, דהנה איתא ביומא (דף לח ע"א) דחכמים גיטו את בן קמצר שלא רצה ללמד את מעשה הכתב, שהיה קשור ארבעה קולמוסים בארבע אצבעותיו וכתב שם כן ד' אותיות כאחת. וביאר התוספות י"ט (יומא פ"ג מ"א) שמעלתו בה היא שיהא השם מלו וכתב בבת אחת, שלא יזהר רגע אחד שיהא השם חסר. וביאר האמרי אמת שבצלאל רצה להדיר בהדור זה צדיק, ולכן העמידו ד' אומנים שכל אחד ידורו את אחת משם הקדוש בבת אחת, ועל ידי זה יכתב השם שבעין בבת אחת ממש. ויש להסתפק האם גם בספר תורה או בתפילין ומונחות יש מקום למעלה זו, לכתוב את כל השמות בבת אחת על ידי ארבעה אנשים. ושאלתי שאלה זו את גסי מרן הגר"ח קניבסקי צוק"ל והשיב לי שזה יהיה כתב מנומר, והוא היסרון, כמבואר ברמ"א (חז"מ סימן של"ג ס"ח).

ויביאו את המשכן אל משה את האהלה זאת כל בליו קרסיו קרשיו ברחיו ועמדו ודאנו (לט, לג). נבססנו פעם בבוקר להדור של מר"ח מרן הגר"ח אלישיב זצוק"ל ולא השגיח בי, ומצאתי אותו זמן כמיושר שאמר בדביקות נראה את הפסוק הזה בפרשת פקודי, וכן את הפסוק (לט, מ) 'את קלעי החצר, את עמודיה, ואת אדניה, ואת המסך לשער החצר, את מיתריו ויתדותיה, ואת כל כלי עבודת המשכן לאהל מעד'. פסוקים אלה כבר נכתבו למעלה בפרשת תרומה, וכאן בפקודי לא מצאתי את רבותינו שמבארים אותם [וכמוכן שע"פ קבלה יש הרבה סודות התורה בכל זה], ומה"ר צ"ל קרא פסוק זה במתיקות ופלאה, ולבאר מה מנה חנה כל כך, ויש לדעת שקרא פסוק זה לאחר לילה של כמה שעות בעומק העיון, ומה מצא להאריך בפסוק זה. ואפשר להסביר דבר זה, על פי מה ששמעתי על האדמו"ר הדברי יציב' מקלוינבורג צ"ל, שכשהיו תלמידיו מבקשים לסווע למיזון להשתטח על ציון הרשב"י, היה מרגלא בפניהם 'תשארני בשישה ותלמדו מימרת של ר' שמעון, כי ר' שמעון נמצא כאן בבית המדרש'. ת"ח אחד נתחכם, ובקישו רשות לסווע לכותל המערבי, בחשבו שכאן לא יוכל הרבי לומר לו שילמד את המימרות של הכותל... אך אמר לו הדברי יציב: 'תלמד מסכת מידות, ועל ידי זה אתה נמצא בתוך בית המוקד עצמו', ודפח"ח. והסברתי לעצמי בשעמדותי ליד מר"ח צ"ל, בעודו אחוז שרעפים וקורא: 'את קלעי החצר, את עמודיה ואת אדניה', שכנראה מר"ח לא רק לומר כעת, אלא נמצא בפנים בתוך ביהמ"ק, ונשמעו מרחפת בתוך הקודש וקודש הקדשים (חשוקי חמד, הקדמה למסכת ביצה).

ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישב את קרשיו ויתן את ברחיו ויקם את עמודיו (מ, יח). מעשה בגאון אחד שעמד בהלכות אחד כצדיק הדור, ושמענו אחד אומר להדור את הצדיק אל הקבר, והעיד לו אותו ג"א שאין ראוי לדבר בלשון חזון. וצ"ב מהיכן מקורו, ונראה דהנה במסכת מנחות (דף צט ע"א) למד רבי מבאן, שאין מורידין בקודש, ופירש רש"י שלוש פירשים, א. מבך שתחילת זסוף הפסוק הוא בלשון 'הקמה' - 'ויקם', מכתב דאפילו בצחות הלשון לא חורד המשכן, ש"מ דאין מורידין בקודש. ב. שלא סייעוהו אחי הכהנים בהקמת העמודים והאדנים, וש"מ שאין מורידין בקודש שרק משה הקים ועשה הכל ולא נתעסקו בו אחרים. ג. דבתחילה פרס את היריעות ולא הורידן בהקמת העמודים והאדנים, אלא אחו את היריעות בידו עד שהקים כולו, עכ"ל. והנה לפירוש ראשון של רש"י שלמדן שאין מורידין מנחות הלשון של הפסוק שלא כתוב לשון 'הורד' על המשכן, יש לדון שגם כאשר מכניסים צדיק למנוחת עולמים, שאין ראוי לומר עליו את הלשון שמורידין אותו אל הקבר. והנה בסוטה (דף יג ע"ב) דרשו חז"ל את הפסוק 'ויסוף הורד מצרימה', א"ר אלעזר אל תקרא הורד אלא הוריד, שהוריד אצטנני פריעה מגדולתם, ובתורה תמימה (בראשית פרק לט הערה א) הקשה מנחם חז"ל למדן, כי 'עו"ש'. וע"פ האמור"ל, שאין לומר על קדושה זכ"ש על צדיקים את הלשון 'הורד' שמורידין אותו. ובשלמה כאשר אברהם אבינו ירד למצרים מוזכר הלשון שהיא עצמו ירד, אבל אין לומר שאחרים הורידו את הצדיק, ולכן דרשו חז"ל שאם כתוב שהורידו את יוסף, ע"כ הוא הוריד אחרים. אמנם יתכן לומר שכל הדרש של חז"ל שמעלין בקודש ואין מורידין, הוא מפני שנאמר שהמשכן חוקם, ולכן אין לומר שהוא הורד, למרות שבאמת גם הורידו אותו, וכמבואר במדרש רבה (פ' נשא, פ"ב) שכל י' ימי המילואים היה משה מעמיד המשכן ומפרקו בכל יום ב' פעמים, אבל כאשר לא הזכירו לשון עליה, אין גאי הורדה בקדושה לומר שהורידו את הצדיק לתוך הקבר, עכ"ל.

אחרת נא חידה

איך יתכן שנים שיש להם כוית חמץ, האחד עובר על כל יראה והשני לא?

תשובה לחידה מגליץ קודם: איך יתכן שיהיה שתי ד' כוסות בליל הסדר ויצא יד"ח, ומ"מ אומרים לו שיוסיף וישתה כוס חמישית? * איך יתכן שאם בלע מצה יצא, אבל אם לעם את המצה, לא יצא?

תשובה. ליל הסדר שחל במוצ"ש, האיש שחל להבדיל בקידוש ונזכר לאחר ששתה את הכוס הרביעית, שאז צריך להבדיל על כוס חמישית (ע"י משג"ב (סימן תנע סק"ה)) עוד משכח"ל כשנמצא מקב בכוס רביעי, שבה"ח הכוס פגום ואין לזה שם כוס כלל ומעכב אף בדיעבד כמבואר בשע"צ (סימן קפ"ק סק"ד), ולכן ימנעו כוס חמישית ויבדל שוב במוצ"ג (וראה מש"כ בזה בחשוקי חמד עמ"ס פסחים דף קו ע"א) לגבי הברכה. * נפסק בשו"ע (או"ח סימן תנע ס"ג) דאם בלע מצה יצא בדיעבד, אבל אם בלע מדור לא יצא אפי' בדיעבד, דטעם מדור בעיניו וליכא [דהיינו שידגיש המרירות בפיו, זכר לזימור] את חייהם (משנ"ב סק"ל). ואפילו אם בלע מצה ומרור כאחד, ידי מצה יצא, ידי מרור לא יצא. וביאר המשנ"ב (סק"ק לא) דכאשר בלע המצה והמרור יחדיו אין אומרים שטעם המרור מבטל את טעם המצה ולא יצא יד"ח מצה, דלא שייך ביטול אלא כשלוש את שניהם ומתערבין ביחד, אבל כשבלע את שניהם ולא לעס, כל חו וחד לחויה קאז, כלומר שכל אחד שומד בפניו וממילא לא יצא יד"ח אכילת מצה בבליעוהו. וא"כ אם בלע המרור והמצה יחדיו, יצא יד"ח מצה. אבל אם לעס את שניהם כאחד לא יצא יד"ח מצה כי טעם מרור מבטל טעם מצה.

לקבלת הענין, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להדפיס במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הנ"ל, או בכתובת מייל s126877@gmail.com, ובפלאפון [0552126877](tel).

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המוגהרים מר יום סמוך רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד, בקו שיח יצחק, [04-376-0582](tel), או [072-380-9348](tel). מוד ערעיל עידוק בקו האם ישיה מרן שליט"א בשבת והקדמה ברמה אחרת.

דרכי יושר

מתורת מרן הגאון רבי מאיר גריינמן שליט"א

ונפיק מפומי דגאון ז"ל, אמנם לענין כזית מצה ומדור אין לשהות ט' מינוט, וצריך נסיון של אדם בינוני, ונראה דכל שיעור פרס הוא בתנאים שאמרו עירובין ד' א' בבית המנוגע פת חטין ומיסב ואוכל בלפתו, ואכילת הכזית הוא בכלל שיעור פרס וכדעתן כריתות י"ב ב' מתחלה ועד סוף עכ"ל, וע"ש עוד דצריך לשער האכילה בבינוני, וכפי שזכור כמדוי' דיברו על שתיים או ארבע דקות, וכמדוי' שא' אמר פעם משמ"י דמזן החזו"א ז"ל שלוש דקות וצ"ב, ובשיעורין של תורה כתב דהחת"ס מצדד שתי דקות ועכ"פ יזהר שלא יותר מארבע דקות.

והנה שיעור פרס הוא הרי כמה ביצים [אמיתיים ולא ביצים של זמנינו כידוע דעת האחרונים ז"ל וכמבואר באו"ח בחזו"א שם שכן עיקר] ואנן כזית צריכין וא"כ אכילה גילה ואף בלא לפתן ודאי שיעור כזית בכדי אכילת פרס וכ"ש לדעת הרמב"ם הג"ל שכזית הוא פחות (עי' או"ח סי' תפ"ז ובמשנ"ב שם), ומרן החזו"א ז"ל ה' אוכל את המצה דמצוה במהירות ולא ה' מכניס לפי בבת אחת אלא מעט מעט, ואם כי השיעור הוא כזית ואילו כדי אכילת פרס הוא כמה ביצים אמנם מפני שהמצה והמרור הם קשים לאכילה ובפרט כשהמצה עבה (ובלי לפתן) אכילתה ובלעיתה במותן לכן יש להזדרז ולאכלה טפי במהירות.

בשיעור הכזית דמצה ומרור

בענין שיעור כזית למצות מצה ומרור, כתב בחזו"א בקונטרס השיעורים 'או"ח סימן ל"ט ס"ק י"ז' ז"ל, והלכך צריך להוסיף בכזית כל שהו על ביצה קלופה דידן, אבל אפשר לסמוך על דעת הרמב"ם שהכזית ב' שלישי ביצה שלנו עם קליפתה.

ולענין לשער הכזית במשקל כתב שם ז"ל שיעור המצה צריך לקבוע ע"פ אמד העין, אבל קשה לקבוע משקל, שהמשקל מוטנה בין יבש גמור ללח קצת ובין ספוג לעב, וגם אי אפשר לשער במים שהוא מפיל, שאין לחם מפיל כל כך מים כמו ביצה שהביצה אינה בולעת והלחם בולע מים ואינו מפיל כל כך, ואם המצה מפילה ב' שלישי ביצה יהי הכזית גדול ביותר, ומ"מ אפשר לקבוע ע"פ משקל שיעור שלא יהי' בו ספק שיהי' כזית ודאי, אלא שיהי' בזה חומרא שיהי' ע"כ יותר מכזית מצומצם עכ"ל.

ואצל מרן החזו"א ז"ל לא עשו ע"פ משקל, וגם לעשות ע"פ משקל לחומרא שלא יהי' ספק, אינו קל כי כבר ראינו דיעות שונות ע"פ ניסויים במשקל ואם כל דכפין ינהוג בזה כמדוי' שיכולים להכשל גם לפעמים המשקל אינו מדוייק [ואסודר גם להתזקוק בבית מטעם זה, יעו"ץ ב"ב פ"ט ב' ובחו"מ סימן רל"א ס"ג], גם אין כ"כ נחיצות כהנים בזה טפי מדורות קודמים ותמיד ישנם שקשה להם לשער ומחמירים ואוכלים קצת יותר, מספק.

והנה במדור כפי שאנו נוהגין בחרי"ץ (תמכא) מפורד אפשר לשער השיעור ע"כ כלי שמדורו הוא כשיעור כזית (הידוע לבעקאים) ובפרט למי שקשה לו לשער ואכילתו קשה עליו ורוצה לצאת מן הספקיות, ואצל מרן החזו"א ז"ל היו מושערים הכזית מדור לאחר ריסוקו מבלי למעכו (עי' חזו"א טהרות עוקצין סי' ג' ז"ל), [ויש שהעיר שלפעמים יפיג מדאי חלק החיצוני כמו מלמעלה או מהצדדים ואם הוא פסול למצותו ואוכלו ביחד עם החרף אולי יבטל הרשות את המצוה או שיחסר השיעור כשיצדפו, וצ"ע].

ופי המעיל בתוכו כפי תחדא שפה לפיו סביב לא יקרע. (ל"ט ב"ג)

פירוש רש"י (לעיל בפרשת תרומה) דלא יקרע היינו כדי שלא יקרע והקודעו עובר בלאו שזה מנעין לאוין שבתורה וכן ולא יזח החשן וכן לא יסורו ממנו הנאמר בבדי הארון.

ואולי גם כאן מתפרש כן, והקודע עובר בב' לאוין, וכהא דאמרו גבי עשה מנחות מ"ד א' כל שאינו מניח תפילין עובר בשמנונה עשה כו' ומ"מ לא נמנה במנין המצות אלא אחת.

ויקה ויתן את העדת אל הארץ וישם את הבדים על הארץ ויתן את

הכפרת על הארץ (מ"כ)

כתב רש"י (לעיל בפרשת תרומה) לא ידעתי למה נכפל שהיה כבר נאמר ונתת אל הארץ את העדות. ויש לומר שבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפרת יתן תחלה העדות לתוכו ואח"כ יתן את הכפרת עליו וכן מצינו כשהקים את המשכן נאמר (שמות מ') ויתן את העדות אל הארון ואח"כ ויתן את הכפרת על הארון מלמעלה.

ולדבריו מתפרש שכך סדרן שקודם יתן את העדות אל הארון ואח"כ יתן את הכפרת, ולדעת הרמב"ן לא מצאנו חיוב את מי להקדים.

ולבאורה התם משמע להיפך שקודם כפרות ואח"כ זאל הארון תתן, ואי משום שונות אל הארון וגו' מיותר, ולו"ד רש"י אולי יש לומר שקודם גמר לפרש עניני הארון ובשביל מה הוא והיינו דכתיב ונתת וגו' ואח"כ מתפרש כמו כיצד, ולומר שיתן הכפרת קודם, והלא הוא ארון נקרא בין עם כפרות בין בלא כפרות וכמ"ש הרמב"ן, והקשה באמת כך שאם הוא צוואה הרי משמע להיפך, ואולי בדוחק י"ל שהפסוק בפקודי שמשמע שיתן את העדות הוא לפני הכפרות דחוק לרש"י ז"ל, ולא שארון משמעו בלי כפרות, וצ"ע, והנה עכ"פ זה נכון שתשאר לפ"י קושיית הסתירה מכאן לפרשת פקודי וע"כ לפרש כפרש"י, והנה יעו"ץ ברמב"ן מה שמפרש כאן ומשמע מדבריו שאין ציווי את מי להקדים, וצ"ל דגם בפרשה כאן מתפרש ע"ד הרמב"ן שע"י שיתן את העדות שייר להיות עליו כפרות עם כדורים, והיינו שכתוב כאן קודם את העדות ואח"כ ויתן את הכפרות וגו'.

שלושים יום קודם החג- כמה נידונים בעניני פסח (א)

חינוך קטנים באכילת מצה

כתב הרמב"ם בפ"ו מהל' חמץ ומצה ה"י דקטן שיכול לאכול פת מאכילין אותו כזית מצה, והעתיקו והיינו אדם כלל ס"ו דין ב', וכ"כ במהר"ל, ונראה פשוט דה"ה קטנה מכיון שנשים חייבות במצה, (וכתב המ"מ בפ"ו שם שלמד רבנו זה ממה שאמרו סוכה מ"ב ש' שקטן שיכול לאכול כזית צלי שחטין עליו את הפסח מ"ט וכו' ר"א כו' משמע התם דכל שידע לעשות הדבר מחנכין אותו עכ"ל [ודע דחינוך צריך להיות כדין הגדול דהיינו שיהי' כדין התורה וז"ל הבה"ל סי' תרנ"ז ד"ה כדי, ופשוט דצריך שיהי' ד' מינין כשרין כמו בגדול עכ"ל].

וראו להלן בשביל נשים וקטנים וכיו"ב מצות דקות ביותר, כדי שיוכלו לגמור הכזיתים (עכ"פ) בכדי אכילת פרס.

בשיעור זמן אכילת הכזית

לענין שיעור כדי אכילת פרס כתב בחזו"א (שם ס"ק י"ח) להשיב על ראית החת"ס לקבוע שהוא תשע דקות ז"ל אבל נראה דט' מינוט ודאי סגי הואיל

[מתוך שו"ת שני עשר ע"כ רבינו שליט"א]

שאלה: ישנם כ"כ הרבה שמועות מה סבר החזו"א בענין לימוד המוסר, ידוע לרב ע"כ דבר?

רבינו: יש באמונה ובטחון ע"כ, החזו"א שם כותב, שיחכם בגפ"ת ובספרי היראה וכו'.

שאלה: החזו"א עצמו למד מוסר?

רבינו: על החזו"א לא שייך לשאול, זה כמו לשאול האם אבי' למד מוסר..., זה לא בשטח, הוא אחז בעולמות אחרים, הגמ' שהחזו"א למד זה לא הגמ' שאנחנו לומדים, הוא לומד משהו אחד ואנחנו משהו אחר, זה רחוק כרחוק מזרח ממערב.

שאלה: לאחרים כן היה אומר ללמוד מוסר?

רבינו: לא, זה לא היה מהעבודות שלו, הוא היה יותר שתקן ממה שדיבר. כל מה ששומעים סיפורים ועובדות על החזו"א, זה הכל תולדות מגודל עמלו בתורה, אז ממילא לפעמים הוצרך לראות אם המקוה כשר, וכיוצא בזה, אך כל המוציאים ספרים כאילו שהחזו"א עשה כך ועשה כך, זה לא ההסתכלות והתמונה הנכונה, התמונה הנכונה זה יגיעות עצומות ומראות עד אין חקר, וזה היה עד מיתה, היה לו יסורים וצרות, ולא היה לו כוחות, והוא עשה ספרי חזו"א שצריך 300 שנה בשביל לכתוב, והוא כתב את זה בקצרה ביגיעות עצומות ומראות, עד שלפעמים נפל בלי כוחות מרוב יגיעתו בתורה. (אמתחת בנימין)

מתוך שיחת חינוך בכולל זאת ליעקב ב"ב שלהי תמוז תשפ"ד

יש לדעת שכשאין הבין הזמנים כראוי הדבר עלול לגרום קלקול וירידה של הזמן הבא, ולכן צריך לדעת לנצל את הימים האלו כראוי, ואם אמנם ימים אלו נועדו למעט מנוחה ואגירת כח, לקראת הזמן הבא, מ"מ אין כאן פטור מאיסור ביטול תורה, וצריך להקפיד בזה הן בלימוד הן בתפילה ושיזוה הלימוד כראוי עם חברותא טובה וכתובת חידו"ת שהם חינוך גדול ללימוד.

וכן יש להקפיד על תפילה במקום קבוע ובזמן קבוע בתפלה ישיבתית וכראוי לבני תורה, ורבי יהונתן איבשיץ כתב על עצמו שבים שלא היתה תפילתו בשחרית כראוי (לפי דרגתו) היה חסר לו אח"כ בלימוד כל היום, וכבר כתב מרן החזון איש במכתב "הלימוד והתפילה קשורים זה בזה, עמל הלימוד עוזר לאור התפילה, והתפילה עוזרת את הלימוד, תפילה בבחינת "קבע" מרחיקה את הלימוד, והלימוד בעצמתיים מונע תפילה".

יש לקבוע הלימוד מיד בתחילת היום ולדחות שאר טרדות לשעות המאוחרות, וכשמתחיל את היום בתפילה כראוי ובכמה שעות של לימוד כל היום נראה אחרת, וגם בימי ישישי ושבת צריך ליזהר שלא לבטל הזמן לריק ולהרבות תורה, והגע עצמך ששישי ושבת הם עשרים שנים משבעים שנותיו של אדם, ואמרו ז"ל אל תאמר לכשאפנה אשנה שמה לא תפנה, והניסיון מוכיח שהרבה פעמים שדוחה הטרדות לפי שעה ועוסק בתורה, בסוף הטרדה מסתלקת ממנו, וכמו שאמרו ז"ל במסכת אבות כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול וכו' וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ, ואמרו שם פ"ד מ"ב ואם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך.

הגר"א אומר באגרת הגר"א שבקושי התירו שאילת שלום בשבת, שאף שאילת שלום שהיא מצווה בקושי התירו בשבת, וראים שבשבת אסור דיבורים בטלים בכלל, ויאמר אדם לעצמו אני צריך לדאוג שלא לבזבז את השישי שבת ולדאוג שיהיה כל מלו תורה ולהספיק עוד חלקי תורה שמוחויבים לדעת, ואין זמן לכך בתוך סדרי הישיבה, כדי שאדם לא יגיע למצב שאחרי המאה ועשרים יגיע לשמים והקדוש בתוך הוא ידרוש שם בכל חלקי תורה וגם בנגעים וענינים שלפעמים לא מגיעים אליהם, ולאדם שלא ידע על מה מדברים יהיו שם בושות ובזיונות גדולים ונוראים.

זמן הראוי להאריך בענין יקרות הזמן, שצריך לדעת לייקר ולהעריך כל רגע, והרי מחללין את השבת במקום פיק"נ אפי' לחי שעה, והמקדש את האשה ע"מ שאני צדיק ונמצא רשע מקודשת שמה ותרד תשובה בליבו, והיינו שברגע אחד יכול להתהפך לצדיק גמור, ויפה שעה אחת של תשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב.

כדי לדעת לשמור על הדקות, אני אתן לכם משל הממוחש את הדבר, כאשר מכלאים בקבוקים ביקב הבקבוקים עוברים בסרט נע ומתמלאים ועוברים, ואם בקבוק אחד לא מתמלא אז הוא נשאר ריק לעולם ולא יתמלא עוד, והנמשל הוא שהדקות זה כמו הבקבוקים מתי שעובר דקה זה נקרא שעבר בקבוק והדקה הזו שעבר כבר לא תחזור לעולם, ולכן מי שמילא את הדקה בלימוד גמרא שיש בדקה 200 מילים וכל מילה היא מצווה בפני עצמה, כמו שכתב הגר"א בשנות אליהו ולא סתם מצווה אלא מצווה ששקולה כנגד כולם, אז יש לו דקה עם מאות מצוות כנגד כולם, אבל מי שמתבטל איבד את הדקה הזאת והדקה הזאת הלכה לריק ולא תחזור יותר לעולם, והפסיד בכך מאות מצוות, ואדם עתיד ליתן דין וחשבון על הביטול תורה.

והגר"א ז"ל באבן שלמה פ" כתב דבשעת פטירתו של האדם באים שלשה מלאכים, הראשון מונה כל הרגעים שהיה בעולם ונוטל חשבון מה עשה בהם, והשני מונה כל העבירות שחטא, והשלישי הוא המלאך שלמד עימו כל התורה בבטן אמו ובא לראות אם הם שלמים איתו, ומרן החזון איש אמר פעם שבצעירותו בין מנחה למערב היה מספיק פרק בגמ'.

ואני רוצה לספר לכם את שראיתי בעיניי אצל דודי מרן החזון איש בימי המלחמה כאשר נורו בכל יום פגזים על ירושלים שהתאמץ עוד יותר בעמל התורה אף שגם בימים רגילים היה זה עמל שהגיע עד כלות הכוחות ממנו ואני יכול לומר לכם שלא פעם זה הגיע עד מצב של פיקוח נפש כפשוטו, ואף על פי כן בימי המלחמה הוסיף עוד מאמץ ויגיעה, וכן עלינו לנהוג כעת כאשר המצב קשה מאוד כידוע ורק כך התורה וכה עמל התורה יכול לעזור ולסייע במצב.

עלי דרך

ממרן ראש ישיבת חברון רבינו דוד כהן שליט"א

דרך התורה

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדוש שבת
בחילוק דין הארון משאר כל המקדש"

"ויקח ויתן את העדות אל הארון... ויבא את הארון אל המשכן"
(שמות מ, כ-כא).

ובהמשך (כד-כז) נאמר סדר הנחת הכלים ועבודתם במשכן, במנרה נאמר "וישים את המנורה באהל מועד" וגו', "ויעל הנרת לפני ה'", ובמזבח הזהב נאמר "וישים את מזבח הזהב באהל מועד" וגו', "ויקטר עליו קטרת סמים".

וצריך ביאור, למה אצל הארון, קודם נתן את העדות אל הארון ורק לאחר מכן הביאו אל המשכן, ואילו אצל המנורה והמזבח קודם הביאו אותם אל המשכן ורק לאחר מכן הדליק נרות המנורה והקטיר את קטורת הסמים.

ונראה לומר בביאור הדברים, דהנה בספר חידושי הגר"ז עה"ת (הוצאת מישור) הובא משמיה דהגר"ז, דחלוק דין הארון משאר הכלים, דשאר כלי המקדש אף שנעשו לתשמיש מסוים, כגון השולחן שמשמש ללחם הפנים והמנורה שמשמשת להדלקת הנרות, מ"מ יש מצווה בעשייתן אף בלא שישם כשולחן לחם הפנים ושידליק נרות במנורה, אבל הארון כל דין עשייתו הוא לשמש מקום ללוחות העדות, דכל מהות הארון היא כשמו ארון העדות, דהיינו הארון שבו העדות, ובלא העדות אין זה ארון. והראוני שכן מפורש בדברי הרמב"ן בספר המצוות (עשה לג), שמנה את עשיית הארון למצוה, וכתב שאל תחשיב שאינה מצוה משום שאינה נהוגת לדורות, שהרי לא נעשה הארון אלא ללוחות הברית ובבית שני שלא היו הלוחות נגזגז הארון, דאפ"ה יש למנותו כמצוה שקיים לדורות כיון דאיכא מצוה שיהיה ארון עם לוחות, ומפורש בדבריו דאין עשיית הארון אלא ללוחות ובלא לוחות אין בו מצוה כלל.

ונראה שכן מפורש בסדר הפסוקים כפרשת כי חשא (לא, ב), ואת הארון לעדות וגו', ואת השולחן וגו' ואת המנורה וגו', ומבואר שרק אצל הארון מוזכר ענין זה שעשייתו לעדות, ולא מוזכר אצל השולחן והמנורה שעשייתו ללחם ולא מוזכר אצל המנורה שעשייתה לצורך הנרות, וזה משום שהארון עיקר עשייתו היא לעדות ובלא העדות אין לו תורת ארון כלל.

ולפי"ז מבואר היטב מה שדקדקנו בתחילה, דאצל הארון נתן מקודם את העדות ורק אח"כ הביאו אל המשכן, ואילו אצל השולחן והמנורה קודם הביאם אל אהל מועד ורק אח"כ הניח בשולחן לחם הפנים והדליק הנרות במנורה, ולפי המבואר הוא מדקדק מאד, דהארון אין לו תורת ארון כלל כל זמן שלא שם בו את העדות, ולכן נצטווה שישם בו את העדות כדי שיעשה ארון העדות ורק אח"כ הביאו אל המשכן, אבל אצל השולחן והמנורה כיון שיש להם תורת כלים מצד עצמם, וקודם הביאם אל אהל מועד ורק אח"כ קיים בהם המצוה שנצטווה לקיים בהם והיא נתינת לחם הפנים בשולחן והדלקת הנרות במנורה.

הופיע ויצא לאור

ובל המדפה לספר ביציאת מצרים

הרי זה משבח

ליל התקדש הג

ביאור התנהגות עינה וסדרה

מיוסד על דברי הראשונים
הגר"א וכת מדרשו
המהר"ל והרמב"ל
ורבותיו לבית מדרש
נאות מורנו ראש הישיבה
הנאמן הגדול
רבי דוד כהן שליט"א

680 עמודים

מחיר בסך 60 ש"ח בלבד

ניתן להזמין במערכת הפצת ספרים שע"י "קובץ גליונות"
משלוחים חנים ברחבי הארץ בכפוף למוקרי ההפצה
להזמנות 053-3145900 k.gilyonot@gmail.com

הלימוד המופלא משי"י הלשון ככלי המשכן

"ויבא את הארון אל המשכן", "ויתן את השלחן באהל מועד", "וישים את המנורה באהל מועד", "וישים את מזבח הזהב באהל מועד" (שמות מ, כא-כז)

צ"ב, מדוע אצל הארון הלשון "ויבא", אצל השולחן הלשון "ויתן", ואצל המנורה והמזבח הלשון "וישים".

ביאור הענין דכתיב אצל הארון הלשון ויבא, שמעתי מהגאון המופלא רבי משה שפירא זצוק"ל, לבאר על פי מה שכתב הרמב"ן בריש פרשת התרומה, שענין השראת השכינה במשכן הייתה מכח הארון שהוא מקום התורה ובו הייתה שורה השכינה והיה הקול מדבר מעל הארון בין הכרובים, וכזה ביאר מה שכתבה התורה הלשון ויבא את הארון, מלשון הבאה, שהוא לומר שהארון הביא את השראת השכינה, והביא על"ז את דברי הגמרא בשבת (ל, א), דכשכנה שלמה את ביהמ"ק ביקש להכניס הארון למקדש ודבקו שערים זה בזה. פתח ואמר "שאו שערים ראשיכם וזינשו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד", ומפורש בדברי הגמרא דבכניסת הארון נכנסה השכינה למקדש, דיבוא מלך הכבוד היינו ביאת השכינה למקדש וזה היה מתוך ביאת הארון.

יעדין צריכים לכאר חילוק הלשון שאצל השולחן כתיב ויתן ואצל המנורה כתיב וישים, ונראה לכאר הדברים לפי מה שהובא בספר הר צבי עה"ת, משמיה דהגר"ש רחובסקי זצוק"ל, משמיה דהגר"ח, שהקשה,

למנוחה לפני נתינתה ע"י נתינת השולחן, שמקומה של המנוחה הוא נוכח פני השולחן, לכן כתיב וישם, ששם אותה במקום שנקבע לה ע"י השולחן.

ובדרך זו יש לבאר ג"כ למה נכתב גם אצל המזבח לשון וישם, דלשון הפסוק בפרשת פקודי הוא "ונתת את מזבח הזהב לקטורת לפני ארון העדות", ומבואר דמקומו של המזבח הוא לפני הארון, וביאור הענין מבואר בתרגום יונתן שם, שביאר דהוא משום דחכמי התורה הם בבחינת קטורת, ולכן גם אצל מזבח הזהב בא הלשון וישם שעניינו לשים אותו במקום שכבר נקבע לו לפני ארון העדות, שהוא מקום התורה שהוא בבחינת קטורת.

למה לאחר שהביא משה רבינו את הארון בקודש הקדשים העמיד את השולחן קודם שהעמיד המנוחה, והרי כשיצא מהקודש היה ימינו לצד דרום והיה לו להעמיד את המנוחה שהיא בימין בצד דרום.

וביאר, דכיון שכתוב בפרשת תרומה (כו, לה), "ושמת את המנוחה נוכח פני השולחן", מבואר שמקום המנוחה הוא נוכח פני השולחן, ולכן כל זמן שלא העמידו את השולחן עדיין לא נקבע מקום המנוחה ולכן היה צריך להעמיד את המנוחה קודם ואח"כ את השולחן, ולפי"ז אפשר לבאר חילוק הלשון שאצל השולחן כתיב ויתן ואצל המנוחה כתיב וישם, שאצל השולחן כתיב ויתן, כיון שהוא נתינת בפני עצמה מצד השולחן עצמו, אבל אצל המנוחה כתיב וישם, שכבר נוצר מקום

דרך רבותי

כ"ק הגאון רבי יעקב פרלוב זצ"ל האדמו"ר מעיבנימנעק גל"ע י"ג ניסן תש"פ

ומה דהזכיר ב' פעמים רבי, יש לבאר עפ"י מה דאיתא בחז"ל עה"פ "שני שדיין תאומי צבי" הן משה ואהרן שמיניקין ישראל כשדיים, מה שדיים האלו מלאים חלב כך משה ואהרן ממלאים את ישראל תורה. הרי דמשה ואהרן ביחד הם המלמדים תורה לישראל, וכדכתיב "אלה זולדות משה ואהרן" ודרשוהו על כל המלמד את בן תבירו כאילו ילדו. והצידוף של משה ואהרן ביחד, איתא בספר פרי צדיק, שמשם הוא שהוריד את התורה לארץ ואהרן הוא שקירב בני ישראל לתורה. ולזה מקונו אלישע על אליהו בב' פעמים רבי, רבי על שלימד תורה לישראל ורבי על שקירב בני ישראל לתורה דעל ידו אמרו ה' הוא אלקים.

על הרבי זצוק"ל יש לבכות בב' פעמים רבי. רבי על ריבוי התורה שהרבה בישראל שהעמיד אלפי תלמידים במשך השנים, הן הבחורים שלמדו אצלו בישיבתו והן הבעלי בתים שקיבלו תורה מפיו. וכן על הספרים הגדולים 'עדת יעקב' המלאים גדלות התורה מלא וגדוש עם עמקות והכנה, ורבי על שקירב את כלל ישראל לתורה. בכוחותיו האדירים וכשלהבת אש השפיע על אלפי אלפים לאהבת תורה ללמוד התורה ולכבד התורה ולומדיה ולהחזיק תורה, וקירבן לתורה מתוך אהבת ישראל ואהבת הבריות.

רכב ישראל ופרשיו, דטב להן לישראל בצלותיה, הרבי זצוק"ל היה עמוד התפילה במושגים שאינם מצויים בדורנו, כשעמד הרבי בתפלה היה עומד לפני המלך כפשוטו, וכבן המתחטא לפני אביו בבח' כל עצמותי תאמרנה, תפילה הנובע מתוך אש של אהבת השם, וכל יסודות התפלה ראיו אצלו.

איתא בספר נחלת דוד, שיש לו קבלה איש מפי איש, דמה דאמר אלישע טוב אתה לישראל בצלותיה הוא רק בגלל שהיה עמל בתורה וירא חטא מנעוריו, כי כח התפלה של כלל ישראל שייכא רק למי שעמל בתורה ירא חטא מנעוריו, ואליהו היה בדרגא זה שהיה עמל בתורה וירא חטא מנעוריו.

הרבי זצוק"ל מנעוריו התנכר נער, משנות געוריו עמל בתורה בדרגה שאין לשער, דבוק בתורה כסדר ולא היה כעולמו חוץ מתורה ועבודת ח', כיחד עם יראתו הקודמת לחכמתו ולכן עליו ניתן להאמור טוב לישראל בצלותיה.

שוחחנו בדרי תורה

מספר הרב שלמה גוטסמן: בתחילת אדר בשנה שחלפה שחתי מארה"ק יתקשרתי לאדמו"ר לדווח על תכנית ירחי כלה של אגודת ישראל כולל שיחה שקיימתי עם ראש הישיבה של חברון הגאון הרב דוד כהן שליט"א הגר"ד סיפר לי על ביקורו אצל האדמו"ר באמריקה שנקבע מראש לחצי שעה והפך לדיון תורני ממושך שנמשך שעות ועד כמה היה הגר"ד כהן מרוצה לראות שהאדמו"ר נשמע בדיוק כמו לפני שנים מדבר ברוחב ובעומק בדרוש וחסידות נו נו השיב לי האדמו"ר במידת הענוה הרגילה שלו מיר האבען פשוט גערעדט א ביסעל אין לערנען שוחחנו מעט בלימוד.

מכתב לרבינו

בענין ל"ו גרות הניכה בס"ד עש"ק ויגש ד' טבת תשע"ה למע"כ ידידי הגאון

הגדול ראש ישיבת חברון מוהר"ר דוד כהן שליט"א שפעת שלומים ישע רב תשואות חן חן להדר"ג שליט"א על ספרו המופלא ימי חנוכה שהואיל לכבדני בו מאוד התענגתי על דבריו העמוקים המפיצים אורה ישמחה דהן מועדא שאמרו עליו שלא ניתן ליכתב ובפשוטו דזהו כוונת הגמל מאי חנוכה דה"ר וכו' ולא שאלו כן על שאר המועדים מפני שכבר כתובים הם בכתבי הקדש ורק על חנוכה שלא ניתן ליכתב הוא ששאלו והוצרכו להברייתא דמגילת תענית וכל כולו תורה שבעל פה שהנחילו לנו חז"ל ורבותינו הקדושים שכאו אחריהם כצוף דבריהם בקצירת האומ"ר ועומק המושג להבין ולהשכיל שרשי הענינים בהנהגת הקב"ה על עמו ועל תורתו וכתר"ה הרחיב הידיעה בספרו הנכבד ועשה את ימי החנוכה שלחן הערוך מוכן לטעום ולהתעלות ממנו ומכל הא"ר הגנוז בו יצו השם אליו את הברכה להגביר חיילים וללמד את בני יהודה קשת לאורך ימים טובים לו ולכל אשר לו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא כעתידת מכבדו ומוקירו כערכו הדרם הדושי"ת באהבה ובידידות עוז כלוני"ח

הספר רבינו - איש האשכולות

"ואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו", ופירש"י בשם התרגום 'רבי רבי דטב להון לישראל בצלותיה מרתיכין ופרשיך. אלישע ככה על אליהו מתרי טעמי, על שהוא היה רבי מלמד תורה, וגם על חשיבות תפילתו דטב להון לישראל בצלותיה.

וכן היה האיש האשכולת עפ"י דברי רש"י בסוטה שהבאנו, דהיינו זורה באמתה בלי דופי שכחה ומחלוקת, תורתו היה תורה לאמתה זורה שמאיר בכל ההיקף ורוחב עם בהירות וישרות, הספרים כהלכה הם מאיר העינים, וכן הספרים על המועדים משפיעים רוממות נפלאה כחגים, וגם היה איש האמת כל דרך חייו היה עם האמת, כיבד הכל אבל בלי חנופה כלל. וכן היה האיש השלום, כלם החזיקו בו ביועם שהוא מתנהג הכל באמת בלי נגיעה עצמית ובלי נשיאות פנים.

ברש"י תמורה טו, פירש, איש האשכולת באו"א תורה יראת חטא גמ"ח, וכפשוטו שהוא כנגד ג' עמודים שהעולם עומד תורה עבודה וגמ"ח. דיראת חטא הוא כנגד עבודה דכידוע דיצחק מדתו יראה, פחד יצחק, ויצחק הוא כנגד עבודה כמבואר בזוה"ק.

על מעלתו בתורה ויראת חטא כבר הזכרנו, וכאן נתוסף גמילת חסדים, כ"כ אנשים שעודדם וחזקם, שתמכם בפועל לסדר להם כדי פרנסתם. וכן מה שעמד לימין הרבה מוסדות לסייעם ולחזקם, אבל איכא עוד נקודה כגמ"ח, איתא בברכות תלמיד של ר' אליעזר הגדול אמרו ילמדנו אורחות חיים ונוצה לחיי העולם הבא א"כ כשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם מתפללים ומנעו בניכם מן ההגיון וגדלו על ברכי ת"ח והזהרו בכבוד חבריכם ובהג"א איתא דהוא כנגד ג' עמודי עולם. וביאר שם הגר"א, דהזהרו בכבוד חבריכם הוא גמ"ח הכי גדול, דגמ"ח אינה רק לעזור בפועל אלא לכבדו ולחזקו בדברים, להשפיע רוממות לזולתו שירגיש ויכיר במעלתו, הרבי היה זהיר בכבוד חבריו באופן מופלא מאד, כ"כ חיזוק קיבלו ממנו. אני בעצמי זכיתי לפני ב' חדשים להכנס לבקר אצלו, קבלתי הרבה חיזוק ממנו, יצאתי עם כ"כ רוממות עם כ"כ חיות, כל מי שנכנס אל תוך מחיצתו הרגיש שהוא מחזקו ומעודדו.

האבדה גדולה אין לשער ואין לתאר, נתקיימה בנו בקרובי אקדש במקרובי אקדש, כמצב קשה זה נלקח מאתנו הראש המנהיג.

איתא כגמ' ב"מ ביואב כתיב מיתה יבדוד כתיב שכיבה יואב שלא הניח בן כמותו כתיב ביה מיתה דוד שהניח בן כמותו כתיב ביה שכיבה דהמניח בן כמותו כאילו לא מת. הרבי זכה להעמיד בנים כמותו, לא כתיב ביה מיתה, יעקב אבינו לא מת מה הוא בחיים אף זרעו בחיים, שני בניו הגדולים האדמו"רים שליט"א ממלאים מקום אבותיהם בתורה בעבודה כגמ"ח וביראת חטא, הרבי ימליץ טובה בעבורם להמשיך שולשלת הבית הגדול של נאווואמינסק, וכן להמשיך הישיבה הק' שהוא מקום תורה גדול להשפיע תורה ויראה.

הרבי יהיה מליץ ישר עבור כל כלל ישראל כי נמצאים אנחנו בהסתדר פנים נורא מאד, ויקויים במהרה ובלע המוות לנצח ומחה ה"א דמעה מעי"פ ונאמר אמן.

מחלוקת. והענין שפ' האשכולות שהוא בלי דופי ובלי מחלוקת, יש לבאר עפ"י מה דאיתא בחז"ל 'בשעה שכא הקב"ה לכרוא את האדם, נמלך במלאכי השרת, הללו אומרים יברא והללו אומרים אל יברא, אמת אמר אל יברא שכולו שקר, שלום אמר אל יברא שכולו קטטה, חסד אמר יברא שכולו גמ"ח, וצדקה אמר יברא שעושה צדקות, מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכה לארץ, הה"ד אמת מארץ תצמח. ובספרי רבותינו מבואר, דהשלכת האמת ארצה הוא נתינת תורה לארץ דאין אמת אלא תורה כדאיתא בערכין, ועי"כ יכול להיות עם האמת בעלמא דשקרא. אבל עדיין קשה דהתינת דליכא קטרוג של השקר דאומר אל יברא, אולם עדיין הקטרוג של השלום במקומה עומדת. וראיתי בספר פרי צדיק דכשיש אמת יש שלום, דעיקר הגורם למחלוקת הוא מדות השקר כשאין האמת קובע אלא הנגיעות, כדכתיב והאמת והשלום אהבו. וזה פ' רש"י בדאיכא תורה לאמתה בלי דופי אזי ליכא מחלוקת, יהוא האיש האשכולת שכולל בתורתו הן האמת והן השלום.

האדמו"ר זצ"ל עם שני בניו האדמו"רים שליט"א ומור' הגר"ד כהן בביתו נאווה קודש בבארא פארק

דסלר זצ"ל דיסודות של עבודת השי"ת הוא אהבה ויראה כמבואר במסילת ישרים וביאר הרב דסלר דזהו ומוסר, החסידות השפיע לעולם אהבת ה', ומוסר השפיע לעולם יראתה', ושניהם ביחד הוא השלימות. והרבי כלל בתוכו הן את החסידות והן את המוסר אהבה במשפחה, והזכרתי מה שאמר הרב

איתא בספר משך חכמה (פ' אח"מ) הא תקרא משה ואהרן שני שדיין הוא שאין מדמין אותם למינקת עצמה אלא לצינור, דמינקת יש לה הנאה כשהתינוק מינק אבל השדיים בעצמה לית לה מציאות כלל אלא הם הצינור להביא החלב, וזהו התפקיד האמיתי של רבי כלל ישראל בלי מציאות עצמי אלא רק צינור להביא תורה לבני.

הרבי זצוק"ל לא היה לו מציאות עצמי כלל וכלל, לא חפש אחר שררה וגדולה, ברח מן הכבוד כאמת, כשסיבבו השגחה העליונה להשפיע לאחרים הבין שהוא אינה אלא הצנור להשפיע תורה תפלה יראה וחסידות, כמור"כ מדות טובות שהיה יקר אצלו מאד ענין בין אדם לחבירו כמו בין אדם למקום.

כגמ' סוטה מז וכו"ה בתמורה טו משמט יוסי בן יועזר בטלה האשכולת מאי אשכולת א"ר יהודה אמר שמואל איש אשר הכל בו וברש"י סוטה פ' תורה באמתה ואין דופי ושכחה

מחלוקת. והענין שפ' האשכולות שהוא בלי דופי ובלי מחלוקת, יש לבאר עפ"י מה דאיתא בחז"ל 'בשעה שכא הקב"ה לכרוא את האדם, נמלך במלאכי השרת, הללו אומרים יברא והללו אומרים אל יברא, אמת אמר אל יברא שכולו שקר, שלום אמר אל יברא שכולו קטטה, חסד אמר יברא שכולו גמ"ח, וצדקה אמר יברא שעושה צדקות, מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכה לארץ, הה"ד אמת מארץ תצמח. ובספרי רבותינו מבואר, דהשלכת האמת ארצה הוא נתינת תורה לארץ דאין אמת אלא תורה כדאיתא בערכין, ועי"כ יכול להיות עם האמת בעלמא דשקרא. אבל עדיין קשה דהתינת דליכא קטרוג של השקר דאומר אל יברא, אולם עדיין הקטרוג של השלום במקומה עומדת. וראיתי בספר פרי צדיק דכשיש אמת יש שלום, דעיקר הגורם למחלוקת הוא מדות השקר כשאין האמת קובע אלא הנגיעות, כדכתיב והאמת והשלום אהבו. וזה פ' רש"י בדאיכא תורה לאמתה בלי דופי אזי ליכא מחלוקת, יהוא האיש האשכולת שכולל בתורתו הן האמת והן השלום.

הרבי זצוק"ל ודאי הוא האיש האשכולות איש שהכל בו, כמובן הפשוט. שכלל בתוכו הכל ביחד, בכל מקצועות התורה הן בחלק ההלכה בכל העומק והבנה והן בחלק האגדה כפי מה שקיבל ממוריו ורבו מרן רה"י הג"ר יצחק הוטנעד הל' דעות וחז"ל. גם היה איש האשכולות בתפלה וביראת שמים ובמדות טובות. וכן היה איש האשכולות בדרכי עבודה. פ"א זכיתי להיות אצל הרבי בשמחה במשפחה, והזכרתי מה שאמר הרב

דסלר זצ"ל דיסודות של עבודת השי"ת הוא אהבה ויראה כמבואר במסילת ישרים וביאר הרב דסלר דזהו ומוסר, החסידות השפיע לעולם אהבת ה', ומוסר השפיע לעולם יראתה', ושניהם ביחד הוא השלימות. והרבי כלל בתוכו הן את החסידות והן את המוסר אהבה עם יראה, והוא האיש האשכולות.